

De limitandis laudibus, et abusu moschi, in medela morborum, dissertatio / [Balthasar Ludwig Tralles].

Contributors

Tralles, Balthasar Ludwig, 1708-1797.

Publication/Creation

Vratislaviae : J.E. Meyer, 1783.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/k6cwpe6c>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

101

51897/B

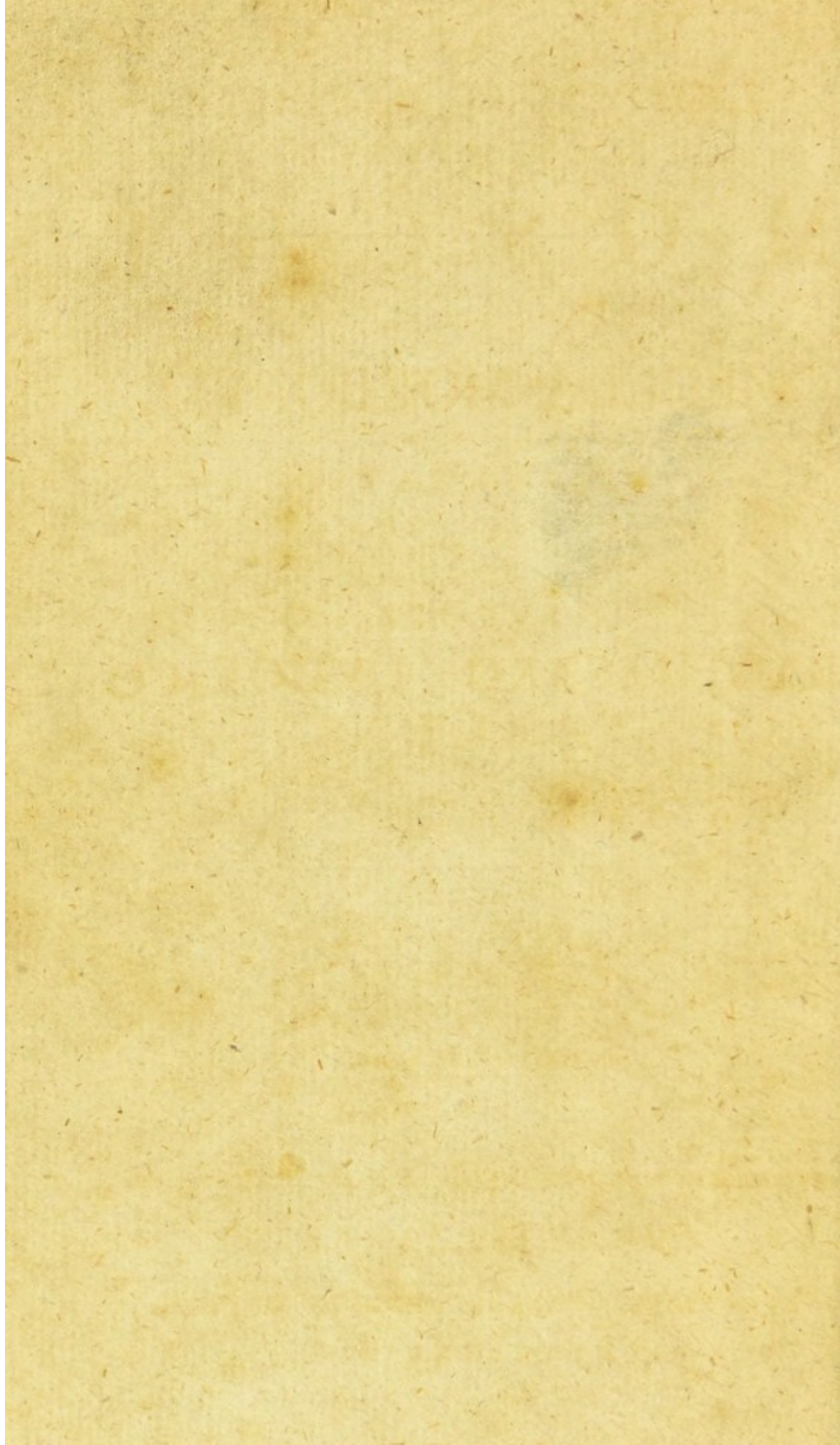
P
w

MPD

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b28780929>

DE
LIMITANDIS LAUDIBVS,
ET ABVSU
M O S C H I,
IN
MEDELA MORBORVM,
DISSERTATIO,

AVTORE
BALTHASARO LVDOVICO
TRALLES,
MEDICO VRATISL.

VRATISLAVIAE,
SVMP TIBVS IOANNIS ERNESTI MEYERI.
MDCCLXXIII.

Opinionum commenta delet dies, Naturae iudicia confirmat.

INTER
PRIMOS TOTIVS ORBIS
MEDICOS,
COMMVNI LITERATORVM HOMINVM
CONSENSV,
IVRE SVO LOCATO,
OMNIBVSQVE
OBTENTIS DIGNITATIBVS,
QVAS IPSE EXORNAT,
VASTISSIMA ERVDITIONE, ET
INNVMERIS MERITIS
MAIORI,
ILLVSTRISSIMO, DOCTISSIMOQVE
VIRO,
S. A. D. TISSOT,
IN PERPETVVM VENERATIONIS,
ET AMORIS TESTIMONIVM,
LEVEM HANC OPELLAM,
SEQVE SIMVL TOTVM
DICAT
TANTINOMINIS

AETERNVM CVLTOR
B. L. TRALLE S.

INDEX

PRINCIPAL TOPICS

CHAPTER I

GENERAL PRINCIPLES

SECTION I

THEORY OF

CHAPTER II

APPLICATIONS

SECTION II

THEORY OF

CHAPTER III

SECTION III

THEORY OF

CHAPTER IV

THEORY OF

SECTION IV

CHAPTER V

THEORY OF

SECTION V

THEORY OF

APPENDIX

INDEX

A multis iam Annis, variis me affecisti beneficiis, VIR LITERATISSIME, propensumque Tuum, in meam tenuitatem animum, liberaliter declarasti. Obstrictissimus Tibi eapropter forem, quod ex scriptorum Tuorum immortalium, stupenda eruditione, et ditissima experientia medica refertorum, lectione proficere, eaque, quae inde didici, in Aegrorum meorum vsus conuertere potuerim. Sed haec obligatio, quam Tibi debeo, mihi, cum totius Europae Medicis, communis est. Speciatim autem, singularem Tuam beneuolentiam, publico testimonio, in egregia Tua *de febribus biliosis* dissertatione, mihi declarasti, dum scripto meo, quo virium, terreis remediis

gratis haëtenus adscriptarum, examen rigo-
rosius suscepi, calculum Tuum beneuole ad-
iecisti, ac vtile opus id appellaisti. Variis
deinde locis, in cedro dignis *Epistolis* Tuis
medico-practicis, prolixum Tuum in me af-
fectum, palam professus es, atque *Traëta-*
tum meum de Opio, nimis honorifico epi-
theto, *aurei*, condecorasti; cumque pro in-
oculatione in eo militauissem, atque in secun-
da variolarum febre, opium exclusum velim,
ex consensu meo, cum tuis sententiis, Tibi
natam voluptatem, humanissimis, et in lau-
des meas conceptis verbis expressisti, quae
modestia huc transcribere vetat. Non minus
in eximio libro *de Epilepsia*, consilia mea, de
valde restringendo, in curatione eius, anody-
norum vsu, laudasti et rata habuisti. Verum
superest aliud fauoris genus, quod primo lo-
co referre debebam, quodque me ineffabili
gaudio affecit. In elegantissimo et doctissimo
libello, *de sanitate literatorum* *), solidio-
rem Medicinam validissimis armis instrui de-
clara-

*) *de la santé des gens de lettres, in principio.*

clarasti, pro religionis dignitate, contra
Obtrectatorum technas vindicanda, eaque sar-
ta et tecta conseruanda. Si homines DEI
obliuiscerentur, Medicos scientiae suae ad-
iumento pares et idoneos futuros affirmas,
pro illis ad meliorem frugem, et ad sublimes
conceptus, de Ente immortali, reuocandis,
de quo nemo accuratius, et dignius locutus
sit, quam hi. Postquam deinde, in huius as-
serti fidem, HIPPOCRATEM, falso Athei-
smi accusatum, GALENUM, POLYCHRE-
STVM, BOYLEVM, SYDENHAMVM,
LOCKIUM, BOERHAAVIUM, HOFF-
MANNVM, HALLERVM, nominaras, pla-
cuit Tibi, et meum tenuissimum nomen tot
Illustrissimis Viris adiicere. Longe a me
abest vana mei existimatio, cum curtam do-
ctrinae meae supellectilem bene norim; de
hoc tamen honore, quo me dignum censes,
innocenter superbio; quid enim titulo homi-
nis religioni dediti, parisque et idonei habitus,
qui eam publice tueatur, gloriosius?

Non possum praeterire silentio, insignem
Tuam liberalitatem, qua omnia, ex profun-

da, et non exhaurienda penu scientiarum
Tuarum, profecta Opera, quae fera Posteritas
venerabitur, et grata in sua commoda
conuertet, mihi dono dedisti. Ultimi elabo-
ratissimi, quod de *Nervis* agit, cuius conti-
nuationem, et finem ardentem auideque ex-
pectat vniuersus Orbis medicus, fronti, pro-
pria manu inscripsisti blandientes mihi pretio-
sas lineolas, testes existimationis et amoris,
quibus me complecteris, quicquid in me est,
longissime superantes. Pudore ergo omnino
suffundi debeo, nil habens, nil videns, quo
beneficia Tua in me collata, vlla ratione re-
pendam. Nimis indigna est, bene scio, te-
nui haec opella, quae Tibi offeratur, quae
Celeberrimum Tuum Nomen praefixum ge-
rat. Indulgebis interea, pro mira Tua hu-
manitate, bonae voluntati Grandaeui Senis,
mentis equidem viribus nondum destituti, at
nequaquam talibus instructi, quibus Te pas-
sibus aequis sequeretur, tamen vestigia Tua
legere studiosissimi; atque ea propter leue hoc
documentum deuotissimi Tibi cordis, beni-
gne excipies. Te monstrante viam, qua in-
ceden-

cedendum fit, vt ars nostra certior reddatur, atque a falsis hypothefibus, inanibus opinio- nibus, et nociuis humano generi erroribus, repurgetur, fcripsi Opus meum *de usu Vefi- cantium fatubri et noxio*, quod, fidenter fpero, Tibi haud improbabitur: eadem methodo elucubraui praefentes pagellas, quas Patro- cinio Tuo, et tutelae, contra fecus sentien- tes, humaniter humiliterque committo. Omnia, quae vitam faciunt beatiorem, fa- mam, opus, et, vt refertur, prosperam va- letudinem, Tibi elargita eft benefica Proui- dentia. Nil reftat, quam vt Ipfam fupplex venerer, Eius nutu mortalibus bene cupiente, diu, et ad vltimum fenium vfque, maneas Artis falutaris decus, Medentum Gloria, difcen- tium Oraculum, et aegrotantium refugium. Dolet, licet egregiis Medicis non deftituta, *Varfauia*, quod TE Optimi Principis Ar- chiatrum non adepta fit; Partes, Tibi de- mandatas, licet, ex Tuo confilio et beneuola commendatione, vocatus, vt fufciperem, ni- mis indignum me iudicaui. Doleat acerbè *Laufanna*, quod TE, nescio quo finiftro fa-

to, amiserit. Laetetur et gratuletur sibi *Neapolis* et *Roma*, quod TE ad tempus possederit. Exultet, quod TE Totum possideat, *Pavia*, Teque suum tenerrimo affectu amplecti et fouere, nunquam desinat. Vale VIR LITERATISSIME! res Tuas omnes age feliciter, mihi que fauere perge. Scribebam Vratisl. die 4. Mai. MDCCLXXXIII.

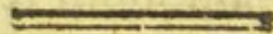

PRAEFATIO.

Multorum Medicorum, opinor, Gratiam haud initurus sum, dum in laudes remedii, longe lateque haëtenus magni habiti, non excurro; sed potius, assertos ipsi honores, dubios reddere allaboro. Fateor libere, multa ausus sum, dum opinionum torrenti, aetate confectus, et viribus orbis Senex, me opponere non dubitavi. Sed sine pruritu, aliorum mendendi methodos carpendi, soli Veritati, quam ardentè amo, vnice lito, praeiudicia antiquata semper odio profecutus. Non curabo sale et felle refertas recensiones, et censuras, sed placita et tranquilla mente eas expecto, acerbissimas etiam patienter suscepturus. Qui me nimis iniurium in Moschum fuisse causarentur, stringentibus contra me argumentis vtantur, gratis-

gratisque ad experimentiam solam, ratione per-
peram neglecta, haud prouocent. Absolute vt
probetur opus est, Experientias illas, quibus,
ceu fundamentum, cogitata mea superstruxi, falsas
esse; deinde, me minus veras morborum, de
quibus egi, causarumque eos excludentium sup-
peditauisse ideas; tandem me moschi vires ge-
nuinas, et actiones in corpus cum indicationibus
veris therapeuticis, minus dextre contulisse. Si
hoc non praestitum fuerit, inconcussa et vera
manebunt omnia, quae edisserui. Scribebam die
4. Mai. Anni. MDCCLXXXIII.

§. I.

Magna, a longo tempore, pompa *Introitus.*
stipatus, in apparatu simplicium Me-
dicaminum incescit MOSCHVS. Integrum
Seculum elapsum est, cum *Historiam* suam
Moschi in publicum prodire faceret ^{a)}, Vir
doctrina et meritis insignis, LVCAS
SCHROECKIVS, Physicus Augustanus, Aca-
demiae Nat. Cur. tum Adiunctus, deinde
Praeses ultra 30. annos celeberrimus. In
hoc Opere, multo labore magnaue eru-
ditione conscripto, varia habet, ad histori-
am naturalem Moschi facientia; tribusque
distinctis capitibus, *de Animali moschifero*,
de folliculo moschifero, *de loco natali Anima-*
lis moschiferi, agit. Ad usum Moschi in
Medicina deinde delatus, singularibus capi-
tibus explicat virtutem Moschi alexiphar-
macam; confortantem in genere, cephalicam

a) August. Vindel. 1682. Nata est haec historia, ex dissertatione de Moscho, sub Schenckii praesidio, Ienaë 1667. habitata, ab eodem Cl. Viro, quam deinde auctiorem, et emendatiorrem sub Historiae nomine 1682. edidit.

cam in genere, et in specie; ophthalmicam; in aurium morbis; in narium vitiis; in oris foetore, et odontalgia; virtutem pectoralem, et pneumonicam; cordialem in genere, et in specie; hepaticam, splenicam, stomachicam, anticolicam, et anthelminticam, vterinam, veneream, in sterilitate mulierum; arthriticam, et contra foetores. Tradit deinde tribus capitibus, multam farraginem medicamentorum moschatorum, liquidorum, sicciorum, et mediae consistentiae. Tandem Moschi usum sacrum, politicum, oeconomicum, cosmeticum, emblematicum, non minus destinatis unicuique peculiaribus capitibus, exponit. Quam merito autem in prolixam hanc descriptionem, suam se locasse operam, visum fuerit Doctissimo Viro, aliquot Eius verba, in ipsa praefatione obuia, luculenter testantur. *Si vllum, inquit, ex diuite Naturae penu, in hominum viilitatem, hucusque productum simplex, Moschus certe, considerari meretur.* Exaratus est hic tractatus, vt titulus indicat, ad normam Academiae Naturae Curiosorum. Lex nempe in ea obtinebat, vt eius Praesides, Adiuncti, Collegae, honorem ipsis collatum merituri, seligerent aliquod ex tribus Regnis Naturae, pro lubitu, subiectum, eiusque historiam naturalem explicarent. Variis igitur inde depromptis, hac occasione panegyrici dicti sunt, virtutesque medi-

medicae eorundem ad coelum elatae, et tanquam vniuersales depraedicatae. Nata inde est PAVLLINI *Lycographia*, HERTODT *Crocologia*, SACHSII *Ampelographia* et GAMMAROLOGIA, WEDELI *Moschologia* etc. Non ergo mirum, quod Cl. SCHROECK, ad superiorum temporum scriptores, ad Arabesque vsque retrogressus, eorumque, non minus, ac coaeuorum, auctoritatibus et testimoniis nixus, Moschi vires valde extenderit, et liberaliter commendauerit. Ita deinde, ad recentius nostroque propinquius aeuum vsque, magni honores ipsi, a Medicis, Anglis praecipue, decreti sunt. Facem quasi multis, artem salutarem exercentibus, praetulit *Praxis Londinensis*, largiter aegris moschum ad hunc diem exhibens. Fama eius, variis scriptis practicis inde dispersa, valde occupauit diuersarum Regionum Medicos, ac si moschi vaporosa effluuia eorum capita adeo obnubilata reddidissent, vt plenam omnibus elogiis, et promissis, fidem habere cogerentur. Nimis facili capropter fiducia, ac coeco amoris oestro perciti, haud pauci, miraculosum hoc pharmacum aegris suis, interdum qualibuscunque, praebere, non amplius dubitarunt. Plena sunt Auctorum, qui morborum curationes, aut materiam medicam conscribere sibi sumserunt, opera, cum anglicis praecipue pollicitationibus nil quod opponerent, se habere

bere reputarent, laudibus virium, et virtutum, quas possideat Moschus; quibus aliis ad recuperandam sanitatem necessariis praesidiis praeceat, ea longo interuallo post se relinquens. Postquam Doctissimus GME-LIN in litteris, a Cl. COLLINSON ad se scriptis, puluerem tunchinensem ob admirandos suos effectus in coelum efferi legerat, pro loco Professoris Medicinae extraordinarii publice disputans, suae dissertationi speciosum hunc titulum praefixit: *Specificum antidotum nouum, aduersus morsum canis rabidi, febres malignas pesti proximas, et exanthematicas varias, inflammatorias singultus iunctas, manias, et melancholias, Tubingae, 1750.* Longe absim, vt effectus praestitos a Moscho prorsus in dubium vocare sustineam, totque Illustribus Viris publice contradicam, facilitatem tantum quorundam Practicorum taxo, omnia exotica nouiter decantata et ebuccinata arripiendi, et eorum adhibitionem coeco ausu in morborum medela latius etiam extendendi, quam ipsi Encomiastae illam extensam desiderant. Sunt nempe inter illos, qui, pro efficaci declarato quodam pharmaco, quod breui in deliciis habent, fere omnes, licet causarum subiectorumque intuitu valde diuersas, aegritudines, curabiles, ac quasi gladio quodam delphico confodiendas, reputant, saepe, adeo in oculos incurrente sinistro effectū,

vix coercendi, phoenomenaque infelicia ab
 vfu emergentia pertinaciter, non adhibito a
 fe remedio adscribentes, fed ad morbi gra-
 vioris fymptomata referentes. Talibus vero
 medicaminibus fine fufficiente deliberatione
 in artem intrufis, et promifcuae adhibitis,
 haec non certior et potentior, fed confufa
 magis, incerta, et tumultuaria redditur;
 fuffeffusque in medendo, fi non femper in-
 faufti, tamen fortuiti redduntur; aegri
 falus ancipiti cafui committitur, et de corio
 humano, quia de agendis et actis nulla ra-
 tio reddenda eft, impune luditur. Sufficit
 nempe, prorfus ad haec omnia non atten-
 dentibus legiffe, vel audiuiſſe, non femper
 ab Agyrtis, quod ignominioſum foret, fed
 ab Autoribus medicis commendatum, exo-
 ticum praecipue, remedium, idque in ca-
 talogo morborum, ad quos abigendos va-
 leat, contineri, nulla licet addita fufficiente
 inſtructione, ſub quibus circumſtantiis, quo
 tempore, qua doſi, quibus ſubiectis, id ad-
 hiberi queat, et debeat.

Dum ſcriptionem hanc de Moſcho pa-
 ro, quem examini paulo rigorofiori ſubii-
 cere animus eſt, nil de eius Historia profer-
 re meditor, quam multi Celeberrimi Viri
 fuſius explicarunt, ad quos Lectores meos
 ablegatos velim. Omnes Autores, qui da-
 ta opera de Moſcho vt remedio ſcripſerunt,
 eiusque viribus medicinalibus, non poſſi-

deo, nec acquirere, ideoque haud legere, et asserta eorum expendere potui. Non vidi Orationem *Salom.* ALBERTI *de Natura et efficacia Moschi*, nec SCHENCKII *dissertationes de Moscho*, nec WEDELII *Moschologiam*. Nonne autem vel vnus SCHROECKIVS mihi sufficeret? qui non foli cordi, cerebro, et nervis, sed omnibus sine exceptione visceribus, moschum amicum esse remedium, eorumque omnium morbis mederi, probare conatus est. Careo his nominatis Auctoribus minore damno, cum multos alios noverim, recentiores etiam Materiae medicinalis et rerum pharmaceuticarum scriptores, qui vires huius remedii valde extollunt.

b) *Mat. med.* Hos inter magni Viri, CRANTZIVS^{b)} et Tom. I. p. VOGEL^{c)}, freti Auctorum, quos allegant, 152. 153. auctoritatibus et laudibus, Moschum valere dicunt, ad hydrophobiam, morbos conuulsivos, malum hystericum, maniam, febres malignas; vt amuletum, ad auertendas variolas. Nemo vero in enumerandis morbis, quorum sanationi aptus habetur moschus, magis operosus fuit, quam Cl.

d) *Pharmaciae ration.* PIDERIT^{d)}. Nimirum postquam eius virtutes in genere explicarat, ipsos morbos sistit, in quibus ea propter adhibeatur, Morbos conuulsivos, epilepticos, hystericos, febrium periculosa symptomata, vt sunt singultus, tremores, spasmi, subsultus tendinum, deliria, anxietates, tussim spasmodi-

modicam, hydrophobiam, maniam, symptomata februm malignarum, variolas. En integrum morborum, et symptomatum exercitum! Non ergo contra omnem expectationem nobis occurrere possunt Practici, qui polychrestum et panchrestum remedium Moschum habent, eoque instructi, strenua et valde armata manu, illi oppugnando, et vincendo, fidenter ipsum parem fore reputant. Sat facilis vero hac ratione Praxis redditur, neque multum deliberationis et iudicii requirit. Attamen bene disertus Moschi virium medicarum Praeco, citatus SCHROECKIUS inter media encomia, quae ipsi in variorum morborum medela decernit, nihilo minus, pro egregia sua doctrina et experientia, non potuit obliuisci incommodorum Moschi, quibus describendis integrum caput destinavit. In eo, sapiens inquit: *Moschi immensas vires, licet omnis depraedicet Orbis, salutaris tamen omnibus Medicina is nequaquam existit, sed incommoda usum eius haud raro sequuntur, prudenter ergo eo utendum est.* Vix dici potest, quantum damnum afferat deplorandis aegris, nimis simplex haec notitia, Medicis Practicis bene multis sufficiens, huic vel illi aegritudini tollendae, inseruire hoc vel illud remedium, communem assensum et approbationem adeptum. Dolendum est, pauciores eorum respicere ad mutationes physicas, quas fo-

lidis et fluidis inducunt assumpta pharmaca; pauciores perpendere ante praescriptionem, an mutationes hae tollendae causae proximae morbi cognitae, sint apta, an minus; an potius illam in sua actione iuuent, et confirment; an aliud quid praestent, quod praestitum Medicus nollet, quodque formati iustis indicationibus therapeuticis ve-

e) *in praefatione ad liberum meum de Vesicantibus.*

f) *Traité de nerfs, Préface.*

re contrariatur. Alibi ^{e)} occasione Vesicantium mea feci monita summi momenti Ill. TISSOTI ^{f)}, liceat mihi hac occasione illa repetere: *Omissa attentio, inquit, ad omnes veros effectus remediorum aegro praescriptorum, videtur mihi causa esse multitudinis errorum, qui quotidie committuntur, in facienda Medicina, a quibus tot mala emergunt. Quid est illud, quod in Aegro mutare debeo, qui mihi sui curationem commisit? Quid aget, quid operabitur id, quod ipsi praescripturus sum? En duas quaestiones! quas quilibet Medicus manum operi suo admoturus, sibi ipsi mouere debet, cum tota Praxis medica circa eas versetur, ad quas determinatam responsionem magis possibilem credo, quam vulgo putatur. Verum ultro non sine dolore profiteor, interrogari etiam posse, quot sunt Medici, qui has quaestiones sibi proponunt? et quot sunt, qui ad eas respondere norunt, ea rectitudine et certitudine, quae ad conuictionem requiritur, quod ad minimum nunquam noxas inferant. Sane hoc: NON NOCERE, primarium obiectum Medicinae esse debet.*

debet. Vt scopulos hos adeo periculosos, etiam in Moschi praescriptione euitemus, age, ante omnia attentius et scrupulosius ritemur, sine respectu vlllo ad morbos, veros effectus, quos, multis et repetitis experientiiis eos clarissime docentibus, intrans corpus humanum Moschus, in solidis et fluidis eius, exerit.

§. II.

EXPERIENTIA I.

Moschus summa et stupenda plane vi, agit in Nervos, totumque eorum Systema peruadit, et commouet.

Prostant ab Excellentissimo illo Naturae Mysta Roberto BOYLE conscriptae exercitationes tres 1) *de effluuiorum mira subtilitate*, 2) *de natura illorum determinata*, 3) *de illorum insigni efficacia*. Huius dogmata eruditissima exacte cognita tenens Ill. HOFFMANNVS^{g)}, minimae molis materiam, in neruosis partibus, insolentem aliquam agitationem excitare posse, magnis praeter naturam motibus procurandis aptam, scripsit. Plenius hoc argumentum explicans van SWIETEN^{h)}, *Certissimis*, ait, *obseruatis constat, esse in natura rerum talia, quae in subtilissimum nostri corporis liquidum, quod spiritus vocamus, insignem habent efficaciam, et totum*

g) *Mei. Syst. Tom. III. sect. I. c. V. §. 10.*

h) *Comm. Tom. I. p. 773.*

*corpus miris modis mutare possunt. Interim tamen tota haec vis pendet saepe, a corpusculis vel effluuiis, adeo subtilibus, et minutis, ut non tantum sensus, sed et omnem imaginati-
 nem, fugiant. Exemplo asserta sua illustra-
 turi, et HOFFMANNVS et van SWIETEN, prouocant ad Moschum, Zibethum et Asam foetidam. Equidem ex omnibus corporibus naturalibus odoriferis, tanquam ex perenni fonte, plenis riuis continuo efferuntur minutissima effluuia totum aerem circumfusum, cuius elementis intime immiscentur, re-
 plentia, quae motu eius quaqua versum, ad nares hominum, rapido cursu prouol-
 vuntur. At vero inter omnes res natura-
 les, fortissimum odorem spirare Moschum
 i) in lectioni-
 bus chymicis
 p. 1289.*

offerit NEVMANNⁱ⁾, quare etiam Phar-
 macopoeos monet, ut sollicite custodiatur,
 et asseruetur in vitris, plumbeis insuper py-
 xidibus immixtis, quae adhuc madefacta
 vesica circumuoluendae sunt, et in nullis
 locis calidioribus locandae. Rectissime er-
 go summam volatilitatem moscho tribuit
 k) Regn. ani-
 mal. p. 282.

KOENIG^{k)}. Hac sane, omnibus volatili-
 bus notis palmam is praeripit. Particulae eius
 mobilissimae et fragrantissimae, fixioribus
 gummoso-resinosi et terrestribus inuolutae,
 sui iuris factae, ultra omnem imaginatio-
 nem sunt diuisibiles, atomique hae ob exi-
 guitatem, omnem conceptum superantem,
 vix punctis mathematicis sese comparari pa-
 teren-

terentur. Si in conclavi satis spatioſo congregarentur homines illud totum implentes, atque in loco aliquo poneretur vnicum granum moſchi, odorum vndae per omnem circumfuſum aerem diſpergerentur, omnesque qui adſſent, ſine exceptione, aequè odorem perciperent. Debuerunt ergo effluvia inde emanantia immediate tangere et afficere omnium membranam pituitariam; debuit granum hoc ea omnia perdidiffe; et tamen lanci accuratiſſimae expoſitum, nil de ſuo pondere amiſit. Dum ſubtilitatem ſtupendam particularum harum memorat CAR-
THEVSE^{l)}, vnicum moſchi granum per aliquot annos abſque intermiſſione fortem diffundere odorem; et integram pulueris cuiusdam inodori libram, ſi intimius tritura miſceatur, odore fragrante impraegnare, refert. BOERHAAVIUS^{m)} non nouit vllum corpus, quod diutius ſeruet odorem, et latius ſpargat; illumque inhaeſiſſe cubi-
culis per 40. annos, licet aedes luſtratae fuerint, ſimul narrat. Haec interim effluvia ex ſuaueolente moſcho, quanquam ſint ſtupendae exiguitatis, tamen ſumma efficacia pollere, affirmat HOFFMANNVSⁿ⁾. Probant omnia haec enarrata phoenomena luculenter, ſi aſſumatur in corpus noſtrum moſchus, ipſum ob ſummam ſuam diuiſibilitatem ſine dubio in minutiffimos reſſus penetraturum, nilque ipſi in eo inuium fu-

*l) Fundam.
Mat. med.
Part. II. p.
376.*

*m) de Morb.
Neru. p 744.*

*n) Med. Syſt.
loc. cit.*

turum. Iure certe summo, illum per totum corpus penetrabilissimum medicamentum nominat CRANTZ^o). Mirabili vi per illud penetrare, notat VOGEL^p). SWIETEN^q) octenni puellae IO. grana exhibuit per plures dies, salua, sudore, vrina moschum redolentibus. Id ipse de Moscho suo praedicant Sinenses, quod odore suo penetret per omnes ductus, per omnia excretoria, et omnes pilos corporis, per carnes, et ossa, quod omnia vasa aperiat^r). Si non de Mercurio viuo, et crudo, (nam is deglutitus fere eadem quantitate exit per aluum) tamen de remediis mercurialibus certum est, quod in minutissima vasa sese insinuent, atque in iis operationes suas edant, quare mercurium viperae quaqua- versum per omnia repenti, alicubi comparauit BOERHAAVIUS. Quid vero ille ad moschum? cuius elementa ad vltimam subtilitatem euecta, sine dubio in ipsos nervorum tubulos viam apertam inueniunt, ibidemque subtilissimo eorum fluido sese admiscunt. Actionem in nervos omnino agnoscit WHYTT^s), at primarium et sensibilem fructum prouenire ab operatione in nervos ventriculi, statuit, licet modus singularis, quo in eos operetur, nobis sit incognitus. BOERHAAVIO^t) sufficit annotasse, miram eius esse efficaciam, in totum Systema nervosum.

o) *Mat. med.*
I. p. 152.

p) *Hist. Mat.*
med. p. 355.

q) *in Comment.* III. p.
437. *Sudores,*
moschum sum-
tum redolen-
tes habet, et
iam Riuerius
Cent. IV. obs.

35.
r) *de Hal-*
de description
de l'Empire
de la Chine
Part. III. p.
605.

s) *Nerven*
Krankheiten,
p. 276.

t) *de morb.*
Nerv. p. 744

Licet vero, notante BOERHAAVIO ^{v)}, hoc corpus naturale minima copia mire placeat, hincque, qui thymiamatis conficiendis praesunt, paucissima moschi copia, reliquas virtutes exaltare soleant, tamen non semper gratae et iucundae sensationes usum ipsius subsequuntur. Minime semper verum est, quod, quos in sequentibus nominabo, FULLER, KÖNIG, VALENTINI, et alii contendunt, Moschum insigne esse cordiale et nervinum, spiritus suaviter reficere et afficere, vixque par medicamentum cor corroborans dari. Neque etiam ubique certum est, quod statuit WHYTT ^{x)}, moschum suae irritationis singularis efficacia, non tantum nervos contra irritationem diuersarum noxiarum materialium, minus sensibiles praestare, sed et ipsis aliquam viuacitatem, minimum ad certum tempus, conciliare. Verissimum potius est, et mille- nis experientis comprobatum et euietum, quod dicit LVDOVICI ^{y)}, Moschum *plurimis aduersissimum* esse. Neque in magnum honorem ipsi cedit, quando CRANTZIVS ^{z)} illum *validum esse corpus turbans*, affirmat. Cautos eapropter Medicos esse iubet BOECLERVS ^{a)}, in praescriptione moschi, praesertim in mulieribus. De Viris equidem dicit BOERHAAVIUS ^{b)}, quod moschum tolerent, foeminae autem minime, etiam sanae.

v) l. c.

x) p. 276.

y) in Pharmacia moderno seculo applicanda p. 358.

z) Mat. med. p. 152. Tom. I.

a) in notis ad Herrm. Cynof. mat. med.

b) in praelect. ad instit. ad §. 112. ad vocem singulares

e) *de morb. Nerv. p. 744.* Verum alibi ^{c)} Moschus, inquit, potest ita asficere nervos, ut simulac eius odor percipitur, mox orientur dirissimi spasmi, non in foeminis tantum, sed et in Viris hypochondriacis. Ea-

d) *Tom. III. p. 379.* dem ratione van SWIETEN ^{d)}, Moschum et Zibethum tantam grauis odoris vim diffundere, dicit, ut hysteris et hypochondriacis saepe magnam molestiam faciant. Porro

e) *Fundamenta Mat. med. II. p. 380.* quoque Cl. CARTHEVSE ^{e)} Solus odor, ait, multis tam masculini quam foeminini sexus, maxime autem foeminis hysteris, adeo aduersatur, ut eundem, citra animi deliquium, summamque anxietatem, perferre nequeant. Moschum si

non aegris, graui suo odore, tamen adstantibus saepe nocere, scribit laudatus van ^{f)} SWIETEN ^{f)}. Dumque Puellae cuidam illum exhibebat, nimia fragrantia, non adfuetis molestam redditam fuisse hanc aegro-

g) *III. p. 437.* tam, refert ^{g)}. Vires moschi in Nosoco-

h) *in Observat. pract. circa Luem, Epilepsiam, et Maniam p. 63.* mio experiri volens Cl. LOCHER ^{h)} odorem fragrantissimum integrum tractum Nosocomii ita infecisse recenset, variasque ipsi induxisse difficultates, ut consultum inuenerit, aliud energeticum remedium, illi substituere.

§. III.

EXPERIENTIA II.

*Moschus Circulationem Sanguinis celerio-
rem reddit, et fortio-rem, eaque pro-
pter etiam calorem in Corpore
auget.*

Experientia haec extra dubium posita unicuique palpabilis reddi potest, qui hominis pulsum, cui moschus maiori minori-que dosi fuit exhibitus, attente voluerit explorare, quem tum semper citatiorem, pleniorum, et fortio-rem offendet. Ingens est numerus Medicorum, qui hunc Moschi, ut penetrantissimo odore, ita et subacri gustu praediti, effectum constanter obseru- runt, et proinde de eius virtute vitale flu- men in maiorem motum concitandi, sangui- nemque calefaciendi, vnanimiter consen- tiunt. Cel. SCHROECK neminem nescire dicit ^{a)}, Moschum egregiam in confortan- do corpore opem praestare, quare et Am- bra moschata, minima etiam dosi deglutita, omnium viscerum maximum confortati- vum passim salutetur. Maxime autem, quam insignis in corde roborando virtus insit Moscho, tum crebram experientiam, tum infinita paene Medicorum testimonia docere memorat, ad Arabes, Matthiolum, Lullium et alios prouocans ^{b)}. Atque hoc

a) Cap. XIX.
de moschi Vi
confortante.

b) Cap.
XXVII. de
Moschi vi
cordiali p. 133.

ipsum
134.

ipsum sic explicat: „Quia hoc remedium
 „sulphure spirituosissimo, et sale volatili
 „abundat, his sanguinem particulis calidis
 „actiuis instruit, rarefacit, et consequenter
 „etiam spiritus languidos suscitatur, deficientesque restituit, siue externe siue interne se
 „insinuet, et ad pulmones deferatur, siue
 „stomacho offeratur, ad sanguinis viuificatio-
 „nem tandem deportandus. Grata fra-
 „grantia spiritus neruorum incolas demulcet,
 „suscitat, auget, sicque cordi non exiguum
 „robur addit.“ Alibi ^{c)} *Moschus*, inquit, *sanguinem in motum concitatio-
 rem instigare valet, ex stomacho et intestinis, sanguineos, lymphaticos, et neruosos ductus intrans.* Eapropter
 grauidis, pro cordiali scopo, non nisi mo-
 deratum vsum concedit ^{d)}, ne nimio vfu
 sanguis plus iusto commotus abortum acce-
 leret. Nempe calidum eum esse dicit ^{e)}, cor-
 pori applicatum manifestissime id calefacere,
 ex Arabum, et aliorum Auctorum testimo-
 niis probat; imo feruidum medicamen-
 tum moschum vocat ^{f)} et de *Salomone Al-
 berti* refert, quod illum sanguinem adurere
 affirmauerit ^{g)}.

c) cap.
 XXXIII. p.
 147.

d) p. 152.

e) c. 14.

f) Cap.
 XXI. p. 120.

g) p. 98.

h) method.
 med. lib. V.

c. 21.

i) Regn.
 Animal. p.

282.

Sed plura testimonia Auctorum cele-
 brium, vt mihi occurrunt, Lectoribus meis,
 ea iure postulantibus, in rei fidem, addu-
 cam. FERNELIVS ^{h)} inter cardiaca calida
 Moschum refert, deque eo dicit, quod cale-
 faciat et exsiccat. KÖNIG ⁱ⁾ Moschus,
 inquit

inquit insigne est cordiale, spiritus suaviter
 reficiens, massam sanguineam languidam
 et torpescentem instaurans. VALENTI-
 NI ^{k)} virtutes moschi consistere dicit, in
 particulis valde volatilibus, valde calefa-
 cientibus, spiritus vitales confortantibus,
 sanguinem in motu progressiuo perpetim
 conferuantibus, nullumque fere ipsi medi-
 camentum praefendum esse, quod ad ro-
 borandum cor magis valeat. BOECLER ^{l)}
 de Moscho pronunciat, quod sanguinem
 admodum impetuosum reddat. Van SWIE-
 TEN ita scribit ^{m)}: „Illa, quae grauem et
 „vehementem odorem spirant, Latini dixe-
 „runt Virosa. Virosa, Virgilio dicta, casto-
 „reum, Moschus, Zibethum calefaciunt, ex-
 „citant, mouent.“ WHYTT ⁿ⁾ moschum ca-
 lefacere fatetur, minus saltem dicit, quam
 castoreum. HVXHAM ^{o)} miram vim ha-
 bere Moschum per cutem expellendi notat,
 nec interea calefacere nimium. Nihilomi-
 nus tamen alibi ^{p)}, catalogo calidiorum re-
 mediorum eum inserit, puluerique contra-
 yeruae composito, myrrhae, croco, theria-
 cae, mithridatio, confectioni cardiaca ex
 meris aromaticis compositae, parem habet.
 Sane omne remedium, quod per cutim ex-
 pellit, necessario debet augere circulationem
 sanguinis et calefacere. Cum ex observa-
 tione SYDENHAMI, quo magis erumpentes
 Variolae quartum diem praeuertunt, eo
 magis

k) Hist.
simpl. p. 307.

l) in notis
ad Herrm.
Cynof. mar.
med. Part. II.

m) Commens.
Tom. III. p.
378. in fine.

n) Nerven
Krankh. p.
279.

o) Operum
Tom. I. p.
306.

p) Tom. II.
p. 138.

q) *Kinderkrankheiten*, p. 179.

r) *Abhandl. der Arzneymittel*, p. 553.

s) *Pharmacop. extemp.* p. 205. 206.

t) p. 302.

v) *instit.* §. 1112.

x) *Mat. med.* p. 152.

y) *dispens. uniuers.* Part. I. p. 290.

z) *Pharm. ration.* p. 266.

a) *lib. I. de Comp. Medicamentorum* s. 15.

magis confluant, Cel. ROSEN^{q)} consilium dat, pro impedienda eruptione praematura, primis tribus diebus, ab usu moschi abstinendum esse, nullam sane aliam ob causam, quam quod praeter rem circulationem celeriore et fortiore redderet, caloremque auget. LOESEKE^{r)} illum, ut remedium vere calidum, considerandum esse dicit, quod stimulo suo motum cordis et arteniarum valde augeat. FULLER^{s)}, mulcimine pergrato spiritus languidos refocillare Moschum et nobile prorsus esse cardiacum, affirmat, alibi^{t)} vero, sanguinem potenter exagitare, asserit. Neque dubitat BOERHAAVIUS^{v)} inter stimulantia cardiaca referre odores plane singulares, qui inveniuntur in Ambaro, benzoino, castoreo, moscho, styrace, zibetho. Moschum etiam in classem stimulantium cardiacorum locauit CRANTZ^{x)}. TRILLER^{y)} moschum virtute calefaciente, attenuante, discutiente, cardiaca, instrui notauit. Tandem Cel. PIDERIT^{z)} de eo pronunciat, quod circulationem sanguinis cito et insigni modo augeat, irriter, resoluat, sudorem potenter moueat, sanguinis profluvia pellat. Nihilominus nimis omnino est MERCVRIALIS^{a)}, quando Moschum omnium corporum odoratissimum, venenum esse existimat, si ut medicamentum intus capiatur, ex hac ratione, quod sincerus naribus appositus statim sanguinem

guinem proliciat, hinc et interne vi quadam
 insigni, qua pollet, in aperiendis vasis, ob
 tenuitatem et acrimoniam substantiae, pari-
 ter sanguinis exitum esset procuraturus.
 Recte tamen monet HOEFERVS ^{b)}, in hae- ^{b) Here. Med.}
 morrhagia qualibet, vbi sanguis sisti debet, ^{lib. II. c. 3.}
 Moschum fugiendum, quia vehementia
 odoris tenuitateque eximia sanguinis fluxum
 adaugeret. Memorat iam HIPPOCRA-
 TES ^{c)}, suffitum aromatum muliebria duce- ^{c) Sect. V.}
 re. Moschum autem intus sumtum, men- ^{apb. 28.}
 struum fluxum proritare, non immerito sta-
 tui, asserit SCHROECK ^{d)}, allegatque idem ^{d) p. 148.}
 asserentes *Jacobum Sylvium, Ludouicum Mer-* ^{149. 150.}
catum, Rodericum a Castro, Ioh. Preuotium,
Hearnium et alios. Addit rationem: *Mo-*
schus, inquit, virtute sua attenuante, non pitui-
tosos tantum humores, obstructiones vasorum
uterinorum concitantes fundens, atque resoluens,
sed et sanguinem ipsum crassiozem et ad motum
tardiozem rarefaciens, inque orgasmum conci-
tans deprehenditur, idque tum externe tum in-
terne in usum ductus, quare etiam lochia pellit.
 BARTHOLINVS ^{e)} foeminam habet, quae ^{e) Cent. II.}
 ex solo moschi odore menses suppressos pro- ^{hist. anat. 87.}
 vocauerat. Crediderim pluribus testimo-
 niis haud opus esse, pro adstruenda verita-
 te, moschum sanguinis circuitum intende-
 re, et corpus calefacere, posterius hoc est
 necessarius effectus prioris. Sane omnes
 Medici, qui in febribus, vel in aliis mor-
 bis,

bis, vbi pulsus languidus et tardus est, pro excitando illo, moschum praescribunt, eo ipso profitentur, quod ipsi hanc virtutem inhaerere conuicti credant.

§. IV.

EXPERIENTIA III.

Moschus Sanguinem rarefacit, expandit, eiusque Volumen auget.

Haec experientia fundamentum suum habet in antecedente. Rarefactio et expansio sanguinis sequela est, et effectus circuli aucti, et caloris ab aucto circulo, per frictionem et attritum particularum sanguinis, enati. Ex physicis notum est, calorem omnia corpora extendere, in omnem dimensionem, ne durissimis, et solidissimis exceptis. Elegans exstat locus apud BOERHAAVIUM^{a)}, hac egregie faciens: *Siue sanguis sit duplo copiosior, siue duplo rarior, res est eadem. Respectu vasorum et pressiois, medicamenta, quae augent calorem, et actionem vasorum, idem faciunt, quod facit plethora. Si remedium quoddam sic valet calefacere corpus, ut maior oriatur motus, fiet etiam maior rarefactio.* Prae omnibus autem aliis medicamentis, virosa, aut vaporosa, dum omnes eorum particulae ex sua natura sunt summe subtiles, actiuae et mobiles, facileque expan-

a) de Morbis
Neruorum
p. 619.

pandendae ipse motu et calore sanguinis agitatae, hunc eo facilius et fortius rarefacient. Sine dubio autem haec rarefactio non tantum redundabit in sanguinem stricte dictum, sed et in humores circulantes, sine exceptione omnes. Licebit adeo afferere, illam sese extensuram, ad vltimum et subtilissimum fluidorum omnium, nervosum. Hoc ipsum non potuerunt praetervidere doctissimi Viri ad talia phoenomena attenti. *Lucas SCHROECK* ^{b)} in tractatu suo *de Historia Moschi* passim vim eius sanguinem rarefacientem explicat; ad eandem prouocat; imo vero eandem vrget. Eum rarefacere humores notat *LEMERY* ^{c)}. Moschata nimis rarefacere et in motum cedere spiritus, eosque inquietos reddere scribit *WEDELIVS* ^{d)} et alio loco ^{e)}, Moschata et alia suaueolentia humoribus maiorem rarefactionem conciliare, dicit. Atque *CEL. CARTHEVSE* ^{f)} *Moschus*, ait, cruorem, fluidum nerveum coeterosque humores mirifice expandit. Vidimus antecedente §o moschum excitare haemorrhagias, soloque odore menses eum prouocasse memorat *VOGEL* ^{g)}. Equis autem aliunde hunc effectum; quam ab aucta circulatione, calore et rarefactione sanguinis, deduceret?

b) pag. 96.

97. 108. 136.

145. 149.

c) *Traité universel de drogues* p. 507.d) *Amoenit. Mat. med.* p. 154.

e) l. c. p. 198.

f) *mat. Med.* II. p. 379.g) *mat. med.* p. 356.

* * *

Ab expositis hactenus Moschi viribus pendet quoque eius *Virtus aphrodisiaca*. De viribus eius *venereis* integrum caput conscripsit SCHROECK^{h)}. Indi, si in Venerem procliuiiores esse volunt, ex Bangué, moscho, et ambra, cum sacharo Electuarium conficiunt, referente *Christophoro a COSTA*ⁱ⁾. Multa recenset pharmaca aphrodisiaca SCHROECKIVS, moschum contentia, variorum Auctorum, *Zacuti Lusitani, Mynsichti, Timaei, Riuerii, Cardani, Henr. ab Heers, Wedelii* etc. pro vlu externo, et interno, pro viris, et foeminis. Operationem sic explicat satis bene^{k)}: *Moschus sanguinem actiuus calidis spirituosus particulis non sufficienter instructum, iisdem exornat, agit, et impellit, spiritus animales torpidiores excitat, et quasi viuificat, semini turgescentiam conciliat, eique acrem non nihil stimulantem virtutem imprimit, sicque genitales partes calefacit, inque debitam turgiginem deducit. Venerem Moschum proritare, scribit FERNELIVS^{l)}. Membra genitalia virorum mulierumque, nisi Natura a rebus fragrantibus abhorreat, calefacere, asserit VALENTINI^{m)}. Semen excitare notat LEMERYⁿ⁾. WEDELIVS^{o)} cum *Salomone Alberti* in censum semen generantium moschum reponit. TRILLER^{p)} virtutem aphrodisiacam ipsi tribuit. VOGEL^{q)} ex *Brassauolo* lasciu-*

am

h) caput
XXXIV.

i) lib. *Arom.*
c. 55.

k) p. 155.

l) *Method.*
med. lib. V.
c. 26.

m) *Hist.*
simpl. p. 308.

n) *Traité*
universel des
drogues p.
507.

o) *amoenit.*
mat. med. p.
479.

p) *dispens.*
uniuers. Part.
II. p. 290.

q) pag. 356.

am in viris et foeminis, mirum quantum ab eo excitari notat. Venereos appetitus excitare etiam affirmat P I D E R I T^r). A^r) *Pharm. rat. p. 267.*
 longo tempore Confectio alkermes in hos vsus iam fuit commendata, vt praestantissimum analepticum, et aphrodisiacum, quae sine moscho et Ambra valde iners foret.

§. V.

EXPERIENTIA IV.

Moschus sanguinem ad caput congerit, vasa eius eo obruit et distendit, gravitatem eius, somnolentiam, temulentiam, inducit, tum et illum simul trudit ad pectus, in quo oppletionem, et anxietatem, excitat.

Hic effectus Moschi sequitur necessario effectus illos, quos praecedentes experientiae exhibuerunt, tanquam suas causas. Sanguis Systole cordis expressus, non potest non magna vi proiici, per arterias carotides et vertebrales, ad caput. Efficit nempe cor capiti vicinum, vt maiori impetu eo ruat, quam in alias corporis partes, maiorique adhuc nixu excurreret in cerebrum, nisi eius arteriae aliis omnibus minus elasticae, earumque distributiones, divaricationes, gyri, anfractus, sibi inuicem occurrentes, illius flumen moderarentur. Si

a) *Prim. lin. Physiol. §. 339.*

non dimidia pars totius massae, VI MAL PIGHIVS voluit, sed ea longe minor, HALLERO^{a)} iudice, larga tamen satis copia sanguinis continuo versus supremum ventrem proiicitur. Haec diutius ibi commoratur, cum progressus semper sit difficilior, et tardior, refluxu insuper ad cor per venas valde lento itinere succedente. His in naturali statu ita se habentibus, iam moschi virtute Systole validiore enata, calidior et magis rarefactus ab eo sanguis determinetur ad encephalon. Vasa eius ergo plus solito extendentur et diducentur, coaceruatque mouendorum fluidorum ac non expedite satis motorum quantitate, grauitas omnino capitis molesta et dolorosa, atque temulentia necessario debebit excludi. Dum peculiari capite data opera de incommodis

b) *cap. XVII.*

Moschi agit CEL. SCHROECK^{b)}, haec non potuit praeteruidere. Prouocat ibi ad

c) *p. 93.*

RHASEN^{c)}, qui iam introspectit, Moschum caput offendere, et dolcrem excitare, et ad

d) *lib. II. c. de dolore capitis.*

ROLFINCIUM^{d)}, qui Moschum inter causas cephalalgiae refert. Exhalatione calida repletionem capiti a Moscho induci af-

e) *Comment. in art. med. Galeni §. 51.*

firmat SANCTORIVS^{e)}. SENNERTVS^{f)}, quae vehementem odorem spirant, nocere dicit, quia caput replent, et

f) *Pr. Med. lib. I. c. 10.*

humores fundunt, ambrae odorem capiti

g) *de insigni effluuiorum*

non nocere, sed prodesse, moschi non item, quia odor vehementior. ROBERTUS BOYLE^{g)},

efficacia c. 6.

habet

habet hominem egregium, firmæ, sed perquam sanguineae temperiei, qui ex odore moschi violentos percepit capitis dolores, eundem ad functiones subeundas ineptum reddentes. Ipse SCHROECKIUS^{h)}, Viri generosi sexagenario maioris meminit, qui ex moschi vel leui odore statim de capitis dolore conquestus est, non nisi narium hæmorrhagia leniendo. Dum *Historiam* suam *Moschi* scribebat, pictori egregio delineationem folliculi moschiferi voluit committere, sed ille statim, vbi adeo aquis antea macerati odorem hausisset, capitis dolore non sine lipothymiae præludiis corripiebatur, vt abstinere ab opere incipiendo deberet. Merito ergo vir celeberrimus moschum et similia odorata, esse dicit *καρφηβαρμια*ⁱ⁾, siue caput grauantia, et cerebrum opplentia, causasque plethoricas augentia. Talia certe, si crebro exhibeantur, extendendo vasa cerebri eiusque membranarum, natura sua debilia, non mediocrem earum debilitatem post se debent relinquere. Retissime eapropter pronunciauit RONDELETIUS^{k)}, quod ambrae, moschi et aliorum similium vsus, cerebri neruorumque substantiam exsoluat. Ob ipsam hanc suam operandi rationem: in circuitum sanguinis, eum validum caput tentans appellauit CRANTZ^{l)}. Neque præter rem de eo scripsit LVDOVICI^{m)}, quod teneriorum

h) p. 94.

i) p. 96.

k) *meth. cur. morbos lib. I. c. 23.*

l) p. 152.

m) *in pharmacologia moderno seculo applicanda p. 359.*

et exhaustorum hypochondriacorum caput, aequae ac alia fumosiora repleat. Vidi hunc effectum non sine admiratione. Pro sedando paroxysmo asthmatis spasmodici sumserat Celsissimus quidam Princeps, hypochondriacus, dosin pilularum, quae duo granam moschi habebant. Tantum vero aberat, ut per illas lenimen obtineret, ut potius mihi accersito ediceret, sibi caput ita graue videri, ac si plumbeum esset, atque se penitus stupidum, remulentum, et ebrium esse, quasi ab epoto vino. Verum sine respectu ad hypochondriacos, moschum forti expansione cruoris, coeterorumque humorum, persaepe capitis dolorem, vertiginem, lipothymiam, maxime apud plethorica subiecta, prouocare, obseruauit **CARTHESIVS** **SER^m**). Dum de viribus essentiae Ambrae agit **Cel. SCHVLITZIVSⁿ**), Professor olim apud Halenses doctissimus, ad medicos usus melius adhiberi illam dicit sine moscho, utpote caput longe minus feriens. Maiori impetu quam naturali ferri sanguinem ad caput ab eius usu hocque eodem oppleri, ex eo liquido apparet, quod facile haemorrhagiae narium, **BOECLERO^o**) teste, inde sequantur. Narrat Vir clarissimus, se nosse subiectum quoddam, quod protinus quotiescunque moscho infecta vel bellaria vel polenta assumit, haemorrhagia corripitur.

m) Tom. II. pag. 379.
n) de viribus et usu medicamentorum p. 126.

o) in Notis ad Herrm. Cynos. Mat. med. p. 40.

Ex his omnibus perspicitur quoque, quae Moscho inest, vis inebrians, quaeque intenditur, si spirituosus potulentis admisceatur. Cl. SCHROECK^{p)} *Libanum* citat, qui, postquam Moschi et Ambrae odorem fortio-^{p) Cap. XVIII. p. 95.} rem caput grauare annotasset, deinde pergit: Ideo inebriantur cito, qui supra ambra et moscho bibunt vel ex vasis ambram et moschum olentibus; deinde etiam adducit *Ioh. Baptistam* PORTAM^{q)}, qui moschum vino^{q) Magiae nat lib. XIII. c. 12.} additam ebrietatem exasperare notat. Tandem hoc phoenomenon explicaturus Vir Celeberrimus, Spirituosa, spirituosus iuncta, ait, caput dum adscendunt citius replent feruntque et sanguinem plus iusto rarefaciendo vaporesque excitando, tum in reliquo corpore, tum in capite, imprimis turbare valent omnia, ac spiritus animales inordinatos in motus et confusiones compellunt.

Equidem omnia spirituosas, vinum, spiritus vini, aquae minerales, ob subtile volatile elementum, quod vehunt, caput opplent, et grauant, id autem praecipue datum fortem odorem spirantibus, graueolentibus, sed maxime suaueolentibus. Suffitum aromatum saepius ad alia vtilem futurum, nisi capitis grauitates induceret, edixit HIPPOCRATES^{r)}. De suaueolentibus iam pronunciauit PLINIVS^{s)},^{r) lib. V. aphor. 28. s) Hist nat. lib. 31. c. 6.} quod vastitate odoris capita, et pectora repleant.

pleant. Porro quoque GALENVS aerem grauibus odorum effluuiis foetum et infectum, non esse amicum animalis respirationi, sed peregrinum, alienum et perniciosum declarauit^{t)}; et alibi^{v)}, omnia odorata vehementiora caput laedere, grauare, implere, et ad delirium interdum cogere. Pro-
 uocauit olim ad BOERHAVIVM^{x)} qui narra-
 rasse sibi Pharmacopoeos scribit, et Aromatarios, quando magnas sarcinas validiorum Aromatum recens ex Asia acceperunt, camphora, croco, similibusque repletas, tunc si subito eas sarcinas resignauerint, se et famulos insuperabili somnolentia obrui. Nar-
 rat de se ipso Cel. TRILLERVS^{y)}, quod Amstelodami, ingressus spatiosum Societatis Indiae orientalis Penuarium, aromatum odoribus refertum, iis subito vertigine, sensuum stupore correptus, pectoreque oppressus fuerit, vt nisi protinus pedem titubantem retraxisset, concidisset sine dubio. Retuli ego, Iuuenem a Parente meo Mercatore iussum, in cella ex cista grandiore caryophyllorum et florum maceris aliquot libras peteret, et sacculis chartaceis inderet, non rediisse, inuentumque fuisse ante cistam iacentem soporosum. Aliquot etiam historias allegauit de croco, ex Cardano, Wepfero, Borello^{z)}, quibus iam addo GEOFF-
 b) Tom. II. FROY^{a)}, qui varias de croci vi inebriante exhibet. Ipse vidi vxorem Aromatarii, qui

t) lib. VII. de usu partium c. 10.

v) libro de instrumentis odoratus c. 6.

x) in libro meo de Vsu Opii Sect. I.

y) Praelect. in instit. Vol. IV. p. 520.

z) de morte subita ex odore Violarum

§. 24. a) Vsus Opii Sect. I.

b) Tom. II. p. 286.

qui in conclavi paruulo calefacto crocum puluerisatum in minutas portiones diuidebat, chartulisque indebat, praesto futurum qui petentibus statim distribueretur, subito in terram prolapsam, et instar apoplecticae iacentem. Spectat huc tristissimum fatum venustae illius Virginis, quae morte subita ex violarum nimio odore periit, elegantissima et eruditissima dissertatione a Cel. TRILLERO ^{c)}, descriptum, quae decies ^{c) habetur in eius Opusculis medicis.} legi meretur. In ea simul varia exempla ^{d) §. 29.} recenset ^{d)} ex variis Auctoribus fide dignis, multis rosarum odorem exitiosum, et funestum adeo saepe fuisse; atque tandem ex multis solide disputatis concludit, plus damni ac periculi sanitati, ipsique vitae, metuendum esse a suaueolentibus, quam a graueolentibus ^{e)}. Vidit BOERHAAVIUS ^{e) §. 33.} Amstelodami cameras, vbi Animal Zibethicum asseruabatur. Fere inebriari dicit, qui primo eas subeunt, foeminam teneriorem autem certe animo linqui ^{f)}. Eandem ^{f) vide in Praelect. in instit. §. 112. ad vocem singulares.} certe vim inebriandi habet Moschus, parum enim vel nil discriminis ipsi cum Zibetho ^{g) II. p. 379.} intercedere, cum CARTHEVSERO ^{g)}, multi alii fatentur. Refert TAVERNIER ^{h) dans ses 6. Voyages en Turquie en Perse & aux Indes Part. II. lib. II. c. 24.} de animali moschifero sequentia: *Odor huius Animalis, quod mecum adduxi in Urbem parisensem, erat adeo fortis, ut prorsus impossibile esset, id locari in conclauibus meis. Omnium qui domum meam inhabitabant capita*

petebat, et obnubilabat. In elatiorem ergo Aedium partem transferendum erat, domestici mei tandem ipsi abscindebant Vesiculam, moschum continentem, sed hoc facto nihilominus pellis semper retinebat hunc odorem. Si vesica alicuius naribus admoueretur, statim ob fortissimum odorem, sanguis ex illis prorumperet. Velim, vt hie lectores mei reminiscantur Nosocomii, per omnes tractus moschi odore infecti de quo §. II. verba feci. Omnia talia suaueolentia effluuia, quae ex corporibus odoriferis vegetabilis et animalis regni iugiter plenoque flumine in auras sese diffundunt, quamdiu in aere libero vagantur, perenni noui aeris accessu ventilantur et dissipantur, ferunturque impune; quando autem exhalantes eiusmodi vapores clauso et angusto spatio colliguntur, detinentur, coercentur, idque totum his impleatur, tum sane concentrata vi in neruos et sanguinem agendo, non tantum grauitatem capitis, somnolentiam, temulentiam excludunt, sed et ipsa sanitas et vita in discrimine versari potest, atque, vt TRILLERI, omnia haec fuse explicantis, verba mea faciam ⁱ⁾), partibus neruosis narcosis, et deinde, vt triste miserandae puellae, violarum odore subito extinctae, fatum probat, etiam necrosis induci. Neque oblitus est hac occasione Vir eruditissimus meminisse Ambrae, ^{k)} §. 25. Moschi et Zibethi ^{k)}), notumque esse abunde, ait,

ait, ex compluribus Autoribus, qui de pretiosis his peregrini Orbis mercibus commentati fuerunt, quanta mala, in sexu praecipue foemineo, ex illorum copiosis et diuturnis exhalationibus saepissime oborta fuerint. Cogitemus nunc, quando Moschi effluvia per aerem volitantia laedere corpus humanum apta sunt, sique spatio arctiori inclusa fuerint, non sine magnis mutationibus inductis feruntur, capiti que gravitatem et temulentiam inducunt; nonne hos effectus facilius praestabunt, et certius, quando dosi minori maiorique ingestum hoc medicamentum intra cancellos corporis humani ad tempus detinetur, caloreque eius soluti exaltrati, subtilisati atomi, sanguini et succis intime admiscentur, et cum iis, versus caput praecipue, simulque per omnia vasa maiora, minora, minutissima propelluntur, antequam perspiratione eliminentur. Castorinis non nimium fidendum esse, in spasmodum medela, quia non parum nimius eorum usus nocet, monet HOFFMANNUS¹⁾, dum anodyno illo vapore, et capiti et nervosis partibus imbecillitas inducitur, quae nunquam sine periculo sit. Nonne sincerum hoc monitum extendi etiam mereretur ad moschum, aequae vaporosum, ac castoreum, longeque maioribus dosibus exhiberi solitum, quam hoc exhibetur. An a dosibus his, maxime si crebrius repetantur,

¹⁾ *Med. Syst.*
Tom. IV.

Part. III. p.

177. 178.

tur, nulla capiti et nervis imbecillitas induceretur? Imo inducitur sine dubio. Bene recordor Iuuenis dysenterici, cui per aliquot dies moschus largioribus primo, deinde parciore dosibus fuerat exhibitus. Die ante mortem coram me conquerebatur, de insigni grauitate totius capitis, quasi pondus accipiti adhaereret, quo retrorsum traheretur, de sensu molesto in oculis, ac si grandescerent protuberarent, de spissis nebulis ante eos versantibus, et claram obiectorum distinctionem impredientibus. Recordor Puellae, quae sub usu moschi, per aliquot dies sui ipsius non conscia erat, et perpetuo somnolenta iacebat, tandemque, cessante eius usu, sibi iterum reddebatur. Noui, Viro, pro excitando debili pulsu, a febre acuta pectorali post VSes et diarrhoeam largam enato, datum fuisse moschum largioribus dosibus, per 5. dies qui nunquam sibi redditus fuit, sed somnolentus, temulentus, delirus permansit, donec talis moreretur.

§. VI.

Quando ego nunc omnia Phoenomena, per Experientias haecenus adductas, quas a tot Clarissimis Viris obseruatas, et constanter veras deprehensas, ridere et negare ineptum foret, accuratius contueor, non possum non clarissime introspicere, magnam dari inter actionem moschi et Opii, in corpus humanum, conuenientiam,

tiam, et analogiam. Moschus in nervo-
sum systema agens circulum intendit, calo-
rem auget, sanguinem rarefacit, aphrodi-
siacum est, rarefactum cruorem copiosius
pellit ad caput. Omnes hos effectus prae-
cise edit Opium, id quod in meo Opere de
usu eius salubri et noxio euictum reddidi.
Quod si praeterea per experientiam constet,
id quod omnes Moschi fautores vrgent,
quodque inter alios ipsis subscribentes affir-
mat P I D E R I T ^m), Moschum etiam effe-
ctum antispasmodicum et anodynum exere-
re, morbisque spasmodicis et conuulsivis
medelam adferre, de qua quidem virtute
in sequentibus data opera dispiciam, noua
inter operationem vtriusque remedii enasci-
tur similitudo. Ambabus igitur manibus
et plenissimo assensu amplector sententiam
Ill. T I S S O T I ⁿ), quando asserit, Moschum
operari vt Opium, ita quidem, vt determi-
nata dosi fere huius loco ille adhiberi, atque
huic substitui queat.

m) p. 267.

n) de Epi-
lepsia p. 280.
edit. germ.

§. VII.

Iam his omnibus praemissis, praesup-
positis et stabilitis, potiores morbos, in
quibus sanandis Moschi vires a Celebribus
Viris extolluntur, considerationi accura-
tiori, rigidiorique examini subiiciam, parum
curans elogia largite promulgata, et ultra
meritum remedii extensa. Singulorum
morborum genuinae et verae ideae ante
oculos

oculos habendae sunt; causaeque proximae inquirendae; tumque indicationes therapeuticae formandae; ac tandem videndum, an his implendis actiones et operationes moschi in corpus conueniant, an potius ipsis contrarientur. Tum demum enim rationalis medendi Methodus inuenietur et elucescet, a coecis et empiricis ausibus et conatibus, atque triuiali Praxi longe distans. Sine ratione in subsidium vocata omnia experimenta tumultuaria sunt, ambigua et periculosa. Ordinar ab *Hydrophobia*. Familiaris est Sinensibus vsus moschi. ANDREAS RIED, inter eos commoratus ad tempus, contra morsum canis rabidi, puluerem ex moscho et cinnabari ab iis adhiberi viderat, in Angliam deinde rediit, eius effectum collaudabat, vt moris est, extollere ea, quae peregrinas oras iter facientes obseruauerant, tanquam noua, et inaudita.

Ego quidem, vt nil dissimulem, Medicinam a Sinensibus non libenter addiscerem, atque pollicitationibus, experimentis et experienciis eorum, non multum mouerer. Vniuersa eorum Theoria et Praxis omnibus, in eam inquirentibus, miserrimam sese sistit. Doctior certe non recessi, a peruoluto ante plures annos CLEYERI, Societatis

ratis indicæ in noua Batauia Archiatri, *speciminine Medicinæ Sinicæ*, sex autorum diuerforum, partim Sinensium, partim Europæorum, ad mentem Chinesium, medica opuscula de pulsibus, morborumque iudiciis, ex linguae coloribus et affectionibus, continente. Non sane in magnum honorem ipsis cedunt, quæ de iis scripsit

SCHELLHAMMERVS ^{b)}): *Fidem habere* ^{b) add. ad}
iis prorsus nequeo, quæ de Chinesium Medicis, ^{Conringii in-}
ab orientalium rerum scriptoribus, referuntur, ^{troduct. cap.}
^{VI. §. 4.}

ex solo pulsus tactu, omnes causas, etiam externas et fortuitas, totiusque morbi decursum, omnia accidentia, quorum etiam nullam amplius apparet vestigium, cognoscere, et ægris et adstantibus posse enarrare. Pugnant enim hæc, aduersa fronte, cum recta ratione, et ex historia motus cordis, vanitatis manifesto possunt accusari, ita, ut vel clanculum hæc Medicis fuisse antea comperta, vel callido artificio expiscata, vel denique malis artibus, ac magicis incantamentis daemonibus extorta, planissime patent. Accuratius autem multo, totam, ludieram certe, faciem Medicinæ Sinicæ ita

exhibet I. B. du HALDE ^{c)}), Soc. Ies. ^{c) Descrip-}
Quia Sinenses nulla gaudent cognitione Physi- ^{tion Geogra-}
ces; non versati sunt in Anatomicis; ignorant ^{phique, histo-}
usum partium corporis humani, consequenter ^{rique, chro-}
etiam causas morborum; et quia illorum scien- ^{nologique, po-}
tia systemati de structura corporis humani pa- ^{litique, & phy-}
rum certo innititur, non mirum est, quod eos ^{pire de la Chi-}
^{ne à la Haye,}
^{1736. Tom.}
^{III. p. 461 seq.}
progres-

progressus in Medicina non fecerint, ac Medici Europaei. Duo Principia naturalia vitae statuunt, calorem vitalem, et humidum radicale, sedem prioris in intestinis, pericardio, vesicula fellis, vreteribus, ventriculo, ponunt; posterioris in corde, hepate, renibus, pulmonibus et liene; de modo, quo haec duo principia agant, et quid agant, adeo ludicrae recensentur historiologiae, vt has ineptias transcribere taedeat, et pigeat. Corpora agentia externa in corpus humanum numerant quinque, ignem, aerem, aquam, metalla, et terram. Tota pathologia, et Semiotice risum mouere debet legentibus. In doctrina de pulsu sunt expertissimi, et curiosissimi Magistri. Diuersa loca statuunt, in quibus is explorari debeat, quem in mare, et foemina, diuersum sibi fingunt; miras instructiones Medici Sineses subministrant, vbi et quomodo tangendus sit; colorem aegri cum pulsu comparari volunt, varia nugantur de pulsu cordis, hepatis, ventriculi, pulmonum, renum. Paucis dicam: doctrina de pulsu adeo est ridicula, vt vix credi potest, vel semisana ratione praeditos homines eiusmodi tricis et figmentis indulgere posse. De remediis, quae adhibent, nil dicam, omnia nimirum ad me iam non spectant, dispiciam tantum de Moscho ^d).

d) p. 603 sq. tum de Moscho ^d).

Moschum eximendum volunt ex aperta vesicula statis diebus anni. Vires eius, secundum auctoritatem variorum Medicorum Sinensium, valent contra prauitatem aëris, contra insecta, in ventriculo et intestinis generata, febres intermittentes, contra mala ventriculi, maculas oculorum, pro facilitando partu, contra insomnia turbulenta, morsus serpentum, quia animal moschiferum vescitur serpentibus; contra sterilitatem, tenesimum, pauores infantum, morbos partium naturalium, contra melancholiam, contra morbos potatorum; contra malam digestionem, flatus, phlegma, et omnes prarios humores et, vt asseritur, contra centum alios morbos. Sequuntur formulae, contra morbos a flatibus, pauores infantum, eorumque morbos, quando excrementa aquosa deiciunt; contra vulnera, mala cordis, nauseam, ventriculum refrigeratum a fructibus horaeis, cephalalgiam, pro accelerando partu, quod remedium pretiosius dicitur auro, pro pellendo foetu mortuo, contra haemorrhoides, morsum glirium, contra insecta, quae dentium dolores producunt. De morsu canis rabidi speciatim nil inuenio.

* * *

Ab eiusmodi confusis capitibus, thra-
sonibus, impostoribus, mendacibus, in fa-
bulis,

bulis, fraudibus, superstitione, figmentis cerebrinis, sibi placentibus, ego quidem curationes morborum discere, depraedictasque imitari nollem. Fidem tamen illae in Anglia inuenerunt. Commendatus fuit *puluis tunchinensis* dictus a citato R I E D, (qui ipsum, ad modum Sinensium, cum spiritu vini sumendum praecepit:) et publici iuris factus, deinde et ab aliis, in *transactionibus*

e) *Vol. 43. philosophicis* fuit laudatus^e), porro etiam a *James*^f) et *Cob.* Propagata quoque elogia

f) *a new method of curing* in Galliam, vbi Cel. SAUVAGES approbationem acquisiuit^g). Litteris acceptis a

g) *diff. sur la Rage p. 34.* COLLINSON persuasus Cl. GMELIN, peculiari dissertatione, Specificum antidotum novum contra effectus morsus canis rabidi, promulgavit. Hacque iterum motus

h) *in Selektu rationali Medicaminum p. 100.* KLEIN^h) *Talia generosa, inquit, ad tam arduum malum requiruntur media. Nam quid multum hic faceret Pulvis Palmarii, et Acetum antilyssicum Hannemanni?* Sic magno Autoritatis praeiudicio comite celebris redditus ille *Pulvis Tunchinensis* vel *Poudre de Cob*, varias Regiones sensim peragravit, atque contra rabiem caninam fuit adhibitus. Magnam vero etiam famam in Anglia obtinuit *Pulvis antilyssus*, qui, inuentore et Auctore MEADIO curante, *Pharmacopoeiae Londinensi* insertus fuit, ex lichenis terrestres partibus duabus, et piperis nigri parte vna compositus. Tautam vero in illum locavit fiduciam

ciam Vir insignis, vt si saltem methodo, quam praescribit, ⁱ⁾, quae VSe, vsu huius ^{i) de Venenis, Operum medicorum Tom. II. p. 131. 137. edit. Goetting.} pulueris, et balneo frigido absoluitur, mature tractetur demorsus, id est antequam aquam reformidare incipiat, et antequam febris ad acumen perueniat, expertus credat, illum effecturum, vt tota calamitas arceatur. Reliquas omnes curationes, licet complures tentauerit, nullum successum ex iis se vidisse refert. Inter varia alia remedia tentasse se etiam dicit, celebre Indorum remedium moschum, sed omnia incassum, quia nimis sero ^{k)}. Recenset deinde ex Epistola quadam BOERHAAVII, binos ^{k) p. 134. 135.} casus Aegrorum, aliter tractatorum meris antiphlogisticis remediis, nil de moscho habentibus, quorum vnus feliciter cessit. Sed addit MEADIVS, vsum coeptum esse quatuor diebus antequam aquae formido inciperet. Rebus iam desperatis, largae VSi, nitrosi medicamenti, potui copioso subacido refrigeranti, vnice fidit, vt plurimum autem, quod Graeci de desperatis morbis dicunt, verum deprehendi, ait, *Mors Medicus sanat.* Notatu dignum est, BOERHAAVIUM ^{l)} dum remedia recenset, quorum nullius haecenus comperta fides, in hoc catalogo, quem exhibet, etiam non excipere in coelum elatum lichen cinereum terrestre, quod tamen MEADIVS adeo extulerat. In

m) *aph. 1143.*
 1144.
 n) *Tom. III.*
 p. 581.

o) *diff. de la*
Rage.

p) *Avis au*
Peuple p. 218.

q) *disp. univ.*
Part. II. p.

tione morbi iam praesentis, maxime in
 priore gradu et secundi initio, quam vtrum-
 que tradit BOERHAAVIUS^m), ne ver-
 bulum de Moscho habetur. Meminit, ve-
 rum est, *van SWIETEN*ⁿ), sed tantum
 ex commendatione aliorum, non ex pro-
 pria experientia, pulveris ex moscho et cin-
 nabari, sed recenset potius, constituisse per
 obseruata, quod profuerint in hoc morbo
 praeparationes mercuriales, absque mo-
 scho. Methodus *LASSONET*, iussu Regio
 publicata, iungit vt aliis multis, cum mercu-
 riali vnguento puluerem moschi, sed impu-
 dentis esset, huic elogium decernere, cum
 nesciamus, quid inter reliqua boni praesti-
 terit. *DESAULT*^o) omnia dat vnguento
 mercuriali affricto, de moscho tacens. *TIS-*
SOTI^p) remedium palmarium est frictio
 vulneris cum eiusmodi vnguento; habet
 quoque inter medicamenta No. 30. pulue-
 rem illum ex Cinnabari et moscho, sed, quod
 solerter notari velim, adiicit simul in notis,
 se illum adducere ob famam, quam acqui-
 siuit, dari autem remedia multo efficaciora,
 quam moschus, bolumque aliquem eo lo-
 co commendat, quem moschus non ingre-
 ditur. Sine dubio de eius virtute valde du-
 bitat *TRILLERVS*^q), candide nempe ex-
 optat, vt ea contra hydrophobiam certior
 reddatur, et vt vera stabiliatur.

✱ ✱ ✱

Quid igitur statuendum erit iure meritoque, de eius adhibitione, in tremenda hac aegritudine? an vbi illi efficaciter obviam eundum generosa medela, Medicus, inflatus magna fiducia altumque sonantibus pollicitationibus, magnis dosibus ipsum praescribere, an tanquam remedium inconveniens, inefficax, incertum omittere debet? Nullus ego haereo, quin ipsum non saltem nil boni praestare, sed certum nocumentum afferre, convictissimus declarem. Sane si facultate et vi iuvandi vlla polleat, aut debet agere tanquam veneni, quod saliva rabiosi animalis demorso et vulnerato infinuavit, antidotum; aut debet id posse expellere, quantocius, ex corpore, antequam labem ipsi affricandi tempus sufficiens obtinuerit; aut debet morbum, quem venenum cum symptomatibus exclusurum est, aut iam excludere incipit et exclusit, oppugnare posse, et sanare. Nemo quod sciam, haecenus asseruit et demonstravit, moschum ita exuere sua vi et destruere hoc venenum, vt lac et oleum arsenicum; alcali et absorbens oleum vitrioli; acetum sal tartari, inuertit et obtundit. Quodsi autem aliquod verum eius antidotum detur, annuente experientia, Mercurium mereri, vt pro eo habeatur, et declaretur, rectissime pronunciat TISSOT^{r)}; magna ergo Mercuri-

r) *Avis
au Peuple
Tom. I. §.*

194.

rius prae Moscho gaudet praerogatiua. At vero hic tempestiue datus venenum ex corpore expellit, ita enim inter alios loquitur
 s) p. 267. P I D E R I T ^s): *Ad funestos effectus, qui a mor-
 su canis rabidi oriuntur, et ad hydrophobiam,
 praescripta moschi portio, minimum ad dimi-
 dium scrupulum exhibenda est, pro una dosi, post,
 quam tantus sudor sequitur, ut saepe per 48
 horas duret.* At hoc intuitu, non praecel-
 lit Moschus aliis omnibus volatilibus, quip-
 pe quae aequae sudores potenter mouent.
 Praeterea vero quaestio magni momenti na-
 scitur, an expediat calido remedio humores
 valde exagitare et expandere; hac metho-
 do venenum diffundere, per omnem mas-
 sam; huic id intimius admiscere, atque li-
 quida tenuia, quae vario respectu conseruan-
 da potius in futuros vsus erant, quam pro-
 fundenda, plenis riuus eiicere, sub euanida
 forte spe, eiiciendi Veneni. Si sudorifero
 t) in Che- opus, BOERHAAVIO teste ^t), certius ef-
 mia II. p. 186. ficaciusque ignoramus, quam acetum, quod
 dilutum aut merum si potetur, maxime su-
 dores propellit, simulque antiphlogisticum
 est, et aliis dotibus, pro hoc morbo infrin-
 gendo laudandis, pollet, quibus moschus
 non instructus est. Quando eius curatio-
 nem prophylacticam tradit Vir eximius ^v),
 vult, vt omni mane demorsus *parum* sudet,
 (non plenis riuus, per 48. horas) assumpto
 aceto aromatico, sale marino et aqua calida.

v) aph.
 1143. no. 4.

Haec

Haec motum humorum non nimis incitant, non nimis eos agitant, et incalescere faciunt. Monet ad hunc locum *Commentator*, quia venenum vim habet in putredinem liquida soluendi, atque haec ita in cadaueribus inuenta sunt, acetum et sal, aquae mista, resistere putredini, et per *vaporosum sudorem abstergi cutem, et si quid adhuc de veneno cuti affixum haereat, remoueri, maxime si simul locus demorsus interea foueatur linteo, posca calida madido.* Apparet simul, non nisi blandam transpirationem, neutiquam autem vi expressum sudorem, conducere, simul illam mouendam esse in loco vulnerato, vt nempe per eandem portam, per quam Venenum ingressum est, id eliminetur. Namque in eo praecipuus rerum cardo vertitur, vt totus locus affectus diu apertus feruetur, vstionibus, scarificationibus, cucurbitis, et in perpetuam suppurationem adigatur. Plenarium his moliminibus assensum praebet *Dau. de GORTER*^{x)}, Certa fide, inquit, nullum specificum extinguens illud miasma detectum fuit, sed a praestantissimis in arte viris in ablatione contagionis per cucurbitas, inustiones, ablutiones curatio ponitur, quare materiam medicam Hydrophobiae adiacere non potui. Hunc externum apparatus summe necessarium esse, vel ex eo apparet, quia vulnus sua sponte clausum post hebdomades et menses, quando aegro-

x) *Mater. Med. p. 155.*

tare incipit homo, denuo dolere incipit, cicatrix eius intumescit, rubet, seseque aperit, effluente acri et male olente humore.

Probavi haecenus, moschum nec esse verum antidotum veneni; nec id tuto ab eo ex corpore proscribi, iam adhuc mihi incumbit, ut commonstrem, moschum Morbo ipsi, et eius Symptomatibus leuandis prorsus non quadrare. Equidem Ill.

y) p. 215.
avis au Pen-
ple.

T I S S O T ^y) duo momenta requiri ad curationem dicit, eam exhaustientia, destructionem veneni per antidotum, mercurium; et quoniam id producit omnium neruorum irritationem, huius inhibitionem per antispasmodica. Nonne autem Moschus est vbique depraedicatum magnum antispasmodicum? In hanc eius virtutem nondum inquisiui, in sequentibus larga mihi nascetur occasio, hoc ipsum praestandi. Ponatur interea vis moschi antispasmodica tanquam extra dubium posita et certissima, sed notari debet, moscho ipsi vitia nonnulla adhaerere, quae illi virtuti multum praeponderant. Obseruavit, ut antea vidimus, M E A D, fronte capillatam esse, posthaec caluam iuuandi occasionem, opemque ferendam homini esse, antequam hydrophobus reddatur, et febris exoriatur, tunc enim parum salutis amplius expectandum esse. An autem vellemus febre, quae bona fortuna nondum adest, circulum augente et calorem sanguini conciliante

liante remedio, studio inuitare, et accersere? Vult BOERHAAVIUS, vt morbus iam praesens maxime in primo gradu, et initio secundi, tractetur vt summe inflammatorius. Nil exitiale magis dicit²⁾, quam acerrima calefacientia, exsiccantia, nervosum genus exacerbantia, quae in hoc statu pro venenis declarat. An autem inter antiphlogistica, quae vnice indicantur, referri posset remedium, phlogisticum potius dicendum, quia commotum sanguinem rarefacit, et eius calorem vltra naturalem euehit; quodque in nervosum genus, cui toties aduersum est, valido stimulo agit? Veniamus ad vrgentia symptomata hydrophobiae, respirationem difficilem, anxietates, vigilias, conuulsiones, delirium, saepe ad furorem vsque increscens, aestum, priapismum, vt alia horrenda taceam. Non negari potest, moschum sua naturali actione, in sanis parere pectoris oppletionem, oppressionemque; conuulsionibus et deliriis, raptui humorum ad caput ortum debentibus, cui ipse fauet, non posse mederi; aestui id esse, quod est oleum camino iniectum; priapismo maius calcar addere, quia est validum aphrodisiacum. Quis igitur sanatione vtens illum leuare posse memorata symptomata assereret? Dum in cadaueribus cum sinibus cerebri omnia venosa vasa distenta et sanguine plena, omnes arteriae encephali

2) aph. 1145.

phali multo sanguine refertae, pulmones cum corde coaceruato omni fere cruore incredibiliter oppleti inueniuntur, an consultum foret, exhibere, magnis praecipue dosibus, quae ab amicis eius vrgentur, dare remedium, quod sua natiua dote sanguinem ad supremum corporis ventrem, vt et versus mediū vitalia viscera, valide propellit, sicque data opera, miseri aegri fatum maturare? Sane qui omnia a me proposita, comparare cum idea Rabiei caninae, vel obiter vulerit, conuictus profiteri debebit, nil minus quam specificum contra illam moschum haberi debere, quidquid etiam de eo ipse Patroni promittant. Non opus est, vt longior sim, id nempe vt lucidum aliquod meteoron, in coelo britannico primo exortum, cito in vapores solutum euanidos, disparuit. Alia denuo auxilia hydrophobiae quaesita sunt, manifesto documento, quod illud expectationi haud satisfecerit, ipsaque ad tempus famosa Meloe cum omni sua vimelle suffocata et emortua videtur.

Vt clarum euadat, spem, quae in rabie canina sananda collocatur in moschum, euanidam et nullam esse, liceat apponere casum, qui habetur *im 29. Stück des hannö- verischen Magazins*, a Cel. BAVSEN eidem insertum. Vultus aegri demorsi dilatatum eluebatur saepius aqua salita tepida. Quotidie eius peripheriae applicabatur drachma

vna vnguenti neapolitani, ipsi autem, vnguentum basilicum. Exhibebatur singulis trihoriiis celebratus puluis tunchinensis, mane et vesperi autem bolus ex serpentaria virginiana, camphora, et asa foetida. Haec vero omnia frustranea fuisse, exinde liquido constabat, quia apparente et crescente saluatione, paroxysmus sensim decresebat. Omnia interna remedia igitur seponebantur, continuabatur vnguentum mercuriale, ad promouendum ptyalissimum, quia ab hoc totum auxilium dependebat, quod post 3 hebdomadas feliciter impetrabatur. Vix concipi posse dicit *Bausen*, quod notitia certi remedii, saluationis, in diro hoc morbo, adeo diu Medicos latere potuerit.

§. VIII.

Accedo ad *motus conuulsuos*, in quibus *Motus conuulsui.* fanandis magnam famam assecutus est moschus, an ex merito, an minus, paucis videbimus. In ipso limine tractationis huius statim noto, paradoxum omnino videri debere perpendicularibus, moschum aequae in paralyfi, quam in conuulsionibus, commendari. Illustr. BOERHAAVIUS^a), a) *de Morb. Nerv. cap. de paralyfi p. 744.* Moschus, inquit, potest ita afficere nervos, ut simulac eius odor percipiatur, mox oriantur dirissimi spasmi, maxime in hypochondriacis, et hystericis, ergo miram habet efficaciam in systema neruosum, hinc, cum in paralyfi indigeat.

indigeamus tremoribus concutientibus, quos HIPPOCRATES et ARETAEVS adeo commendat, Moschus certe princeps est. III.

b) *Comment. van SWIETEN*^{b)}, dum catalogum remediorum antiparalyticorum exhibet, inter alia scribit: *Moschus, Zibethum, Castoreum calefaciunt, excitant, mouent, et hoc effectu pulchre profunt.* Sane Paralyfis et Conuulsiones, morbi sunt e diametro sibi inuicem oppositi; in illa summus defectus motus musculorum; in his, summus excessus. Paradoxum ergo omnino videtur, vnum idemque remedium, quod dirissimis spasms, quos inducere aptum est, motus deficientes excitare valet, etiam motus ad dirissimos spasms vsque excedentes refrænare, sistere et cohibere debere. Sed his manifestis contradictionibus non obstantibus, moschus multum laudatur, ad compescendos motus conuulsuos, in *transactiõibus philosophicis*

c) *Vol. 43. anglicanis*^{c)}. Moschi vires vrgentibus conuulsionibus non semel se expertum dicit

d) *Monit. MEAD*^{d)}. *WHYTT*^{e)} in spasmodicis et conuulsiuis affectibus, vt in subsultibus

e) *Nervenkrankheiten* tendinum, Moschum laudat; idem facit

f) *in instit. GALEATI*^{f)}. Hos sequuntur materiae medicinalis, et rerum pharmaceuticarum scriptores *VOGEL, PIDERIT, CRANTZ,*

et alii. *VOGEL*^{g)} egregiam opem praestare in morbis conuulsiuis affirmat ad *Ioh. WALL* in *transact. philosoph.*, et alios prouocans.

cans.

cans. P I D E R I T ^{h)}) obseruationes docuif-
 se ait, quod Moschus profuerit in morbis
 conuulsiuis. C R A N T Z I V S ⁱ⁾) laudes a
Galeati promulgatas recensens, non tamen ^{p. 152.}
 addere oblitus est, *quod hic, et casus excitet,*
salute non exceptos. Sane hoc ipsum, nemini
 in arte versato mirum haberi poterit.
 Quando placida mente, et sine praeconcep-
 ta opinione, agendi rationem moschi expen-
 dimus, casusque, in quibus leuamen attulif-
 se refertur, cum illis, ubi nil profuit, com-
 paramus, absolute conuinci debemus, mul-
 tum abesse, vt in conuulsionibus, sine exce-
 ptione omnibus, opituletur. Igitur aequi
 et boni, et circumspecti agnoscere tenemur,
 cauendum esse, ne nimium ipsi tribuamus,
 et inconsiderate ad praescriptiones conuole-
 mus. Ipse Cl. W H Y T T ^{k)}), fautor et ama-
 tor Moschi, quando curationem affectuum
 spasmodicorum, et conuulsiuorum, tradere
 aggreditur, qua est doctrina et perspicacia,
 plenariam eorum therapiam et prophylaxin
 in eo consistere docet, vt diuersae causae,
 ipsos producentes, tollantur et praecauean-
 tur. Quid vero faceret ad plethoram, im-
 petum febrilem, pituitam, acrimoniam va-
 riam, vermes, haemorrhagias suppressas,
 exanthematicam materiam, intus latitantem
 aut retropulsam, quae omnia toties con-
 uulsiones excitant, cum omnibus suis viri-
 bus, moschus? Imo vero plethoram, et
 impe-

h) p. 267.

i) Tom. I.

p. 152.

k) p. 333.

impetum febrilem potius iuuaret. Nisi ergo
 hae causae remoueantur, effectus earum,
 motus exorbitantes, cessare haud poterunt.
 Poterat equidem aliquis obiicere, causa
 etiam nondum expugnata, interea in ner-
 vos agere Moschum aliumque eorum fluido
 motum inducere, sicque motus exorbitantes
 interim coercere, donec illa causa remota
 fit; porro quoque, in conuulsionibus sine
 materia, e. g. a pathematibus animi, vbi so-
 la spirituum ataxia adest, a nimia irritabili-
 tate et sensibilitate neruorum, hac ratione
 opem ferre. Plausibilis videtur haec obie-
 ctio. Verum quotusquisque Medentum prae-
 videre poterit, et a priori determinare au-
 debit, hunc alium motum inductum aegro
 amicum, et non aduersum futurum. Cum
 enim moschus solo odore, in sanissimis, tot
 anomalos, praeternaturales, turbulentos,
 heteroclitos, ad conuulsiones vsque euectos
 motus, excitare aptus sit, maxime in sensi-
 bilibus, in aegris tanto magis illos poterit
 producere, quando nempe illorum Syste-
 mati neruoso per naturalem antipathiam
 contrariatur. Nonne tunc praesentes con-
 uulsiones, si ad earum causam agere per-
 gentem moschi actio accesserit, magis exa-
 cerbabuntur, quam inhibebuntur? Cum
 nunc in materie medicinali dentur antipa-
 smodica, per experientiam generi neruoso
 nunquam aduersa, sed semper amica, a qui-
 bus

bus dextre vsurpatis, nulli vnquam spastici motus obseruati sunt, talia, vbi motus morboſi compescendi ſunt, moſcho ſine dubio praeferri merebuntur. Sane Cel. HOFFMANNVS¹⁾, vbi de motibus conuulſiuis agit, atque ſpecifica tradit, quae, ſi remotis cauſis materialibus, illi adhuc perdurent, vsurpari debeant, proluxo illorum catalogo moſchum non inſeruit, licet caſto-
rei et opiatorum mentionem iniiciat.

1) *Med. Syst. Tom. IV. Part. III. p. 72.*

§. IX.

Venio ad conuulſiones vniuerſales, quae, abſentibus ſimul ſenſibus externis et internis, conſtituunt *Epilepſiam*. In huius curatione Moſchum exhibitum laude ſua non carere dicit SCHROECK^{a)}. Recenſet magnam farraginem puluerum antepilepticorum, qui omnes Moſchum continent HOFFMANNVS^{b)}, de Crolliano odorifero agens, per odorem moſchi multos excitari dicit, non quod morbus inde curetur, ſed quod via praeparetur; per virtutem enim odoris, corpori communicatam, ſanguinem moueri, et cor ſupra modum refocillari. Intuitu Epilepſiae omnia valent, quae modo expoſui de Conuulſionibus particularibus. In Epilepſia ſi plethora aſit, ſub inſultu ſanguis mittitur, tempore vacuo veſicatoria applicantur, et moſchus cum puluere rad. Valerianae et conſerua Anthos exhibetur, ſecun-

Epilepſia.

a) *p. 122.*

b) *in' Clav. pharm. Schröderiana lib. II. c. 26.*

c) p. 27.

cundum *Praxin londinensem*^c); si morbus sit periodicus, china et moschus datur, hicque ad dimidium scrupulum, singulis 8. horis. Omnia haec remedia praescribuntur in Epilepsia quavis, sine vlllo respectu ad causas differentes. Certissimum autem est nullam, in graui hoc morbo, salutem sperandam esse, nisi causa cognita tollatur, et tolli queat, quod saepe valde difficile, et callidissimae arti impossibile. Illustris *van swieten* dedit octenni Puellae, pulchro cum successu, repetitis etiam vicibus, decem grana. Doleo valde, magnum Virum nil adiecisse de historia Morbi, eiusque causa proxima. Refert simul, in Asia moschi audacem dosin dari, id quod imitatus fuerit *Hoffmannus*, citatque eius *Medicinam Systematicam*^d). Euoluens allegatum mihi que bene cognitum locum, de magnis dosibus ibi nil inuenio, quas certe Celeberrimus Vir non amabat. Potio ibi exstat, de qua in Epilepsia, a doloribus producta, affirmat, quod mirabilem praestiterit opem. Illa in quatuor vnciis aquarum, cum lapidibus cancrorum, puluere Marchionis, sale volatili oleoso Syluii, non nisi grana duo moschi cum sacharo subacti habet, deque ea, repetitis vicibus, aliqua portio assumi debuit, non tota potio, pro vna vice. Fateor libere, in Epilepsia a dolore, me multo lubentius moschi loco opium, idonea dosi,

d) *Tom. IV. Part. III. p. 24. 25.*

prae-

praescripturum fuisse, si causa doloris fat cito tolli negauerit, cum moschi effectus in neruosum systema, pro subiectorum varietate semper diuersi sint, incerti, ambigui, et non raro minus expetiti. Quod vero HOFFMANNVS in vniuersum Moscho in Epilepsia non fauerit, ex eo clarissimum est, quod, suppeditans multa remedia sedatiua et sic dicta antepileptica habita, et inter ea multa ex animali regno inania et vana, quae vapore quodam sulphureo subtili temperato, neruosis partibus admodum amico, polere dicit, castoreum quidem nominet, de moscho autem taceat prorsus ^{e)}). Sciens scribo, quod nunquam ausus fuisset Epilepticis pro vna dosi exhibere Praeceptor optimus integrum moschi scrupulum, quem CL. PIDERIT dandum suadet ^{f)}). Cum antea de Epilepsia eiusque medela, hinc inde multa bona, hinc inde vero etiam multa falsa, fabulosa, et nullius vsus, ab Auctoribus in medium prolata fuerint, maximae grates persoluendae Viro summo TISSOTO, qui tot pulchris Operibus Praxin medicam illustrauit, quod etiam de *Epilepsia*, in emolumentum Aegrorum et Medicorum, elegantissimum, doctissimum, et vtilissimum tractatum publici iuris fecerit. Pro vera laude, licet immerens, habeo, laudari ab hoc laudatissimo Viro, quod effectus opii, cui iustum pretium statuerim ^{g)}, cum diuersis indicationibus, quas diuersae

e) p. 196

f) p. 267.

g) in libro
meo de Vsu
Opii sect. III.

causae Epilepsiae suppeditant, comparaue-
 rim; quod deinde, his fundamentis praemis-
 sis, euidentissime commonstrauerim, Opii
 usum apud Epilepticos, in omnibus casibus
 esse noxium, iis exceptis, quando vehemen-
 tia animi Pathemata insultus excitant, et
 reuocant, atque quando a summo aliquo
 dolore non statim tollendo, et Opii adhi-
 bitionem ex sua natura admittente, illi ex-
 cluduntur. Nunc cum actionem Moschi,
 in corpus humanum, magnam analogiam
 alere cum actione opii, per experientias
 praemissas in hac dissertatione mea, demon-
 strauerim atque ipse, de quo mihi gratulor,
 eandem sententiam foueat Ill. TISSOT,
 simul me demonstrauisse reputo, moschum
 quoque non nisi in illis casibus, qui opium
 dari permittunt, locum habere posse. Igi-
 tur iam non opus est, vt varias species Epi-
 lepsiae ordine recenseam, et ad illas omnes
 sanandas, si sanabiles fuerint, moschum
 nulla ratione facere ostendam. Cadit in
 totum eius usus, quando, iusta idea morbi,
 cum iustis indicationibus ante oculos habita,
 luculenter constat, circulum auctum, san-
 guinem calidum, rarefactum, ad caput co-
 piosius congestum, illis contrariari, mor-
 bumque ipsum, praefraete nihilominus
 praescripto hoc remedio, absolute deterio-
 rem reddi debere. Quantum intersit in cu-
 ratione omnium Epilepsiarum, ad quamcun-
 que

que demum speciem pertineant, cauere omni modo, ne sanguis quodam impetu versus caput feratur, ex eo clarum est, quod peculiari articulo 44. media doceat *T I S S O T V S*, quae ipsum refraenant et ad inferiora inuident. Equidem non dubitat Vir Eximius ^{h)} consulere, vt experimenta caute cum Moscho instituant Medici, ipse eius virtutem exploraturus, in casibus, qui eum requirere videbuntur. Sed prouidentiam necessariam iniungit, ne exhibeatur, quando corpus est plethoricum, quando sanguis versus caput celerius et fortius fertur, quando impuritates in ventriculo et intestinis adsunt, quamdiu obstructions et calor magnus adsunt; Bene notat, sub his circumstantiis moschum omnia peiora reddere, atque aegram citat, cui, dum haec scripsit, medicinam faciebat, tanquam triste exemplum huius experientiae. Sapienter iam *Iosephus* *Q V E R C E T A N V S* ⁱ⁾, de Epilepsia agens, testatur, eiusmodi calefacientibus et odoratis remediis, auctos potius, et excitatos fuisse hos effectus, quam imminutos aut superatos. Causam in eo sitam esse dicit, quod moschus et similia odorata sint *καρφηβαρμὰ*, caput grauantia, et cerebrum opulentia, causasque plethoricas augentia. *Celsus* *S C H R O E C K* ^{k)}, Epilepsiam non a simplici inanitione et repletionem oriri dicit, sed necesse esse, vt irritans causa simul adsit, itaque

^{h)} de Epilepsia p. 279.

ⁱ⁾ in *Tetrado* gravissimorum capitum affe-ctuum c. 18.

^{k)} p. 96.

1) p. 259.

hoc in casu sanguini bilioso, a moschatis atomis in feruorem acto, et quasi excitato, sua deinde acredine ab ipsis Moschi sulphureis particulis accedentibus adaucta, nervosum genus debile et ad epilepticas conuulsiones iam antea pronum, irritari. En *Quercetanum* et *Schroeckium* contra vsum moschi in Epilepsia insurgentem, licet hic alio loco ipsi fauere videatur, vt vidimus. Quando autem nunc illud consilium sincerum expendo, quod suppeditat Eximius TISSOT¹): Omnes Epilepticos omni possibili sollicitudine sibi cauere debere ab omnibus suaueolentibus, quia omnis odor penetrans, qualiscunque fuerit, nervos irritat, atque irritatione hac noxas infert, multique epileptici praeterea odorem ambrae et moschi ferre nequeunt, vix vnquam Moschum in curatione Epilepsiarum locum habiturum coniiicio. Certe, nisi omnia me fallant, ex hoc capite, etiam in Epilepsiis, a doloribus, a pathematibus animi, a sola irritabilitate et mobilitate systematis nervosi pendentibus, in quibus casibus vnice locum habere posset, tamen ipsum abesse debere, conuictissimus credo, quia, si inter illum, et aegri idiosyncrasiam antipathia existat, loco sperati leuaminis, malum accersere, et grauius reddere facile potest. Substituuntur ipsi merito, vbi vere indicatur, cum aliis antispasmodicis Naturae acceptis, summum eorum,

rum, opium, nemini aduersum, hocque plenissime sufficiente, nunquam indigebimus anticipiti valde moschi auxilio.

Operae pretium est, vt seorsim agam ^{Epilepsia Infantum.} de *Epilepsia Infantum et Puerorum*, quia et his moschum destinari noui, licet iam a me dicta his facile applicari queant. RIVERIVS ^{m)}), qui consultum duxit, postquam ^{m) Operum de Epilepsia egerat, peculiare caput Epilepsiae Puerorum destinare, puluerem de gutteta, cuius compositionem suppeditat, moschum recipientem, frequenter exhibendum consulit, si affectus protrahatur. SCHENCKIVM deinde allegat ex GEORGIO KVFNERO, moschum expertum remedium laudantem, qui, si bis, ter, de die, parum de eo detur, perfectam curationem promittit. Praeterea RIVERIVS recens natis, antequam lactari incipiant, pro prophylaxi, puluerem de Gutteta dandum suadet. PRIMEROSIVS ⁿ⁾) Epilepsiae infantili moschum destinat. Habetur etiam ^{n) de morb. puerorum.} in FVLLERI *Pharmacopoeia extemporanea, Tulapium moschatum infantum*, in vnciis quatuor aquarum, moschi grana sex habens, de quo infantulo recens nato, contra convulsiones, drachmae duo vel tres, ter de die, dandae, atque ita plus, pro aetatis ratione. HOFFMANNVS ^{o)}) testatur, quod ^{o) Med. Syst. Tom. IV. Part. III. p. 25.}}

laudatissimam Moschi virtutem, in compe-
scendis infantum conuulsionibus epilepticis,
plus simplici vice expertus sit. Noratu di-
gnum est, quod omnes haecenus citati Cla-
rissimi Viri de causis Epilepsiarum, quae ta-
men, vt in adultis, ita et in infantibus, mi-
rum quantum inter se differunt, ne verbu-
lum addant, vt adeo suspicio nasci queat,
ipsum moschum tanquam vniuersale et speci-
ficum antepilepticum, considerare. Dum
speciatim morbos infantum pertractat HOFF-

p) *in suppl.*
Med. Syst. de
Morb. infan-
tum p. 59.

MANNVS P), in epilepsia a terrore vel ira-
cundia Nutricis, sepositis omnibus spirituo-
sis acris et irritantibus, ea saltem dan-
da iniungit, quae spasticos generis neruosi
motus placide compescant, atque puluerem
Marchionis, cum Cinnabari, et tantillo
moschi proponit. Nonne autem moschus
referendus inter spirituosam, acris, irritantia,
excitantia? Deinde in Epilepsia a lacte cor-
rosiuo, clysteres, pulueres absorbentes,
cum croco, moscho, vel momento extracti
castorei remixtos, decoctum Cornu Cerui
paulo spissius, purgans mannatum, cum
aliquot guttulis olei tartari per deliquium,
commendat. Crediderim hunc apparatus
medicamentosum optime selectum, etiamsi
moschum et castoreum non haberet, pro-
futurum et suffecturum fuisse, cum hoc, et
ille, remedia egregie inutilia forent, nisi
causa, lac acidum corrosiuum, aliis remo-
ueretur.

veretur. Alio iterum loco, casus ab HOFF-
MANNO ^{q)}, communicatus habetur, vbi
a terrore nutricis, sed longe certius, a lacte
corrupto nutricis, hoc munere per 7. qua-
drantes anni functae, malum fuit exortum.
Data fuit mixtura ex aquis destillatis cum
pulvere marchionis, syr. cich. cum rheo et
liquore anodyno minerali, vnicum moschi
granum habens, nutrici etiam prospe-
ctum, cessauit protinus Epilepsia, dein-
de ab aliis causis reuersa. Quis hic
gloriam decerneret moscho, cum bonus
effectus ab aliis sine dubio pepend-
rit? Vt nil dissimulem, non bene capio,
quomodo optimus Praeceptor non ab opia-
tis tantum, sed et de volatilibus, quae, vt
dicit, etiam extrinsecus admota, saepe sae-
pius nocent, potuerit dehortari, et tamen
in summe volatilem moschum fiduciam lo-
care ^{r)}). Non intelligo, quomodo alio lo-
co scribere potuerit ^{s)}): *Opiata, et nimis*
vaporosa, infantibus et debilioribus cautissime
praebenda sunt, utpote quae ingentem cerebro,
et neruosis partibus imbecillitatem et atoniam
inducunt, et tamen etiam non dubitauerit
commendare moschum, qui sine dubio in-
ter volatilia et vaporosa, caput tentantia,
primum locum occupat, dum toties, vt ali-
bi, ita et hic, longe magis innocentem sy-
rupum diacodii timet. At doses Hoffma-
niana si non iuuerint, dum vnicum granum

q) *Med. Syst. Tom. IV. Part. III. p. 32.*

r) *Suppl. p. 60. §. 6.*

s) *Med. Syst. Tom. IV. part. III. p. 28.*

t) in libro
de morb. in-
fantum.

v) p. 123.

moschi in multa praebia diuiditur, etiam non adeo eminenter nocere poterunt. Verum cum Cl. P I D E R I T infantibus 4. 6. 8. grana nunquam exhibere auderem, quae quartam, tertiam, dimidiam partem vnius grani opii vi sua aequant. Ill. R O S E N ^t) accuratissime, vt solet, diuersas Epilepsiarum infantilium species explicat, et vnicuique sua remedia conuenientia accommodat. In nulla earum, excepta illa, quae a retrogressa scabie exoritur, quod miror, moschum commendat. Nutrici praescribit flores sulphuris, bis de die cum lacte calido sumendos, aut mixturam camphorata, infanti, moschum cum sacharo tritum, si possibile fuerit ad vnum, vel 2 grana semel vel bis per diem, si deinde scabies eruperit, infantem pro hac vice periculo ereptum affirmat. Nonne pro expellenda scabie, flores sulphuris, etiam infanti exhibiti, et in casu vrgente lene vesicans, praeferrere mereantur moscho? Cel. S C H R O E C K I V S ^v) si Epilepsiae causam et moschi naturam perpendere voluerimus, in hoc morbo tollendo moschum quandoque efficacem esse posse, dari debere dicit; cum si non semper, ab acido tamen aliquo heterogeneo, neruofas cerebri partes irritante et vellicante, saepe oriri, apud plures in confesso sit. Tum autem curationem succedere per acorem istum hostilem absorbentia volatilia, quibus moschus

schus iure annumeretur, et figa. Trahi
 haec maxime posse videntur ad Epilepsiam
 infantum, ab acido toties oriundam; sed
 in ea largius data terrea absorbentia, et,
 si opus volatilibus, spiritus cornu cerui, et
 liquor C. C. succinatus longe praeferen-
 dus moscho, cum sint alcalinae indolis.
 Nonne autem ad infantes etiam, et pueros,
 extendi deberet consilium *Tissotianum*, de
 quo antea pro adultis obseruando verba fe-
 ci, omnes epilepticos solliciti sibi cauere de-
 bere ab odore omnium suaueolentium, illis
 noxio futuro, et paroxysmos facile inuita-
 turo, et exacerbatur? Nonne autem intus
 exhibitus Moschus, aequa et maiori vi age-
 ret in nervos, et eorum originem, quam
 nares suis effluuiis feriens? Longe aliter
 autem statuendum est de minus suaueolen-
 te Opio, neque propterea ab eo abstinен-
 dum, si a dolore, vel a pathemate animi,
 vt causis Epilepsiae, illius vsum permitten-
 tibus, indicetur. Equidem BOERHAA-
 V I V S ^{x)} iure monet, apud infantes opia-
 ta raro, neque sine magna circumspectione
 adhibenda esse, tamen non prorsus eorum
 vsui interdicit, modo haec a perito Medi-
 co non obiter habeantur. Testatur Ill. R I S-
 S O T, in Epilepsia Puerorum, ab irritatio-
 ne dolorosa prorupturorum dentium ena-
 ta, a nullis aliis remediis vincenda, se ano-
 dyna opiata valde vtilia deprehendisse ^{y)}.

x) *aph.*

1351.

y) *Von der
Epilepsie p.
282. 283.*

Cel. ROSEN in dentitione difficili, si infans perpetuo clamore, dolorem, quem sentit, significet, si pauores somnum excutiant, modo morbus in principio constitutus, et febris absit, tuto guttam vnam vel duas laudani pro dosi exhiberi, adeo ad praecavendos insultus epilepticos, sub directione periti Medici, imo eam pro re nata repeti posse, affirmat²⁾. Ipse duabus guttulis laudani aliquando propriae filiolae 26. hebdomades natae, sine notabili calore febrili a dentitione conuulsae, salutem et vitam lucratus sum, dormiebat placide ultra 6. horas et hilaris euigilabat. Seruet sibi igitur moschum suum *Andreas* RIED, quem in febre a dentitione, conuulsionibus stipata, multum laudat, cum eodem penitus carere queamus. Neque tutior eius vsus censendus est, nisi refractiore, quam communiter fieri solet, dosi porrigatur.

2) *Kinder-
krankheiten*
p. 71. 72.

§. X.

*Malum hysteri-
cum.*

Transeo ad *Malum hystericum*, quod, licet totum sit spasmodico conuulsuum, tamen seorsim, et cum cura expendere necessarium iudico. Cel. CRANTZIVS^{a)} Quaestionem proponit, eamque magnam vocat, *an Moschus conueniat Hystericis?* Respondet, *validum est corpus turbans, et caput tentans.* Crederet aliquis, his vitiis eius agnitis, ipsum negatiuam sententiam sine
tergi-

a) p. 152.

tergiversatione, tuiturum. At vero, merentur tamen confirmari, ait, obseruationes D. GARCIN, qui septentrionalibus olim frequentem moschum, hodie exulem habet, sed etiam plures hystericas ibi, quam olim, memorat. Nec ignobile penitus argumentum esse existimat CRANTZIVS, quod hodie in locis meridionalibus, vti etiam Indiis, vbi maximus huius vsus, hystericarum sit minor numerus. Taceo reliqua, quae, vt modo excerpta, accuratiorem tamen inquisitionem postulant, antequam Moscho is honos tribui queat, quod sit magnum remedium antihystericum. Non interim ipsi desunt plures adiecti Clarorum Virorum calculi. Peculiare caput scripsit SCHROECKIVS, *de Moschi viribus vterinis*, quem, secundum plurimorum asserta, Vtero pergratum esse, eaque propter medicamentis antihystericis adiungi, notat. Ludicra argumenta Veterum hac occasione adducit, cum *Platone* Vterum animal generandi auidum, vel saltem animali facultate donatum, statuentium. Citat varios Medicos antiquiores, et recentiores, qui externe et interne adhibitum hystericam passionem curare existimarunt, *Averrhoen, Iacobum Syluium, Brasauolum, Rodericum a Fonsca, Augenium, Benedictum Victorium, Solenandrum, Riuerium, Paulum de Sorhait, Montagnanum, Zwelferum*^{b)}. EX FER-

b) p. 146

e) *Method. med. lib. V. c. 26.* NELII testimonio^e), *Moschus tum sumtus, tum pefso subditus, uteri strangulatum tollit, uterum odore recreat* (mirum hoc, cum uterus non olfaciat) *et concipiendi spem auget,* (nulla alia opinor ratione, quam quia est aphrodisiacum.) In *Pharmacopoeia Bateana*

d) p. 355. tum. VOGEL^d) efficacissimum praesidium moschum esse ait, in malo hysterico, tam interno, quam externo usu, ad *Lowerum* et *Horatium Augenium* prouocans. Cel,

e) p. 288. WHYT^e) *Riuerium* adducit, memorantem, quod suo tempore, bono cum effectu, tredecim grana insultui hysterico praesenti, opponere in more positum fuerit, et iam receptum esse pergit, hanc, vel etiam maiorem dosin, ter, et quater, de die porrigendi.

f) p. 384. RIVERIVS^f) citat *Platerum*, qui pilulas commendat, ex moschi gr. sex, benzoës drachma dimidia, Sacchari drachma vna. Ipse RIVERIVS aquam florum *Naphae* solam, ad uncias tres, vel quatuor, utiliter exhiberi, et cum moscho et sanguine draconis permixtam, miranda praestare ait. Adducit testem *Solenandrum*, qui a *Vetula* data fuisse mulieri hystericae grana tredecim, cum totidem granis sanguinis draconis, ex aqua florum *Naphae*, cum fructu, memorat, adiicit simul, medicamentum hoc in simili casu, a se quoties exhibitum, semper profuisse.

g) *Part. III. obs. 17.*

PANAROLVS^g)

interea

interea flores aurantium insultus hysteri-
cos excitasse observavit. Fuere tamen, qui,
non bene fisi foli Moscho, graeolentia an-
tihysterica vsui eius iungi voluerunt, quos
inter ipse RIVERIUS^{h)} suavit, vt gra-
veolentia naribus admouerentur, suaueo-
lentia autem vtero, nimirum moschi aut
Zibethi grana aliquot cotone inuoluta. De
his artibus, de quibus etiam loquitur
SCHROECKIUSⁱ⁾, quasque prudenter
reiecit, ita mentem suam explicat: *Moschi
et consimilium suaviter fragrantium, circa in-
feriores corporis partes usus, ex falsa illa de
uteri e loco suo versus superiora motione, et ad-
scensu, nec non singulari erga odorata illa sym-
pathia et appetitu, hypothese, enatus, istis in
corporibus, quae a grate odoriferorum halitu
naribus admissio, suffocationis periculum incur-
runt, neutiquam conuenire potest, cum enim et
ibi moschatae atomi, Nervos uterinos arterias-
que et venas penetrando, spiritibus et sanguini
morbosam illam rarefactionem, et agitationem
inducere valeant, eo ipso sane affectum fouebunt
potius, et contumaciorem reddent, quam pro-
fligabunt. Quodsi tamen is eiusmodi applica-
tione cessare quandoque videatur, rerum foetida-
rum et graeolentium eodem tempore naribus ma-
iori quantitati applicatae, hoc tribuendum.*
Ex his rationibus etiam SCHROECKIUS,
ab Autoribus nonnullis laudatos moschatos
pessos prorsus reiecit^{k)}, atque LVDOL-
CVS

h) p. 382.

i) p. 195.

k) p. 146.

1) *animadu.* C V S S E P T A L I V S ¹⁾, cerata ex tacamahaca, cum duobus aut tribus Moschi granis, medietati horum impositis, cum successu applicari negat, cum ex calore corporis, et lecti eleuati bene olentes vapores, praefocationem potius concitent. Alii alias cautelas circa vsu[m] proponunt. Ce-

m) *in Operibus cap. de suffocatione oreri.*

lebris olim Practicus E T T M V L L E R V S ^{m)}, postquam de castoreo, et asa foetida verba fecerat, sic inquit: *Quibusdam magis placent suaueolentia, ut HOCHSTETERO; interim obseruetur, quod Mulieres, quas laedunt suaueolentia naribus admota, non laedant intus assumta, ut Moschus, Zibethum, modo non percipiant odorem. Alii utuntur experimento hoc, sumantur moschi gr. quatuor, cinam. Caryophyll. nuc. moschat. aa. scrupulus unus, propinetur in vino odorifero, (pro occultando odore) vel dentur pilulae ex Moscho. Eadem fuit sententia Zwelferi, qui moschum intro propinatum summo esse emolumento scribit, cauendo ne nares feriat. Sed optime*

n) *p. 147.* S C H R O E C K I V S ⁿ⁾ eidem opposuit, moschum intus sanguinem et neruos ingressum, eandem actionem excitaturum, quam odorem eius naribus exceptum. Ponatur, subito deglutire foeminam remedium moschatum, adeo sub ipsa deglutitione, non euitabit odorem. An autem moschus, intus assumtus, aget in neruos ventriculi aliter, quam in neruos membranae pituitariae, li-
cet

cet in illis odorem nullum excitet? an totum systema nervosum grato stimulo afficiet in ventriculo, quando nervis ad odoratum facientibus inimicus est, et his mediantibus illud totum perturbat? An quando assumtus calore sanguinis naturali dissolvitur, cumque eo rarefacto per totum corpus penetrat, operabitur diuersa ratione in subtilissimum fluidum, quam cum aere circumfluo inspiratus, inque pulmones et cor statim suam potentiam exercens? Verum sine omni circumspeditione, ne ipsum subolfaciant, datus est moschus a Medicis multis antea allegatis, et a numero multis aliis.

HERRMANNVS^o), ad hoc non attentus, vires analepticas, cardiacas et antihystericas ipsi tribuit. o) in Cy- nos. max. med.

RIED, vt moschi virtutes alias depraedicauit, ita et illum mederi convulsionibus hystericis, Autor est. In *Praxi*

hodierna *Londinensi*^p), ad spasmos hystericos praescribitur, inter alia remedia; at- p) Part. II, p. 37.

que in colica hystERICA, irritationem oppugnandam esse dicitur, moschi et opii, sibi inuicem iunctorum, magnis, et repetitis dosibus.

Fauere omnino videtur primo intuitu, SENNERTVS^q) Medicis illis, qui moscho antihysterica virtutem tribuunt, quando dari foeminas asserit, quae nullo modo, q) Med. Pract. lib. IV. Part. II. sect. I. c. 4. p. 125.

modo moschi, ambrae, et similibus odore offendantur, sed eum bene ferant, quales multae reperiuntur in gynaeceis Principum et Nobilium, quae vestibus moschi vapore infectis vtuntur. Noui, vittis et linteaminibus, in scriniis, vbi asseruantur, moschum apponere mulierculas, vt Procorum non saltem oculis placeant, sed et grato odore eos alliciant: At vero parcissimum debet esse moschi vsus, qui largior, et ipsis, et propius ad eas accedentibus, molestias faceret. Atque, qui partes Moschi tueri velle videri poterat, ipse modo laudatus SENNERTVS, tamen paulo ante vltro falsus erat, *Extra controuersiam esse, ac id docere quotidianam experientiam, qua constet, si mulieribus uteri suffocationi obnoxiiis, Zibethum, moschus, ambra, et similia naribus admoueantur, eas hunc affectum incurrere, aut certe male habere, contra vero, si eadem pudendis, et foetida naribus admoueantur, paroxysmum cessare.* Porro quoque Cl. CHES-

r) *Observ.* NEAU^r),
lib. III. c. 14.
obs. I. p. 367.
368.

experientiam probare dicit, quod hystericis odorata profint, citatque *Plateri* moschatas pilulas, et *Solenandri* remedium ex moscho et sanguine draconis, sibi comprobasse affirmat, felicem euentum, quem de eo *Riverius* laudat. Addit autem, *sed remedia haec sunt magni sumtus, et tantum pro ditioribus, ideoque aliud suppeditat, quod non minoris vsus esse dicit, specificum, quod*

ex castoreo, asa foetida, et opio paratur. Ex commendatione igitur SENNERTI, et CHESNEAU nondum aliqua praerogativa moscho nascitur, prae aliis, maiori sine dubio iure, pro antihystericis habitis. Verum quod maius est, Cl. SCHROECK^{s)}, s) *capite citato.* dari hystericas affirmat, quae a suaueolentibus, in ipso paroxysmo, odore tenus, levamen summum, a graueolentibus autem, maiorem potius afflictionem percipiant. Prouocat ad HORSTIVM^{t)}, qui Matronam habet, a foetidis grauiora Symptomata, perpeffam, a moscho et ambra feliciter restitutam, et nobilem Virginem, in paroxysmo ab odore moschi mire resectam, deinde etiam BARTHOLINVM^{v)} simile v) *Cent. III. hist. anat. 28.* quid retulisse notat. Rarae autem hae aues sunt, et vix numero totidem, quam Thebarum portae, et diuitis ostia Nili; vnique exemplo tali valde multa contrarium probantia possunt opponi. Adducitur a SCHROECKIO^{x)} FEHR, qui in praxi sua habuit x) *p. 148.* duas illustres Sorores, quarum vna, diris pathematibus hysterice afflicta, non nisi suavissimo moscho et ambra iuuabatur, cum castoreum ipsi aduersissimum esset, quod tamen Sorori natu maiori, saepius hoc malo correptae, vnica panacea erat. Recenset Simon PAULI^{y)}, quod vocatus ad Matronam, vehementissimis symptomatibus hysterice correptam, quae, cum foetida graueolen-

veolentia, externa et interna, pro eius solamine adhibenda proponeret, stridula voce dicebat, se his enecandam fore, cum emplastrum de galbano, a mulierculis impostum vmbilico, non ferre posset. Cum igitur audiret laudatus *Pauli*, ipsi halitum chirotecarum, ex aluta liquidambar redolente confectarum, gratum esse, substituit, loco emplastri de Galbano, Emplastrum suaueolentius de Tacamahaca, et vaginae vterinae indi iussit cum bombace ex bals. peruu. oleo iasmini et Zibetho linimentum, quibus leuata est; verum refert simul historiam praecedenti prorsus contrariam. Coenaculum ingressus ipse, hospes et conuiua, in quo honestissimae Matronae commorabantur, manu tenens orchidem odoratam moschatam Bauhini, crocum et moschum redolentem. Statim quaedam earum, de nimia fragrantia conquerens, obsecrabat, ut eam per fenestram proiiceret, verita ne vtero strangularetur. Addit ergo hoc monitum: *Vitabunt ergo praxin medicam exercituri, ne unguenta suauius redoleant, nec rosas, violas, leucoia circumferant, cum plerumque graueolentibus minime, suaueolentibus vero sequior sexus perfacile offendatur.* Credo ego, ex his patere, si inter antihysterica referendus esset moschus, eius tamen adhibitionem valde restringendam fore. Sed plura supersunt, quae hoc ipsum euincunt.

Qui

Qui Moschi vsui coeteroquin fauet FVL-
LER^a), apud Foeminas hystericas, tamen^{a) Pharmac.}
etiam eum valde restringit, et limitat. Nam^{extemp. pag.}
que *Moschus praecipue conuenit*, inquit, quo-
^{302.}
ties spiritus non ob copiam et turgescentiam, ef-
ferato exploduntur, sed ob penuriam et vacilla-
tionem in confusiones labuntur, Moschus enim
sanguinem potenter exagitat. Multum sane,
sub his conditionibus et exceptionibus,
iam decedit opportunitati Moschum adhi-
bendi, apud hystericas: non paucae quippe
earum sunt plethoricae, sensibiles, vehe-
mentioribus affectibus indulgentes, quibus
adeo vix conduceret circulum incitasse, san-
guinem potenter exagitauisse, et ad cere-
brum pepulisse. His certe, vel ETTMVL-
LERI, vel SOLENANDRI, vel Londinen-
sium, vel aliorum consilio, minus conue-
nienter Moschus porrigeretur. De VSe,
magnam dubitationem esse notat RIVERIUS,
vtrum scilicet, in ipso paroxysmo conueni-
at, (de qua re nil determinat egregius et
classicus Autor SYDENHAM) adducitque VA-
RANDAEVM et SENNERTVM negantes,
MERCATVM autem, et RODERICVM a CA-
STRO, et HOCHSTETERVM affirmantes, et
consulentes, in talo venam esse aperiendam,
quando affectus producitur a sanguinis
menstrui copia atque retentione, cum
nullo alio remedio vires, onere oppressas,

p. 381.

erigere; et suffocationis periculum, auertere liceat: atque in hoc casu, neque foetida neque odorata, aegram e paroxysmo suscitare queant. His autoribus annuit RIVERIUS, pulsu existente valido, et pleno, utique venam secandam asserens, pulsu autem languido, esse abstinendum, et intervallum expectandum, in quo tutius sanguis detrahi queat. Ego saepius in foeminis hystericis, plethoricis, in ipso paroxysmo, quando pulsum magnum et fortem exhibebant, quando facies rubra erat, et inflata, menses parci, aut recens suppressi, vel instante periodo aegre erumpebant, tum et grauidis, sub his circumstantiis, venam secari feci, cum praesentaneo leuamine. Celeb. HOFFMANNVS^{b)}, prouocans ad varios Autores, praeter eos, ad quos RIVERIUS prouocat, ad spasmodum et conuulsionum vehementiam, quae in sanguine abundantibus longe maior est, quam in aliis, feliciter minuendam, non efficacius VSe, etiam, si maior copia sanguinis vrget, repetitae, remedium inueniri dicit. Vidit spasmodis immanibus cruciatus, sine omni sensu et motu, facie rubra et inflata, instar apoplecticarum iacentes; virgines quoque sanguine plenas, spiratione et loquela priuatas, mensibus repente cohibitis, vel epileptico insultu correptas, VSe instituta, protinus ad se rediisse. Ut, rebus ita constitutis, culpabile esset,

b) *Med. Syst. Tom. III. Part. III. p. 169. 170.*

esset, VSem negligere et intermittere, ita etiam graue peccatum foret, quod aegrotanti mortiferum euadere posset, moschum antihystericum habitum, sanguinem commouentem, expandentem, ad caput vrgentem, exhibere.

Limites hi, vsui Moschi iure ponendi, retinere aliquantisper deberent illos, qui, vt antea vidimus, hystericas ipsum non tantum bene ferre, sed et leuamen omnium malorum suorum spasmodico-conuulsuorum, inde obtinere statuunt et asserunt. Verum nubem testium, his laudatoribus opponere licet, qui hoc morbo laborantibus foemellis prorsus contrarium esse moschum affirmant, quos andire operae pretium est, quibusque vt subscribamus, ratio et numerosissima experientiae dictitant. SCHROECKIUS ^{c)}, qui capite *de Moschi Viribus uterinis*, magnus est eius, tanquam remedii antihysterici, Encomiastes, antea capite, *de incommodis Moschi*, conscripto, prorsus aliter sensit: *Quam creberrime suffocatio uterina a moschato odore, inquit, soleat oriri, vel aniculis passim notum est. Memorari tamen meretur, quod relationes publicae anno 1667. Mense februario indicarunt. Antuerpiae nempe, trium vel 4. mensium spatio puerperas plus quam 120., ob sachari usum, cui Moschus*

c) p. 97.

admixtus vel appositus fuerat, Libitinae censum ingressas fuisse, quod num verum sit, meum non est diiudicare, qui multis fabulis tales nouellas conspersas esse, noui. Saltem tamen non est impossibile, praesertim cum Antuerpianas foeminas, magis quam alias, illum auersari scribat Casp. a RFIES *Elyf. iucund. qu aest. qu aest. 84.* Et cum maiori foeminarum numero noxam hanc ille odor minetur, rarissime imo nunquam medicus eundem medicamentis conciliat, nisi probe ipsi antea constiterit, hanc vel illam ab eo minime laedi. Vt Anglorum plerique solent, vnctuosum hoc suaueolens concretum multos mirifice reficere, ex affectu equi-

d) *Monit. med. p. 122. 123.* dem scribit MEAD^{d)}, attamen, quia tales certe rarissime occurrunt, statim adicere cogitur, sed alios videmus, quos pessundat fere, et aegritudine cum Animi deliquio turbat, moschi et zibethi fragrantia. Diuersitatem hanc facere ait, dissimilem, in diuersis hominibus, liquoris, qui neruos irrigat, habitudinem. Verum omnium paene hominum habitudo ita comparata est, vt Mo-

e) *amoenit. mat. med. p. 154.* schum auersentur. WEDELIVS^{e)}, *Moschata*, inquit, nimis rarefaciunt, et in motus cient spiritus, vnde inquietos reddunt; et alibi^{f)}:

f) *p. 198.* *Moschata et suaueolentia humores discutere nesciunt, quin potius maiorem rarefactionem iis conciliant, et consequenter quietos turbant, movent, et hinc symptomata excitant hysterica. Videmus idem in hypochondriacis, quod a moschatis*

schatis et volatilibus aliis saepe laedantur magis,
quam confortentur. Eapropter BOECLERVS^{g)},¹ *Circa Moschum cauti esse debemus,* ^{g) in notis}
 inquit, *praecipue in mulieribus.* TRILLER^{h)},^{ad Herrman-}
 rarissime mulieres moschi odorem perferre ^{ni Cynof.}
 posse notat, hinc caute cum eo proceden-^{mat. med.}
 dum. FVLLERⁱ⁾ Moschi et Zibethi odo-^{Tom. II. p.}
 rem hypochondriacae suffocationi obnoxii-^{40.}
 as mulieres, repentina syncope exanimare,^{h) disp.}
 refert. Cel. SCHVLTZIVS^{k)}, circa aquam ^{Part. I. p.}
apoplecticam Zwelfferi, in Officinis prostan-^{290.}
 tem, notandum esse in praescribendo mo-^{i) p. 302.}
 net, ne illam cum moscho offeramus foe-^{k) in Prae-}
 minis, ad hystericas affectiones pronis, aut ^{lect. de viri-}
 illis actu laborantibus. Porro de balsamo ^{bus et usu re-}
 apoplectico mentem suam exponens^{l)}, ad ^{mediorum}
 iungit ipsi *Balsamum apoplecticum pro mulie-
ribus sine moscho, ambra et zibetho, quia haec, ^{p. 21.}
 et alia dulce fragrantia ferre non possunt.
 Adeo autem cautus est NEVMANN^{m)}, vt, ^{m) in prae-}
 quia moschus omnia, quae attingit, odore ^{lect. ch. m. p.}
 suo inficit, sincere moneat, sollicite cauend-^{1289.}
 dum esse, in officinis pharmaceuticis, ne
 is in propinquo aliarum rerum afferuetur,
 ipsisque odorem affricet, quia foeminis ad-
 versus est. HOFFMANNVSⁿ⁾ quanquam ^{n) Med.}
 haec effluvia, inquit, stupendae sint exigui-^{Syst. Tom.}
 tatis, quae ex suaevolentibus, moscho, zi-^{III. p. 92.}
 betho, et floribus iasmini exhalant, attamen
 tanta efficacia pollent, vt foeminam,
 cuius nerui enormibus anomalis contractio-*

nibus adfueti sunt, id est, quae, secundum Veterum loquendi modum, sensibilissima est indolis, vehementissime affligant, syncopen inferendo, usum vitae ad tempus suspendendo, corpus humi prosternendo, vel graues anxietates et suffocatorias pectoris et spiritus angustias concitent, ad spectu horrenda symptomata. Nemo autem putet, vni vel alteri tantum foeminae talia accidere. Neutiquam! Quod hic enim

o) *loc. cit.* HOFFMANNVS in singulari dicit, antea °) *p. 75.*

in plurali dixerat; nempe foeminas hystericas aegerrime ferre suaueolentia, quae, vniuerso systemate neruoso in consensum tracto, faeuissima symptomata, syncopen, summam praecordiorum anxietatem, spirandi angustiam, in quibusdam conuulsiones, proritent. Inter externa remedia, non vult equidem in dubium vocare, suaueolentia vtero admouenda, ex antiquorum Hippo-

p) *Med. Syst. Tom. IV. Part. III. p. 71. 72.* *cratis, Galeni, etiam FORESTI consilio* p), quae, spasms sedatis, crassos et putridos humores eliciant. Propria vero experientia destitutum sese esse dicit, vsusque horum externorum, de quo vt inutilium antea

egi, videtur et eapropter frustraneus esse,

q) *Stentzel diff. de Vtero in fonte.* cum WILLISIUS, SYDENHAM, et alii q), vterum ab omni culpa absoluant. At vero

Vir Celeberrimus in pilulis sibi familiaribus, pro vsu interno, a quibus incomparabile saepe praeter omnem spem et opinionem se auxili-

auxilium obseruasse dicit, multa grateolen-
 tia sibi inuicem iunxit, myrrham, sagape-
 num, opopanacem, asam foetidam, casto-
 reum, crocum, theriacam, camphoram,
 laudanum, nullum vero ipsis adiecit mo-
 schum. Hunc nulli aegrarum, quarum 12.
 historias habet, praescripsit, moderata dosi
 autem fere semper castoreum. Videamus,
 quid de his omnibus statuatur BOERHAA-
 VIVS! Scripsit is ^{r)}), Viros moschum tole- <sup>r) in Prael.
ad instit. §.
112. ad vocem
singulares.</sup>
 rare, foeminas autem minime, etiam sanas;
 sed antea illos non exceperat, *Hyacinthus*,
 inquit ^{s)}), *tuberosus indicus nocet hystericis* <sup>s) ibid. ad
vocem odores
lenes.</sup>
et viris debilioribus, his enim nimis mobile est
Genus neruosum, et alibi ^{t)}): Moschus potest <sup>t) de morb.
Neruorum
P. 744.</sup>
ita afficere neruos, ut simulac odor eius percipi-
tur, mox orientur dirissimi spasmi, inprimis in
hypochondriacis et hystericis. Idem confir-
mat Ill. van SWIETEN ^{v)}); Moschi fragran- <sup>v) Tom. I.
P. 773.</sup>
tia, scribens, mobilissimas in genere neruoso,
foeminas toties pessime affecit, imo aliquando di-
ras in illis conuulsiones excitauit. Haec de
foeminis; sed iungit his adeo mares ^{x)}. <sup>x) Tom.
III. P. 379.</sup>
Moschus et Zibethum, ait, tantam grauis
odoris vim diffundunt, ut hystericis, et hypo-
chondriacis, saepe magnam molestiam faciant.
 Cel. SCHVLTZE ^{y)} etiam Viris, pro scopo <sup>y) tic. p.
64.</sup>
 aphrodisiaco, qui moschum et ambram auer-
 fantur, Confectionem alkerm. incompletam
 saltem, praescribendam consulit. CARTHEV-
 SER ^{z)} solum moschi odorem, multis tam <sup>z) mat.
med. II. p.
380.</sup>

masculini, quam foeminini sexus hominibus, adeo aduersari scribit, vt eundem citra animi deliquium, summamque anxietatem, diu perferre nequeant. Plerasque mulieres non multum amare Moschum, quin haud paucas tam aegre ferre, vt si forte fortuna talis odor illarum feriat nares, in varia grauissima mala incidant, cum tot Practicis etiam annotat RIDLINVS. Nouit aliquam, quae, ob chirothecam ambrae odore imbutam, graui affectu hysterico corripitur. Cum vero a suaueolentibus, et quidam viri male habeant, data opera et stu-

a) *lin. med.*
Anno 1697. p.
336.

dio RIDLINVS ^{a)} Virum sistit, ambrae et moschi odorem non ferentem, qui licet in omnibus coeteris virum se praestiterit optimaque constitutionis esset, accepto ambra et moscho constante medicamento, in omnia mala hysterica, foeminis familiaria, incidit. Recenset quoque de se ipso CHES-

b) *lib. III.*
obs. p. 368.

NEAU ^{b)}, similem antipathiam. *Ego, inquit, qui homo sum plus quam sexagenarius, nunquam odorem moschi ferre potui nisi per modum praetereuntis: Quod si aliquid solo odore imbutum longiori tempore naribus meis oblatum esset, videbar mihi esse vacuus ab enteris, et stomacho, omnibus quae in ventre sunt versis, cum capitis dolore et cibi fastidio.*

Qui omnia haec summorum in arte Virorum asserta, sibi inuicem penitus et exacte respondentia, et millenis experiētiis comprobata considerauerit, non poterit non vehementer mirari, quomodo factum sit, vt vnquam Moschus remedii antihysterici elogium potuerit obtinere. Potius qui a praeiudiciis liber est, et sincerae simplici- que Veritati litat, sine vlla haesitatione subscribere debet Cl. CARTHEUSERI ^{c)} asserto:

Quomodo vires analepticae, et antihystericae, Moscho adscriptae, cum eius sinistris et frequentis experientia comprobatis effectibus, conciliari possint, non intelligo, faciliusque, fragrantissimum hoc concretum insultus hystericos, et lethymias accersere, quam profligare credo. Notatu dignissimum est, optimum citra controuersiam, de malo hysterico Scriptorem SYDENHAMVM, cuius vestigia in mendendo sequi, certe operae pretium est, ne verbulum de suaueolentibus et moscho habere, sed potius vnice fidere graueolentibus.

Quotiescunque paroxysmus inuasit, inquit ^{d)}, si tale aut tantum sit malum, vt inducias ferre nolit, ad remedia antihysterica ista confugiendum est, quae odore viroso ac graui, spiritus exorbitantes in proprias stationes remandant, siue intra corpus sumantur, siue naribus admoueantur. Nominat deinde asam foetidam, galbanum, castoreum, spiritum salis ammoniaci, Cor-

c) *Mat. Med. Tom. II. p. 380. notis.*

d) *p. 524. 525.*

nu Cerui etc. Tumque pergit: *Hic enim quod res est, dicam, quaecunque foetent, ea omnia huic intentioni apprime inferuiunt.* His, et laudano suo, solis utitur, pro compescendis vrgentibus symptomatibus. Quantum haec graueolentia praestent, et praeualeant suaueolentibus, et principi inter ea Moscho, vel ex solo hoc clarissime perspicitur, quod quasi ut eius antidota considerari queant, pravis eius effectibus tollendis apta, et con-

e) *de morb. traria.* Expressis verbis dicit WILLISIVS ^{e)},
 Bonu. c. 10. *suaueolentia paroxysmum hystericum accersunt,*

f) *amoen. foetida eum abigunt.* WEDEL ^{f)}, *foetidis de-*
 mar. med. c. *lectari uterum,* dicit, *suaueolentibus autem ut*
 de uterinis p. *moscho, foeminas hystericas laedi.* Van SWIE-
 198. *TEN Moschi fragrantiam mobilissimas in gene-*
re nervoso foeminas, toties pessime afficere,
imo et diras aliquando conuulsiones excitare,
asam foetidam habitu suo viroso inordinatos il-
los spirituum motus saepe tam feliciter compe-

g) *Tom. I. scere, in hystericis mulieribus,* scribit ^{g)}. Cel.
 p. 773. *TRILLERTS ^{h)},* plus propemodum damni

h) *diff. de ac periculi sanitati metuendum a suaueolen-*
 morte ex odo- *tibus,* ait, quam quidem ex graueolenti-
 re violarum *tibus,* quoniam nempe languores et aegri-
 §. 33. *tudines,* quae ex bene odoratis originem
 traxerunt, contrariis male odoratis discuti-

i) *Medic. vntur.* HOFFMANNVS ⁱ⁾ horrenda aspe-
 Syst. Tom. *ctu symptomata hystericarum, a suaueolen-*
 III. p. 92. *tibus, moscho, zibetho, floribus iasmini,*
excitata, foetido naribus admoto vapore,
 extem-

extempore et miraculi instar saepe fisti, scribit; eam videlicet ob causam, quod exhalationes tenuissimae sulphureae intimae ad nervosas partes sint admissionis, et contrarium suaevolentibus effectum, nempe sedativum, in iis exerant. Clarum ex his est, longe abesse HOFFMANNVM, vt suaevolentibus, et moscho, sedativum apud hystericas effectum attribuat. MEADIVS^{k)}, magnus adeo Moschi fautor, non diffiteri potest eos, quos pessundat fere, et aegritudine cum animi deliquio turbat fragrans Moschus, recreare virosum castoreum, et asam foetidam. Cum ergo graevolentia plenissime et certissime recreationi hystericarum sufficiant, non video, cur in earum usum, correctioni moschi studuerit Cel. NICOLAI, qui, vt ipsum ferrent foeminae, eum alioquin abhorrentes, eidem camphoram, asam foetidam et castoreum, vt odor eius aliquo modo obnubiletur, adiaci debere, consulit, quasi moschus esset hystericis absolute necessarium remedium, quo carere nequirent. Expertus autem fuit PIDERIT^{l)}, qui de hac miscela verba facit, saepe plane suaevolentium usum eas non admittere. Nunc dum Medici dantur, qui asserere hystericis usum Moschi quasi salutiferum allaborant, aliis interim multo numerosioribus contranitentibus, et ab eo, tanquam aduerso et noxio, dehortantibus, quibus obser-

k) *Monit. med. p. 123.*

l) *p. 268.*

vationes et experientiae repetitae prorsus annuunt, dolere debent omnino omnes cordati, eiusmodi sibi e diametro oppositas sententias, et manifestas contradictiones, parum certe rationali Medicinae Practicae honorificas. Quando centenae, et millenae sanae a moscho et eius odore abhorrent, nonne absolum est, illis aegris existentibus ipsum obtrudere, et symptomata omnia, quae mitigari debebant, praeter necessitatem dato, exacerbare, et peiora reddere? Ponatur, vnam vel alteram eundem ferre, aut plane eodem, si Diis placet, recreari, quotusquisque sana ratione vtens Medicus, de hac sympathia rarissima antea non conuictus, incertum et infecurum remedium, certissimis et securissimis, quae prostant, vellet praeferre, quando suo cerebro, paradoxorum domicilio, gratis inhaeret vis moschi antihysterica? Subrifi, quando animaduerti, Cl. GALEATI, magnum Encomiasten Moschi, VOGELIO hoc referente ^m), obseruasse aliquando, quod flatus excitauerit. Nonne tota essentia mali hysterici consistit in spasmis et flatibus? Quomodo ergo, si hoc ita sese habeat, eidem contrariaretur? Neque etiam ad radicalem curationem aliquid vt conferat, aptus est Moschus, quae, SYDENHAMO monstrante, non in ataxia spirituum moderanda et sistenda, sed, vt loquitur, in sanguinis,

qui

qui fons et origo est spirituum, corroboratione, aut vt hodie loquimur, in systemate neruoso debili et irritabili corroborando, consistit; ad hunc scopum impetrandum eius consilia potissimum tendunt. Quamuis autem vera sedes mali non sit Vterus, tamen fluxus menstrui anomaliae, et alia eius vitia, semper attendi debent, vt fluor albus, vlcus, scirrhus. Non raro certe passio hysterica oritur et sustentatur ab occulto amore, igniculis venereis, et coeundi desiderio. His omnibus certe non medebitur aphrodisiaca virtute praeditus moschus, sed melius tum valebit consilium Hippocratisⁿ): *Viro iungi.*

n) libro de
Morbis Vir-
ginum 3.

§. XI.

Ad *Maniae* sanationem, etiam adhiberi debere Moschum, visum est Medicorum haud paucis. Firmiter interea persuasus sum, si eius ingenium rite examinassent, ipsis hanc fiduciam haud surrecturam fuisse. Cum vero in ea versarentur opinione, insignes vires cephalicas et neruinas ipsi inesse, has suffecturas fore, corroborando Maniacorum contra deliras ideas cerebro, faciles concluderunt. Haec ratio est, cur RIVERIUS^a), et HILDANVS^b), alique confectionem alkermes, moschum et ambram habentem, in medela *Maniae* commendarunt. Miros sibi effectus in hoc morbo finxit

Mania.

a) *Pr. Med.*
lib. I. c. 13.
b) *Cent. IV.*
obs. 9.

c) *diss. de finxit WEDELIVS*^{c)}. *Demulcent et roborant, Mania p. 19.* inquit, sicque ad frugem ducunt in Mania moschata, interne et externe, (unde et Conf. al-kermes prodest) quatenus roborant spiritus, et particulis suis blandis elasticis interstinguunt poros lymphae, ut spiritus eo facilius placari, et ad quietem componi queant. Sane aetiologia haec, praeter inania et nil significantia verba, vix aliquid habet; dolendum, quod bonus WEDELIVS, cum aliis aevi sui Medicis, acquiescere in eiusmodi cerebrinis lufibus potuerit. Interea tamen, non in imaginatione tantum consistere effectus, quos Maniacis praestet Moschus, sed re ipsa sese exhibere, quomodocunque explicentur, sequentibus temporibus Celebres Viri affirmarunt. GALEATI^{d)} effectus se in Mania a Moscho vidisse refert, non aliter, quam si de euieta veritate practica loqueretur. VOGEL^{e)} pulverem tunquinensem, in Mania et Melancholia maximam suam virtutem moscho debere, dicit. Non minus Cel. CRANTZ^{f)}, profuisse Maniacis moschum, post aquarum subnaersionem, recenset. PIDERIT^{g)} ad integrum scrupulum, maniacis adhiberi posse, Autor est. Sed omnes quos nominaui, egregii Medici recentiores Anglorum promissis sese praecipue abripi passi sunt. Moschum ad morbos mentis, phantasiaeque corruptam, apud Maniacos et Melancholicos, iam multis

d) *Comm. Bonon. Tom. III.*

e) *p. 355.*

f) *p. 152.*

g) *p. 267.*

multis

multis depraedicauerat COLLINSON, in literis ad Cel. GME LINVM^{h)}, vbi haec verba habentur: *Hominibus maniacis, vel mente quacunque ratione captis, datus fuit puluis alexipharmacus Sinicus, vel Antilyssus londinensis, ea proportione, ut singulorum ingredientium viginti quatuor sumerentur grana, magno cum successu.* His motus ipse GME LIN, in sua *dissertatione de specifico antidoto nouo*, morbis hoc curandis etiam Maniam et Melancholiam iunxit. In noua *Praxi Londinensi* i), Moschus et camphora, tanquam magna remedia depraedicantur, sique aegri internum usum detrectent, consilium datur, vt haec duo, cum Opio frictione insinuentur capiti, et spinae dorsi. Simul largae Venae sectiones, fortia purgantia, setacea, vesicatoria capiti raso applicanda, commendantur.

h) exhibet
excerpta
Klein in Sele-
cti mar. med.
p. 199. 200.

i) p. 37. 38.

Quicquid vero etiam boni citati Celebres Viri polliceantur, nondum tamen satis euietus mihi videtur faustus successus. Potius semper maiori metu ancipitis euentus, quam spe felicioris, Practicum circumspertum Moschum maniacis aegris porrecturum, credo. Stringit omnino valide Auctoritas Ill. van SWIETEN^{k)}, quando Moschi satis audacem dosin, ad grana se-
decim vel viginti aliquando profuisse scribit, atque in Iuene maniaco laetum se,

G pul-

k) Tom. III.
p. 524.

pulchrum effectum vidisse, testatur. Verum sollicitè perpendi debent ea, quae paulo ante scripserat Vir summus: *Prudentes Medici multa tentarunt, ut validiorem perturbationem sensorii communis mutarent, turbando totum corpus validis medicamentis, helleboro, vomitoriis, antimonialibus, mercurialibus. Si nondum succederet curatio, vel saltem mitigatio, saevi furoris, tentauerunt talia, quae subtili fragrantia per omnia corporis loca penetrarent, et saepe felici cum successu, hinc moschum exhibuerunt.* Quid inde sequitur? nil aliud, quam quod moschus sit desperatum remedium, desperato et miserissimo statui aegrorum destinatum, qui instar ferarum, ut SWIETENII verbis utar, vinculis et carceribus coercendarum, et ab hominum consortio secludendarum, considerari debent. CELSO equidem monitore, *praestat omnino, in casu desperato, adhiberi remedium anceps, quam nullum.* Attamen si quid video, hoc consilium saltem tum valere mihi videtur, quando praeceps vitae periculum instat. Vita autem Maniacorum saepe per longum tempus extrahitur. Non putarem itaque citius accedendum esse ad remedium valde anceps, et morbi genio nequaquam conueniens, quam ubi omnia, sine discrimine villo adhibenda, penitus fuerint exhausta. Neque semper, ut vehemens morbus vehementissimis et fortiter agentibus remediis tracte-

tractetur, necessarium est, quia saepe blandioribus, diu satis continuatis, certius et feliciter auscultat, dum illis ingrauescit. Male ageret, sine dubio, qui si aedes deuoranti incendio restinguendo aqua non sufficere videretur, desperabundus periculum faceret, an forte oleum et vini spiritus flammaram impetum coercere possent. Quae antea

cum illo Iuvene maniaco, cuius *van SWIETEN* meminit, acta sint, non refertur, forsitan aliis, quam moscho ancipite, remediis, diu et iusto ordine in vsum vocatis, aequae, et constanter adiutus fuisset. Sine dubio ob laudes, quas audiuerat et legerat *CL. LOCHER*, in Nosocomio Viennensi ad S. Marcum voluit etiam experiri Moschum. Dedit illum sex maniacis, ad grana 15., et scrupulum vnum; iussit eos bene tegi vt sudarent per vnam alteramque horam; inuenit in quibusdam magnam mutationem et qui furebant antea, fiebant pacati: continuauit per tres menses, attamen, quod bene notandum est, ex his non nisi vnicus, in summo gradu maniacus ad se rediit, de reliquis, qui non sanati sunt, et de statu eorum insequente, nil legitur. Sine dubio manserunt vt antea maniaci, vel fatui rediti sunt. Sed aliud phoenomenon ex adhibito moscho enatum est, quod sic recen-

set *CL. LOCHER*¹⁾. *Odor ille fragrantissimus,* ^{1) in Observ. practicis circa Luem, Epilepsiam, et} *a quo integer Nosocomii tractus insiciebatur, va-*

rias mihi creavit molestias, ut consultum inue-
nerim, aliud remedium moscho substituere. De
 his molestiis, quales fuerint, porro nil spe-
 ciatim adiecit. Sine dubio autem omnes
 antea fani, qui habitabant in Nosocomio,
 vel in eo versabantur ob sua negotia, in-
 ter alias molestias, moschum olfacientibus
 familiares, capite turbabantur, et temulen-
 ti reddebantur, eoque ipso monstrabant
 euidenter, moschum capite turbatis aegris
 maniacis minus aptum esse remedium. Si
 tale foret, non vnus tantum auxilium in-
 de cepisset, sed adiuti fuissent plures, vt a
 cortice peruuiano laborantes febre, a mer-
 curio lue affecti, a ferro Puellae chloroti-
 cae. Memoratu dignissimum est, LOCHER-
 RVM, prohibitum pergere cum vsu Moschi,
 accessisse ad camphoram, et acetum destilla-
 tum. Hoc tandem sine camphora, purum
 dedit aegris maniacis vndecim, omnes fa-
 nati sunt feliciter: ab vsu remedii, mox il-
 lud insolitum in oculis, quod Maniacis pro-
 prium est, disparuit. En experientias ite-
 ratas sibi que omnes, quoad faustos effectus,
 respondentes, cumque cum his conueniat
 ratio, eius agendi modum introspeciens,
 comparansque eam cum modo agendi
 Moschi in corpus, quid impediret, quo
 minus in curatione Maniacorum, merito
 prorsus negligatur moschus, et loco eius
 in

in posterum adhiberetur, vsu securum, et
ideae Morbi conuenientissimum, acetum.

Nullus certe ambigo, quin declarem
audacter, Moschum contrariari omnibus
indicationibus, quae in therapia rationali
Maniae valent, omnibusque remediis, quae
ad illas implendas, ab omni aetate, feliciter
in eius sanatione fuere adhibita. Postquam,
quid faciendum esse ducat, breuibus expli-
carat SYDENHAM^m), *Hac methodo*, inquit,
humores, qui in hoc morbo mentis arcem impe-

m) p. 125.

tere solent, sensim in inferiores sedes dilabentur.
HOFFMANNVSⁿ) tres scopos curationis
stabilit I. vt sanguis, in cerebro nimia copia
congestus, abhinc ad inferiora deriuetur,
perque illud, et totum corpus, eius circui-
tus liber praestetur, 2. vt causae occasiona-
les, quae naturalem sanguinis temperiem
peruertunt, eiusque metastasin seu polyn-
dromen efficiunt, remoueantur, 3. vt cere-
bri vasis et membranis vis systaltica deiecta
restituatur. Quodsi nunc dotes omnes

n) Tom.
IV. Part. 4.
p. 206.

moscho proprias consideremus, quis tueri
audebit, illas explendis his scopis aptas esse,
et conuenire? Constat ex certissimis expe-
rientiis praemissis, Moschum circulum et
calorem augere, sanguinemque ad caput
congerere, tantum abest, vt illum circulum
moderaretur, pressionemque cruoris ad su-

periora vergentem, ad inferiora corporis determinaret. Quomodo ergo actio Moschi in corpus causae morbi, quae in opple-
 tione vasorum cerebri, a congesto pletho-
 rico sanguine consistit, aliquid detraheret?
 Optime hoc introspexit Cl. SCHROECK ^o)
*Non satis video, inquit, quomodo in Ma-
 nia hoc medicamentum, ceu a nonnullis deprae-
 ditur, utilem operam praebere queat, quae
 licet sine febre existat, reuera tamen, omnibus
 id attestantibus, non sine spirituum animalium
 exaestuatione et feruore subsistit. Unde omnino
 non proderit, vel si proderit, spirituum feruo-
 rem amica sua praesentia compescet. Quotus-
 quisque autem a calido et calidissimo reme-
 dio compositum hunc feruorem sibi finge-
 ret? Falleretur etiam insigniter, qui, ex
 recepto praeiudicio, vasa encephalica eius
 virtute corroborari contenderet. Quomo-
 do enim a remedio, iugem affluxum excitan-
 te, hocque ipsa vasa infarciendo, extenden-
 te, sicque debilitante, eodem tempore
 etiam contraria operatio, deperditae eorum
 virtutis elasticitatis restitutio, expectari posset?
 Ex Croci abusu, cuius vis sanguinem pro-
 pellendi et rarefaciendi, illi, quam hoc re-
 spectu moschus exerit, longe inferior est,
 adeo exorta fuit Mania ^p). Quis au-
 tem crocum vnquam pro remedio Ma-
 niacis curandis pari declarauit? multo mi-
 nus ergo hoc elogium meretur Moschus.*

o) Cap.
 XXI. p. 119.

p) Bres-
 lauische Na-
 turgeschichte
 26. Versuch.
 p. 562.

Pecu-

Peculiari obseruatione probauit RIDLI-
 N V S ^{q)}), Maniacos aromatum exhalationem
 non ferre. Foemina, ex eius relatione, quae ^{q) lin. Med.}
 inferuiendis aegris talibus destinata erat in ^{Anno II, p.}
 Xenodochio, Mater Maniacorum eapropter ^{23.}
 vocari solita, per longam annorum seriem,
 annotauit, quoties cibos in fornace, qui
 cubilia Maniacorum calefacit, aromatibus
 conditos coxerit, inde illos magis efferatos
 redditos fuisse, hocque tam saepe contigif-
 se, vt nunc, si vel ipsa talem cibum deside-
 ret, in alio loco parare illum teneatur, si si-
 bi non plus negotii faceffere velit. Quam
 contraria ergo Maniacis fit, longe maior et
 fragrantior, quam quae aromatibus inest,
 moschi volatilitas, naturali interno calore
 exaltata, et per omnem humorum massam
 euagans, facile concipitur. Qui, vt in an-
 tecedentibus notauit, Moscho in curatione
 fauet WEDELIVS ^{r)}), alibi sibi contradicens, ^{r) Mat.}
 verius tamen, scripsit: *Moschata nimis rarefa-* ^{med. p. 154.}
ciunt, et in motum cient spiritus, unde inquietos reddunt,

Quomodo deinde quadraret causis oc-
 casionalibus, maniam excludentibus, ple-
 thorae, motu corporis, aëre calido, potu-
 bus spirituosus commotae, et ad ventrem su-
 premum impetuose propulsae, remedium
 sanguinem calefaciens, et rarefaciens? quo-
 modo suppressis haemorrhoidibus, mensi-
 bus, locchiis, id mederetur? Vses et pur-

gationes repetitae methodum medendi Sydenhaminam absoluunt, utraeque a BOER-
 s) *aph. 1127.* HAAVIO ^s) laudantur. His solis non pau-
 ci conualuerunt, aut saltem potior pars cu-
 rationis absoluta est; nonne ergo iis inter-
 positus Moschus, prospero eorum effectui
 contrariaretur, eumque necessario impedi-
 ret atque irritum faceret? Frustra tenta-
 tae per omnia remedia Maniae, varix, hae-
 morrhois, dysenteria, haemorrhagia spon-
 tanea, salutem attulit ^t). Id factum vnice,

t) *Boerb.*
aph. 1124.

v) *Vid.*
Act. Nat.
Cur. Cent.
III. p. 225.
Act. Nat.
Cur. Dec. III.
Anno 4. obs.
97. Act. Erud.
Lips. anno
1712. Oct. p.
462. Svieten
Comment.
Tom. III. p.
532.

x) *de co-*
gnoscendis et
curandis mor-
bis lib. I. c.

24.
 y) *in Chem.*
Tom. II. p.
135. edit. Lips.

dum, depletis vasis reuulsione potente, cere-
 brum ab onere sanguineo sibi iucumbente,
 aliorsum, et deorsum potissimum prouolu-
 to, liberabatur. Si hoc per certas obser-
 vationes constiterit, quomodo remedium
 cerebrum sanguine congesto onerans pro-
 ficuum haberi potest? A praestantissimis
 Autoribus in Maniae medela commendan-
 tur refrigerantia, nitrum, fructus horaei,
 serum lactis acidulum, etc. vetantur omnia,
 acria et calefacientia praecipue potulenta
 calida inebriantia, vinum, et vini spiritus,
 a quibus non raro Mania exorta est ^v). Sa-
 ne Mania omnis considerari potest tanquam
 perpetua, eademque furiosa ebrietas. Ma-
 niam quae est a cerebri calidiore intempe-
 tie, quibusdam similem videri illi, quae ex
 ebrietate contingit, notat PISO ^x). Ebrie-
 tati vero contrariantur omnia refrigerantia,
 praecipue autem, docente BOERHAAVIO ^y),
 ipsi

ipsi adeo aduersa Posca, vt, cum spiritus vini
 fermentatitius vnicum fere sit, quod temu-
 lentiam inducat, aceti spiritus eandem iam
 citam domet. Quando autem illa furiosa
 Ebrietas, Mania, per acetum destillatum est cu-
 rabilis, vt ex curationibus LOCHERI in ante-
 cedentibus constitit, impossibile est, vt ei
 curandae inferuiat calefaciens, temulentiam
 inducens, et inebrians moschus. Vt vero
 interne exhibita refrigerantia, ita etiam ex-
 terne admota, ab omni aeuo semper ma-
 gnum auxilium Maniacis attulerunt. A ve-
 teribus et recentioribus laudata inueniuntur
 epithemata refrigerantia, ex herbis pro re-
 frigerantibus habitis, addito aceto rosaceo.
 Applaudit CELSO^{z)} MEAD^{a)}, quando ille,
capiti nil aeque prodesse dicit, quam aquam fri-
gidam. Dum balnea eademque tepida, ex
 antiquorum Medicorum consilio, commen-
 dat HOFFMANNVS^{b)}, virtutem eorum ex-
 altari dicit, si simul in iis desidentis aegri
 capiti infundatur frigida, vel pannus frigi-
 da madidus imponatur. Ill. van SWIE-
 TEN^{c)}, plures casus Medicos docuisse no-
 tat, frigidissima capiti applicata quando-
 que multum profuisse, inque huius rei fi-
 dem multos probatissimos Autores citat.
 Quorsum autem tendunt omnia haec consi-
 lia? In nullum alium finem, quam vt cere-
 brum refrigeretur. Nonne autem illis e
 diametro aduersatur calefaciens et orgasti-

^{z)} lib. I. c. 6.
^{a)} monit.
 med. p. 54.

^{b)} Med.
 Syst. Tom.
 IV. Part. IV.
 p. 209.

^{c)} Com-
 ment. Tom.
 III. p. 532.
 533.

cus Moschus? Quomodo is faceret ad intemperiem cerebri calidam, quam peccare apud Maniacos, veteris aevi, et recentiorum Seculorum Medici asseruerant?

Nondum vero omnia exhausti. Omnes Maniacos promptos ad venerem esse declaravit PISO^{d)} abundantque Autorum monumenta historiis hominum utriusque sexus, qui ex amoris oestro in Maniam inciderunt et nonnisi amplexibus venereis sanati sunt^{e)}. An consultum foret horum curationem aggredi aphrodisiaco moscho? Non obliuiscar similitudinis et analogiae, non hoc tantum respectu, sed multis aliis, quae moscho cum Opio intercedit. Quam parum hoc conveniat Maniacis fuisse et solide, nisi fallor, olim probavi^{f)}, quamvis non nesciam, a nonnullis non parum id in eorum curatione laudari, quibus accedit *Praxis hodierna Londinensis*. Nocet autem Opium manifeste Maniacis, quia sanguinem ad caput propellit, idque inebriat, et temulentum reddit; eodem autem vitio quoque laborat moschus. Minimum nemo celebrium Practicorum citius exhibet Opium, quam praemissis repetitis euacuantibus, per VSem, et purgationem aluinam, atque, si loco Opium arrideret alicui Amatori moschus, non nisi sub his conditionibus locum habiturus esset. Quando autem Mania aceto est curabilis, per demonstrata anteredentia, securi carebi-

d) *de cogn. et cur. Morb.* p. 176.

e) *vide Acta Nat. Cur. Dec. II. Anno 10. obs. 126. Dec. III. anno 9. obs. 17. Platerum obs. lib. I. p. 80. 81.*

Schenckium observat. p. 142. 143.

f) *Vsus Opium Sect. IV. c. 1.*

carebimus et moscho, et Opio, maiorique multo fiducia illud praebebimus, aliorum vere indicatorum remediorum actioni haud contrarium. Acetum viribus suis directe, et e diametro contrariatur viribus Opii, estque huius antidotum, per experientiam; ergo et contrariatur viribus Moschi. Quo magis ergo vires aceti Maniacis sunt salutaris, eo magis vires horum infallibili consequentia illis erunt perniciosae. Imo vero post mortem adhuc monstrant Maniaci, quam parum ipsis utriusque exhibitione consulatur. Cultro anatomico subiecta eorum cadauera exhibuerunt cerebrum siccum, friabile, vasa distenta varicosa, atro, tenaci, vel et hinc inde fluido cruore, plexum choroideum rubentem ^{g)}). Quo magis ergo ipsis exhibentur remedia sanguinem versus caput urgentia, et inter ea moschus, eo magis Maniae causa proxima increseit, morbusque in sua sede confirmatur ^{g) Boerh. aph. 1121. Hoffm. Med. Syst. Tom. IV. part. IV. p. 191. Morgagni epistola anatomico-medica 8.} figiturque, ut omnem deinde congruorum remediorum vim eludat, et sagacissimae arti insuperabilis reddatur. Nemo, puto, sibi persuaderi patietur, Maniae aliam speciem, in exhausto orbatoque laudabilibus humoribus corpore, a debilitate oriundam, forte putatitia virtute neruina et cardiaca Moschi curabilem esse. Bene iam introspectit FERNELIVS ^{h)}), moschum imbecille cerebrum praecipue ferire. Dum tale ^{h) meth. med. lib. V. c. 21.} citius

tius inebriatur quam robustum, omnia gravitatem capiti et temulentiam inferentia, et inter ea moschum, difficiliter feret.

§. XII.

Febres acutae, inflammatoriae.

Certissimum ego habeo, nemini Medentum, qui omnes effectus, quos physica necessitate corpori humano infert Moschus, ante oculos habiturus erat, in mentem venire potuisse, ut eum in *morbis acutis, et inflammatoriis*, adhibendum statueret. Et tamen, vnicui sine dubio ob huius considerationis neglectum, factum est, ut egregii coeteroquin Viri, huius generis aegritudinibus, mea quidem sententia, plane non conueniens pharmacum destinarent. COLLISON certe in epistola ad GMELINUM^{a)}, puluerem antilyssum londinensem, in febribus inflammatoriis, quas iuges comitabantur singultus, ad 8. 10. 12. grana exhibitum, effectus tantum non miraculosos edidisse scribit. Hac commendatione motus GMELINUS^{b)}, catalogo morborum, quibus opem ferat, etiam febres inflammatorias, singultui iunctas, inferere non dubitavit. Pulueris huius tunquinesis maximam virtutem, qua in febribus inflammatoriis proficit, moscho deberi asserit Cl. VOGEL^{c)}, porro, efficacissimum esse praesidium, in conuulsionibus, quae febribus acutis accedunt, prouocans ad Cel. MEAD affirmat.

a) vide Kleiu. *Select. maz. med. p. 200.*

b) in *diff. de specifico nouo etc.*

c) p. 355. 356.

Atque

Atque certe, quod quidem non semel miratus sum, Vir hic eximius, postquam in *monitis* suis et *praeceptis medicis* de febribus continuis, de febre cum exanthematibus coniuncta, miliari, petechiali, erysipelacea, egerat, in calce huius tractationis addit: *Moschi denique vires, urgentibus praesertim convulsionibus, non semel expertus sum. Dedit autem iteratis vicibus deutorandum bolum, ex moschi, confectiois cardiacaе* (quae, secundum Pharmacopoeiam londinensem, ex meris acribus calefacientibus componitur,) *et cinnabaris antimonii, singulorum scrupulo dimidio confectum*^{d)}. Cel. PIDERIT^{e)}, in febrium periculosis symptomatibus, singultu, tremoribus, spasmiss, subsultibus tendinum, deliriis, moschum profuisse notat. Sane si pensitetur, quod febris essentia consistat in circulatione, naturali celeriore, calorem praeternaturalem inducente, sanguinemque versus caput et pulmones impetuosius urgente, quod ex his mutationibus corpori inductis, periculosa febrium symptomata excludantur, nulla ratione mente concipi potest, quomodo remedium, quod, secundum propria verba Clarissimi PIDERIT. *summe penetrantissimum existens, circulationem sanguinis cito et insigni modo auget, irritat, resoluit, potentes sudores mouet*, quod praetera commotum potenter ad viscera vitalia propellit, vno verbo, quod eosdem plane, ac ipsa febris, effectus

d) p. 21.

e) p. 267.

f) *de Morb. artif. c. 12.*

fectus in corpore producit, febrī sanandae aptum et par remedium haberi queat. Ex *Bacone de Verulamio* refert RAMAZZINI^f), cum aromatum cumuli diu conclusi aperiuntur, adstantibus, qui primo, massa illa extrahunt, et agitant, instare febrium et inflammationum periculum. Nonne, non cum aëre inuadens, sed assumtus et in interioribus corporis conclusus Moschus, omnibus aromaticis volatilitate superior, et mobilior, suis effluuiis neruorum fluido admixtus et sanguine circulante agitatus, febre et inflammatione iam laborantes, male haberet, imo peius afficeret? Quid dicam de symptomatibus? Non nisi paradoxum haberi debet, conuulsiones febriles, quae ad conuulsiones a repletionē pertinent, et a motu aucto exoriuntur, remedio motum augente, calefaciente, rarefactionem et orgasmum sanguini inducente, compescendas esse? Quis effuso cursu extra cancellos euagantem equum, subditis calcaribus cohibendum esse assereret? Non possum hic satis laudare

g) *cap. 17. de incommodis moschi p. 93. Conferatur hic §. III. et in eo Experimentia II.*

Cl. SCHROECKIVM^g), quod, licet passim vires Moschi nimis extendat, tamen ne verbulo quidem ipsum in febrium medela, commendauerit, de vi eius calefaciente et orgasmum sanguinis producente satis conuictus. In ruborem conicere debet nostro aëro febribus acutis et inflammatoriis eum destinantes, eius effatum: *Odoriferae moschi*

moschi atomi, ea qua pollent tenuitate et volatilitate, eius sulphureo principio, quammaxime explicato et actiuo adscribenda, sanguinem, in efferuescentiam pronum, spiritusque magis agitant et accendunt, humoresque in orgasmum cient, a quibus deinde variorum symptomatum ortus est pertimescendus. In deliriis febrium inflammatoriarum, maxime si a spasticis motibus pendeant, Praxis Londinensis non dubitat in auxilium vocare Moschum (p. 36.) Verum si Galeno auscultare voluerimus, Omnia odorata vehementiora, inquenti, caput laedunt, grauant, implent, et ad delirium interdum cogunt^{h)}, diu haerebimus, an Anglorum methodum nostram facere expediat. Merito et sapienter SCHROECKIUSⁱ⁾ taxat Riuerium, qui l. I. c. XI. in phrenitide epithema, quod ex camphora moschoque aqua rosarum impraegnata constat, vtile esse, somnum conciliando et cerebrum confirmando, Penoto praeunte, autumat, dicitque, Maxima hic opus est cautione, ne febrilis qui adest calor, magis inde exacerbetur, ideoque temperatis remediis qui insistet, maiori cum securitate medebitur. Posito tandem omni auctoritatis Veterum, et Modernorum praeiudicio, ratione et casta experientia, agendi modum in corpus docente, ducibus, concludemus, id remedium deliro capiti medellam adferre non posse, quod sanum tentat et turbat, nisi omnis ordo rerum, in tota

h) de instrumento Odoratus c. 6.

i) p. 119.

Natura inuertatur, et alius esse incipiat,
quam fuit antea.

Refertur inter virtutes Moschi, et laudibus is eapropter afficitur, quod potenter sudorem moueat, et promittitur communiter, quod post largum sudorem, omnia symptomata abfutura sint, vel saltem diminuta futura. Optarem, vt omnes illi, qui ipsum febribus acutis laborantibus exhibere non dubitant, antea attenti legissent, vel adhuc legerent SYDENHAMVM, magnum illum febrium doctorem, quo titulo honorifico merito Londini, dum viueret, condecoratus est, et a grata Posteritate adhuc vbi-que condecoratur. Moris erat ante felix illud aeuum, quo praxin reformare incipiebat hic alter *Hippocrates*, secundum praecepta SYLVII, volatilibus remediis in febribus continuis sudores vrgere; verum quanta mala haec peruersa methodus post se traxerit, quam ingentem hominum numerum ad plures migrare coegerit, satis constat.

k) p. 205. Didicit per experientiam SYDENHAMVS^{k)},
206. quod in omnibus morbis acutis et inflammatoriis, in quibus abigendis VS. et refrigerantia primas tenebant, haec ne hilum prodesse; si aeger ad sudandum adigetur, illum non modo nullum exinde commodum capere, sed potius, dum vehementius incal-

incalcescebat, non raro phreneses, petechias, coeteraque pessimae ominis symptomata, sudores excepisse, quae non tam a malignitate, quam a sinistro regimine, oriebantur. Applicentur haec omnia velim, ad sudoriferum moschum, expendaturque, dum magnifice depraedicata hac vi pollet, ab eius actione non segreganda, an eapropter conueniat acutis et inflammatoriis febribus, an minus? Sed progrediamur ulterius! Supponit SYDENHAMVS, ante omnia, Viros doctos, qui sudorum prouocationem ad tollendam febrem efflagitant, eos velle sudores, qui a praeuia digestionem humoris alicuius, in sanguine stabulantis, excernantur, in quo humore elaborando praeparandoque, vt per diaphoresin eliminetur, natura certo aliquo et determinato tempore fuerit occupata, cum cocta, non cruda, movenda sint. Urget variis locis ¹⁾, quae expendi merentur, sudorem in principio et statu febris motam, esse nocentissimum; in declinatione morbi sudorem spontaneum tantum motum esse salutarem; sudorem non esse vnam viam, per quam morbus soluitur; hinc in omni febre nequiquam conuenire, sudorum prouocationem, in nullo morbo, excepta peste, congruere. Qui ad haec omnia vel leuiter aduertere animum voluerit, siue deinde velit, siue nolit, absolute dare tenebitur, si moschus etiam aliis

respectibus febribus sanandis non contrarius foret, vel ob vnam suam vehementer sudores mouendi ipsi propriam vim, quam longissime ab earum medela abesse debere, sed et ob alias fonticas iam expositas debet abesse. Dolerent, credo, Sydenhamiani Manes, si ad eos rerum, inter Medicos et aegros, in hac sublunari regione gestarum, notitia perueniret, calidorum remediorum, denuo in artem, Londini adeo, introductorum vsu, contra quem Vir insignis olim omnibus viribus pugnavit, quemque aeternae obliuioni dandum sibi persuasit.

m) *Amoenit. mat. med. p.* Non sine summa ratione WEDELIUS^m), moschata nimis rarefacere, in motum eiere spiritus, eosque inquietos reddere dixit. Quare et confectione alkerm. completa, moschum habente, non abutendum monet, in febribus, palpitatione cordis, et aliis casibus, ubi motos componere fluctus praestat. Si forte Lectorum alicui Wedeliana

Auctoritas obsoleta, non adeo curanda, et insufficiens videatur, licet rerum naturae eius monita apprime respondeant et inniantur, en aliam HVXHAMIIⁿ) summi Viri, sententiam, quae durioribus paulisper terminis veritatem palam eloquitur. Egerat is antea de casibus, in quibus generosa quaedam cardiaca exhibenda sint, nominaueratque crocum, puluerem contrayeruae compositum, theriacam Andromachi, et moschum,

schum, tum autem satis significanter ita
 petgit: *At vero, quando turgēt sanguis, fu-
 rit febris, ardent omnia, porrigere talia, ba-
 chantis est Medici, non prudentis, qui diis
 manibus deuouet aegrotos. Utinam talia non
 uidiſſem! Utinam mihi nil ſimile in-
 notuiſſet!*

§. XIII.

Sed praecipue, et ſpecialim in febris
 malignis et putridis, eximium fructum ad-
 ferre multis creditur Moſchus. De huius
 virtute alexipharmaca integrum caput con-
 ſcripſit SCHROECK, ex quo patet, non pau-
 cos, quia venenum cordi et ſpiritibus in-
 ſenſum eſt et deleterium, moſchus autem
 illi et his amicus et ſalutaris habetur, eun-
 dem malignitati aduerſum eſſe ſtatuiſſe. Igi-
 tur a bene multis uſus eius internus et ex-
 ternus, ad venenum, peſtiferum adeo, debel-
 landum, prophylactico et curatiuo ſcopo
 utilis habitus fuit, aliis interea contrarium
 aſſerentibus; utrorumque mentionem facit
 SCHROECK. *Ioſephus* QVERCETANVS ^{a)} et
Athanafius KIRCHERVS ^{b)} aſſerunt, Mo-
 ſchum, virtutis tantum, qua pollet, corro-
 borantis ratione, prodeſſe in peſte, qua
 nempe cor et eius ſpiritus, cum ſanguine
 primario a virulentia impetitos, ſuſcitari, au-
 geri inque laetitiam, pauori peſtilentiali
 contrariam, deduci queant.

*Febres ma-
 lignae.*

<sup>a) lib. II.
 peſt. alexicac.
 c. 5.</sup>
<sup>b) Scrut.
 Peſt. Sect. III.
 c. 8.</sup>

- c) *Pharm. Reg. classe 12.* RVS ^{c)}), Moschata, ambrata, delicatiora in-
 23. 17. venta, non nisi speciosos titulos alexiphar-
 macos mentiri, trochiscos etiam sublingua-
 les plus palato, quadris aut bellariis, quam
 cordi in malignis tuendo inferuire, virulen-
 tisque effluuiis nil detrahere. Sunt autem,
 qui non tantum non iuuare, sed adeo no-
 cere contendunt moschum. BARBETTE ^{d)}
 d) *Tr. de peste.* non solum malignitatem non corrigere, sed
 venenum magis attrahere dicit. VALEN-
 TINI ^{e)}), citat GVIBERTVM ^{f)}), et ETT-
 e) *Hist. simpl. p. 308.* MVLLERVM ^{g)}), qui moschum pestilentiae
 f) *in Ms- dico officioso* magis noxium, quam vtilem esse credunt.
 p. 212. DIEMERBROECK ^{h)}), Moschum hoc tempo-
 g) *in Com- re,* viros aequae ac mulieres, aegerrime tu-
 ment. *Schroed.* lisse, et post eius vsum se multo peius ha-
 p. 795. buisse, scribit. Tanto magis itaque mirum
 h) *in an- est,* recentiori aevo ipsum apparatus reme-
 not. 15. ad li- diorum malignis febribus curandis seruien-
 brum III. c. tium, a Celebribus Viris additam fuisse.
 5. de peste. Eius magnus Encomiastes RIED ⁱ⁾), illum
 i) *in trans- laudat* in putridis, contagiosis febribus, de-
 act. *phil. an- gliicanis Vol.* liriis et conuulsionibus stipatis. *Collisonii*
 43. p. 217. auctoritate motus Cl. GMELIN; specificum
 234. antidotum nouum, in ipso titulo dissertatio-
 nis suae inauguralis, ad febres malignas pe-
 sti proximas, et exanthematicas varias,
 commendauit. Eiusmodi elogiis persua-
 sus, puluerem tunquinensem in malignis
 febribus etiam commendat VOGEL ^{k)}). Hos
 k) p. 355. praeeuntes sectatus Cl. PIDERIT ^{l)}), obser-
 l) p. 267. vatio-

uationes docuisse, dicit, quod Moschus, ad scrupulum integrum sumtus, profuerit ad symptomata periculosa febrium malignarum debellanda. Mouerunt mirae hae virtutes, ipsi adscriptae, facile illos medentum, qui iam eum in deliciis habere praeiudicio abrepti inceperant, vt, quacunque febre, aut motibus febrilibus praesentibus, si pulsus paulo debilior et exilior, sub eius decursu, euacuationibus artificialibus et naturalibus humorum praegressis inductus, obseruaretur, statim, nulla etiam regnante Epidemia, malignam et putridam febrem adesse praetenderent, atque eapropter ad moschum, tanquam ad sacram anchoram, confugiendum esse reputarent. Certum omnino est, vbi febris maligna, ibi pulsus debilis, sed propositio haec non est conuertibilis, vbi pulsus debilis, ibi febris maligna. In febre vere maligna omnino pulsus excitandus est, sed, in quo cardo omnis curationis versatur, diathesis humorum putrida simul praecauenda, et oppugnanda. Moschus omnino excitat pulsum et circulationem viuidiorem reddit, sique nullum aliud daretur cardiacum, omnino illo opus foret, maxime si simul esset antisepticum. Quoniam vero eum tale esse nemo haecenus demonstraui, praeferenda ipsi sine dubio erunt et exhibenda, illa cardiaca, quae simul sunt antiseptica, acetum, vinum rhenanum, myrrha, camphora,

m) in Epist.
ad Bassan-
dum No. X.

cortex peruuianus. Elegantissima est, simplex quidem, sed arcana, et maxime proficua, quam tradit BOERHAAVIUS^m), methodus medendi febribus malignis, epidemice grassantibus, virium iactura, pulsu celerissimo debili vix percipiendo, respiratione impedita, et anxia siccitate oris, deliriis levibus, aliisque symptomatibus, quae recenset, se prodeuntibus. Absoluitur sub iusto regimine, fomentis capiti, manibus, epigastrio assidue applicatis, ex aqua et aceto; pedibus et nuchae epispasticis, ex fermento panis, cum sale, et aceto; (non Vesicantibus, quae communiter commendata sollicitè dissuasi) potu largo, ex decocto hordei, cum succo citri, aurantii, rob ribes., ceras. sambuci; cibo ex panada cum pauxillo vini; medicamentis, quae putredinem arcent, humorumque nimiam dissolutionem prohibent, quale proponit ex ruta, scordio, cortice citri, succo citri, vel aceto, aqua communi, rob samb. et aqua Cinam. Eiusmodi praesidiis antisepticis et cardiacis instructi, tuto carebimus Moscho, febrī ipsi curandae minus apto, atque insuper quaedam symptomata potius exasperaturo, quam mitigaturo. Quis enim ab eo, caput obnubilante, graue et temulentum reddente, cephalalgiam, soporem, delirium, mitigatum iri expectauerit? Ad haec symptomata camphora et acetum
sine

sine omni contradictione, annuente et acclamante experientia, longe aptiora, et certiora sunt pharmaca: Dum de *Diemberbroeckio* verba facit SCHROECKIVSⁿ⁾, referente, in peste neminem moscho adiutum fuisse, *Neque id mirum, inquit, cum inter symptomata, febrem malignam, aestum internum magnum, ingentes capitis dolores frequenter adfuisse, recenseat, quorum sane intuitu, moschus, imprimis liberaliori dosi, crebrius adhibitus, prodesse non poterat.* Utilem esse moschum in febribus, si affectiones spasmodicae, subsultus tendinum, cardialgia et singultus accesserint, affirmat Cl. WHYTT.^{o)} Illustris QVARIN^{p)}, in febre putrida, inter medicamenta, quae a tremoribus, subsultibus tendinum, et convulsionibus indicantur, moschum refert; dum vero simul camphoram, radicem *Serpentariae*, spiritum CC. Essentiam castorei commendat, facile patet, quod illi prae his singulares virtutes haud tribuerit. Cel. FVLLERVS^{q)}, in febribus mali moris, quae vapores deleterios ad stomachum suffundunt, spiritusque labantes irritant, inque confusiones ac spasmos adigunt, et singultum inde excitant, nondum haecenus se novisse praestantius remedium, ait, quod aliquando diuinitus quasi succurrat, et singultum auferat, quam *Iulapium*, quod describit, *Moschatum*. Quis his laudibus lectis non excitatus et coactus,

n) p. 109.

o) *Nervenkrankheiten* p. 280.p) *de curandis febribus et inflammationibus*

p. 75.

q) p. 206.

moschum, hucusque forte a se non condigne honoratum, reuerenter habere inciperet? At vero grande sonantem hunc cantum triumphalem, statim subsequitur tragicum et lugubre melos. Ita enim immediate pergit FVLLERVS: *Vt tamen ingenue fatear, symptoma hoc adeo indomabile et funestum saepe obseruavi, ut neque hoc, neque aliud quodcunque remedium vel excogitare, vel inuenire mihi adhuc licuit, quod illi vincendo par esset, sed totis viribus licet certauerim, fatis tamen frustra obnifus, mortem depellere non potui. Credo hoc facile, namque singultus, cum comitatu aliorum mortiferorum symptomatum, gangraenosam viscerum corruptionem, eandemque arti immedicabilem, atque neque moscho, neque aliis remediis superandam, alto sonitu clamat. Eadem impotentia moschi sese exerit in delirio, et sopore, cum quibus moriuntur febre maligna decumbentes, cuius causa, extispicis id docentibus, nulla alia, quam gangraenosa corruptio, vel abscessus, in cerebro.*

Poterant adhuc eius Fautores et Defensores recurrere ad sudores, quos potenter pellit Moschus, cuius beneficio subtile miasma, humores ingressum, in auras feliciter abigi queat. Cel. SCHROECK^r), moschum, in corpus admissum, venenum virtute

tute sua, qua sanguinem rarefaciendo, ad diaphoresin laticem eius disponit, per poros ut eliminetur, compellere, dicit, quam vim sudoriferam ratio ei satis vindicet. Confidenter vero his praeconiis oppono ea, quae antea de sudore in febribus acutis inflammatoriis monui. In principio principii haec intentio tantum locum habet, sed nil praerogatiuae moscho intercedit, cum aliis sudoriferis. In prima periodo malignarum, bolum theriacalem cum sale volatili cornu cerui, hoc fine commendat PRINGLE^{s)}. In secunda periodo, causam morbificam iam nimis alte radicatum dicit, quam ut per sudorem possit eici, ipsumque sudorem spontaneum, nisi cum leuamine erumpat, non cogendum, et urgendum, imo vero si debili, et celeri existente pulsu, plenis guttis effundatur, potius sistendum esse. Quod febrem attinet, eam nec vesicatoriis, nec alexipharmacis sudoriferis cedere dicit. Habet Aegrum, qui aliquot doses Moschi ad grana 25. sumsit, quibus pulsus eleuabatur, sudorque largus mouebatur, febre nihilominus ad decimum septimum diem perdurante, leni madore cutis, et vrina turbida tandem iudicata. Nil ergo iuuaninis in hac maligna febre attulit Moschus, quibus sua in circulum actione eam magis debuit iuuare et intendere, quam eius decursum breuiorem reddere. Id praeterea diligenter

*s) von den
Krankheiten
einer Armée
p. 294. q.*

considerari debet, quod malignarum solutio praecipue per aluum diarrhoea oborta eueniat, ad quam promouendam moschus penitus ineptus est.

Magnum deinde argumentum pro probanda Moschi praecellencia inde desumitur, quod exanthemata ad cutem determinet, et retrocedentia valide expellat. Maiori dosi ipsum hoc facere notat CRANTZ^{t)}. CELPIDERIT^{u)} in *Variolis*, inquit, et aliis morbis exanthematicis retrogressis, praeter omnem expectationem spasmos, conuulsiones, et singultus aufert, pulsum erigit, et exanthemata versus exteriora excitato sudore copioso ducit. Haec autem symptomata certe non virtute sua specifica antispasmodica, ultra omnem expectationem agente, sed vniice eapropter aufert, dum illud acre, quod intus irritatione sua neruosas partes ad spasmodicos motus sollicitat, ab illis liberum, versus cutem determinat. Nullam vero praerogatiuam hoc respectu is possidet, quia omnia cardiaca et sudorifera idem praestant. Leuis praeterea diaphoresis, largis sudoribus pro his finibus, semper praeferenda. In Variolis luridis, liuidis, aut parum acuminatis, quando febris adest lentior, generosa quaedam cardiaca exhiberi debere,

v) Tom. I. p. vult HUXHAM^{v)}. Nominat propterea crocum, pulu. contray. compositum, Moschum,

x) p. 138. theriacam, imo et dulce vinum. Et alibi^{x)}

in eiusmodi crudis, pallidis, iehorosis variolis, pulsu debili et vrina tenui aquosa, in quibus calidiora medicamenta requiruntur, moscho et reliquis, citato loco nominatis, adhuc adiicit myrrham, camphoram, mithridatium, confectionem cardiacam, quae ex meris aromaticis constat. Facile capitur, haec omnia non simul exhibenda et coniungenda esse, sed relictum esse arbitrio Medici, et perinde fore, quodnam remedium ex hoc catalogo seligatur. Id vero certum est, si hoc vel illud alteri praeualeret, illi primum locum decernendum fore, quod non tantum cardiacum est, sed et simul antisepticum. Camphora ergo et myrrha, cortexque peruuianus, qui, quod miror, huic catalogo deest, praecipue in usum vocari mereretur. Ill. BOERHAAVIVS^{y)}, in variolis lentis, planis, depressis, non assurgentibus, cum pulsu crebro et debili, ac aliis pravis symptomatibus, quae summe periculosa declarat, remedium componit, ex radice contrayeruae, serpentariae, ruta, infusis cum aqua destillata rutae, et vino rhenano, addito deinde sacharo, de moscho tacens. Atque ne aliquis, nimiam forte fiduciam in eum ponens, intempestiue illud in Variolis praescribat, cauet Illustr. ROSEN^{z)}. Nota est Sydenhami Prognosis: Quo magis quartum diem praeuertunt variolae, eo magis confluent.

y) in epist. ad Bassadum quae habetur in Comment. Swieten.

Tom. V. p. 72. et in Collectio- ne epistolarum ad Bassadum Viennae edita 1778.

z) Kinderkrankheiten P. 174.

fluent. Nullo vero alio modo eam irruptionem, ante quartum diem secure praepediri posse dicit ROSE'N, quam si primis diebus, nec moschus, nec camphora praescribatur, et regimen frigidiusculum obseruetur. Quodsi autem tardius erumpant, expellentia camphoram et moschum prodesse dicit^{a)}. Haec manifeste demonstrant, Cel. Virum in principio febris variolosae a moscho motum circulatorium auctum, et calorem, tanquam noxios metuisse, illumque non nisi pulsu tardo, et debili destinauisse. Videant igitur ii, qui in aliis acutis et inflammatoriis, non exanthematicis febribus, hoc remedium perperam commendant et collaudant, quam parum ipsis id conueniat.

a) *diff. de*
Variol. curat.
§. 9.

Paucula hic commodam occasionem nacto dicere liceat de Moscho, vt *Amuleto*. Variolis pessimis Vpsaliae grassantibus, et multos pusiones abripientibus, Cel. LINNAEVS^{b)} Moschum liberorum suorum collis appendit, quo id impetrauit, vt a contagio intacti manerent. Cel. ROSE'N recenset, Norlandiam inhabitantes moscho vti vt amuleto, se autem experientia destitutum ait, prouocat vero ad Epidemiam Vpsaliensem, in qua profuerit. Ego illustrium Virorum auctoritate morus dilectissimo 12. annorum filio, vt mali moris grassanti-

b) *amoenit. acad. Vol.*
V. exanthemata viua.

fantibus variolis haud corriperetur, moschi grana 4. in facculo appendi, ipsi ac toti domui sat molestum. Sed post tres hebdomadas elapsas nihilominus sat copiosis plectebatur, id quod sincerus testor.

§. XIV.

Peccarem in moschi putatiua et in opinionibus fundata merita, si, expensa in antecedentibus *Mania*, reliquos potiores morbos capitis sicco pede transirem. Moschum capiti amicum esse, imprimis apud Viros, asserere ausus est HARTMANNVS^{a)}. Tantam vim possidere moschum, cerebri temperiem confortandi, vt aliis nullis cedat, affirmat BRUNNERVS^{b)}, addit interea, quod multum his laudibus derogat, *plerosque aegrotantes ob idiosyncrasiam capitis, ipsum non bene ferre posse*. Duo distincta capita conscripsit SCHROECKIUS, de *Moschi Virtutibus cephalicis in genere, et in specie*^{c)}. Eum insignem obtinere virtutem cephalicam, extra omnem controuersiam positum credit, torpidos spiritus excitando, aut impuris halitibus obnubilatos pristinae serenitati restituendo^{d)}. Varia deinde Auctorum cephalica remedia dicta habet, quibus moschus adicitur^{e)}. Vagus satis est apud Medicos conceptus, remedii cephalici. Sapientiores, qui terminis inanibus, fabulis et commentis lepidis de spiritibus, sibi non

Morbi Capitis.

a) *Prax. chym. p. 63.*

b) *Consil. med. p. 51. 52.*

c) *caput XX. et XXI.*

d) *p. 115.*

e) *p. 116.*

non placent, intelligunt sub hoc nomine remedium, quod cerebrum et nervos eorumque fluidum grato stimulo excitat, et movet, vel, quod cerebrum, et totum genus nervosum corroborat. Quod stimulo in cerebrum et nervos, insuperque satis valide, agat Moschus, nemo negauerit, id per Experimentiam primam in superioribus satis constitit; quod vero rarius amico, frequentissime autem inimico, in illos operetur, et varias turbas concitet, eadem experientia loquitur, cum iis, quae de malo hysterico elocutus sum. Hoc ergo respectu cephalicum remedium vix haberi poterit. Deinde remedium, quod humores ad caput pellit, vasa encephali implet, diducit, extendit, debilitat, nervosque premit, et grauat, quod vasorum laxitatem, et atoniam post se relinquit, elogium cephalici, nervini, roborantis remedii mereri vix poterit. Nulla remedia vocari possunt roborantia, nisi ea, quae elementa apta continent, vt fibra debilis his ipsi applicatis, reddatur fortis, horum autem catalogo, qui cum nutrientibus, non nisi acida, austera et subadstringentia complectitur, nemo sagaciorum Medicorum Moschum intulit. Dum hic capitis dolorem, solo odore exceptus, toties ciet, eidem medelam non facile afferet, neque ab intemperie frigida pendentem, cui eum cautior tantum destinat SCHROECKIUS^f), amoue-

f) Cap.
XXI. p. 117.

amouebit, nam et hic humores frigidos lentos pituitosos, euacuatos et reuulsos a capite postulat, non versus illud determinatos. Recordor, dum haec scribo, optimae spei iuuenis, qui a sola studiorum intemperantia, hodie quidem non adeo frequente, primo hypochondriacus, deinde melancholicus factus est. Varia moralia et physica remedia in usum vocata sunt, sed incassum, namque deinde incidit in phantasiam corruptam, mentisque debilitatem. Recurrebatur ad balneum frigidum, in quo sedentis capiti contusa glacies imponebatur, quae et in balneum iniiciebatur; eodem tempore per diem moschati pulueres ad gr. V. exhibebantur. An haec methodus per septimanas adhibita rationalis audire queat, an prudenter, omnibus corporis exterioribus constrictis, quae ad atonica vasa encephalica humores vrgebant, moschus hos aequè ad ea yrgens, et caput obnubilans porrectus fuerit, Lectores diiudicent. Minimum his artibus nil boni impetratum, sed miser iuuenis, indies mente et corpore debilior, mortuus est. Fallitur autem, per antea dicta, SCHROECKIUS ^B) prorsus, licet varios autores secum sentientes adducat, quando *Vertigini*, dum cerebrum infirmum roborat, et vaporum, spiritus animales in motum peruersum concitantium, discussionem promouet, moschum auxilium

g) p. 123.

non

non denegare existimat. Quomodo enim, quando fragrante suo vapore, sanis adeo caput graue, temulentum, et vertiginosum efficit, aegris vertiginosis leuamen adferet? Si plethora praesens, si sanguis copiosius caput alluens malo causam praebet, non poterit non huic potius suppetias ferre, quam eandem remouere; sique cruditates in ventriculo id foueant, quid ad illas eliminandas, et hunc roborandum, faceret Moschus? Sed vltterius!

Paralysi contrariatur Moschus, SCHROECKIUS^{h)} inquit: *Neruis enim dicata est Medicina, qui frigidis offenduntur, calidis vero et siccis delectantur. Si spiritus motui dicatas partes irradiare cessent, si nerui frigido pituitoso humore obstructi transitum ipsis denegent, aut torpidiores sint, et quasi coagulati, Moschum resoluendo, attenuando, discutiendo, exsiccando, calefaciendo, excitando, conducere, mox elucescit.* Ad varios Autores idem statuentes prouocat. Pergit deinde: *Dum vero paralysi maxima cum Caro, lethargo, et apoplexia est affinitas, ideoque iisdem remediis omnes hi affectus curari possunt, igitur Moschi virtutem ad illos quoque se extendere, nemo dubitabit. Quod ad vtrumque morbum proficere credatur, notat VALENTINIⁱ⁾. ZWELFERVS^{k)}, aquae apoplecticae officinalis Autor,*

i) p. 307.

k) Pharm.

Reg. p. 666.

tor, cui moschum adiecit, elogium illi affixit, quod roborando cerebrum et vniuersum neruofum genus, ad arcendam apoplexiam sit praestantissima. Solus autem

SCHULTZIVS¹⁾, ab usu in eiusmodi casu Practicum circumspexit, et auertere poterat, qui de Balsamo apoplectico, 1) de viribus medicamentorum. c. 48.

Moscho praegnante, apoplecticorum naribus, vertici, temporibus illini solito, scribit: *Quod quidem, an realem fructum aliquem et quantum afferat, ex indole morbi huius, qui expansiva talia non bene fert, aliis diiudicandum relinquo.* Olim iam sapienter de aquis apoplecticis, quae fere semper Moschum

continent, scripsit Noster SENNERTVS: *In apoplexia, a sanguine ortum habente, vel etiam ubi sanguini permisti humores abundant, non satis tuto adhibentur aquae hae, cum humores fundendo, et caput replendo morbum augeant.* Med. pract. lib. I. part. II. c. 33. p. 693. in fine.

Facile, iuxta idea Apoplexiae, quae opplezione, et extensione vasorum cerebrinorum, a coaceruato sanguine plethorico, phlogistico, atrabilario, seroso, pituitoso, absolvitur, ante oculos habita, et moschi vi, sanguinem in motum concitandi, eumque expandendi, vel obiter considerata, vnicuius clarum euadere debet, illum non saltem nullum fructum adferre posse, sed certissimam noxam inducere debere. Multo lenius, suauiusque sane nares feriunt, imo vero gratissimo suo odore fere omnibus pla-

cent Violaë, cum moschi fragrantia plurimis aduersa sit, et tamen optima quaedam, antea sanissima Virgo, solis illarum effluuiis, morte subita apoplectica et suffocatiua fuit extincta. Tragicus hic euentus, vel solus docere aptus est, suaueolentia nequaquam conuenire morbis capitis, eorundemque grauissimo, apoplexiæ iam præsentis. Omnem curationis cardinem vnice vertunt intelligentes, in deplendo cerebro, vasisque cerebrinis a grauante principia nervorum sarcina congesti sanguinis, liberandis. Quis sana ratione vtens non erit convictus, remedium, quod aggesto sanguine hæc vasa diducit, et opplet, quæ in hoc statu nervos comprimunt, et grauant, eorumque functiones ita impediunt, et suspendunt, potius esse apoplexiferum, quam apoplexifugum, vt his terminis vtar, quos cantharidibus imponit TISSOTVS.

Attamen Paralyfi sanandæ destinatur Moschus et, quod iam in antecedentibus notavi, ipse BOERHAAVIUS virtutem antiparalyticam ipsi tribuit ^m). *Potest ita aspicere nervos, inquit, vt, simulac odor eius percipitur, mox orientur dirissimi spasmi, imprimis in hypochondriacis, et hystericis, ergo miram habet efficaciam in systema nervosum, hinc dum in paralyfi indigemus tremoribus concutientibus, quos Hippocrates et Aretæus adeo commendant, Moschus certe princeps est.* Pace summi

m) de Morb. Nervorum, de paralyfi p. 744.

summi Viri dicam, Moschum non tantum systema nervosum concutere, verum simul circulationem accelerare. Hinc inquirendum, an, quousque, et quando aucta circulatio paralyticis conferat. Qui febrem, sine restrictione, omnem paralyfin curare credunt, omnino et circulationis auctae respectu conferre moschum paralyticis statuere debent, maxime si inter sanguineam, et ferosam, calidam, et frigidam, non distinguant. Viri vero hanc differentiam realem, et bene fundatam, in tractatu meo *de usu salutari et noxio Vesicantium*ⁿ⁾, atque demonstravi euidenter, febrem vesicantibus *posteriore*, excitatam non saltem in paralyfi sanguinea non conferre, sed potius valde obesse. Idem etiam iam de Moscho, circulum accelerante, et sanguinem rarefaciente dicendum, qui, praecipue praegressa Apoplexia sanguinea, in hac specie paralyseos nocet certissime, sanguinem in circulum abeuntem eo pellendo, vbi, quod a coaceruato in encephalo sanguine secessit, serum stagnat, atque pro differente plaga, quam occupat, hemiplegiam, vel aliam magis particularem paralyfin ingignit. Scio, Viro mediae aetatis, plethorico, lautae diaetae adfueto, superata apoplexia hemiplectica, per plures dies, singulis, quatuor datos esse pulveres sulphuris antimonii aurati tertiae praecip. duo, et moschi tria grana habentes,

bentes, sed nil boni ab iis impetratum obferuauit, somnus impediabatur, caput graue et dolens reddebatur. Aliis tandem variis praesidiis, sanitas utcumque obtenta. Forte in paralyfi, vere pituitosa et serosa conferret melius. Sed dum in catalogo antiparalyticorum, a BOERHAAVIO suppeditato ^o), ad virosa peruenit *van SWIETEN* ^p), castoreum adeo moscho praefert, quia, ut zibethum, tantam grauis odoris vim diffundit, ut hypochondriacis et hystericis saepe magnam molestiam faciat, adeoque, si non aegris, saepe saltem adstantibus noceat.

o) *aph. 1068.*
p) *in Comment. ad hunc aph.*

§. XV.

Morbi Pectoris.

a) *caput XXVI.*

b) *p. 131.*

c) *p. 132.*

d) *lib. II. Part. III. c. 2. p. 328. 329.*

Venio ad *Morbos Pectoris*. De *viribus pectoralibus*, et *pneumonicis* SCHROECKIUS peculiare conscripsit caput ^a), adeoque has negligere non debui. Consideremus primo *Asthma pituitosum*. De hoc laudatus Autor, qui multa remedia antiasthmatica, quae Moschus ingreditur, recenset ^b), *Asthma*, inquit ^c), *cum saepe ab humore crasso, et viscido, bronchia pulmonum obstruente, oriatur, Moschus virtute sua attenuante eundem resoluit, et ad faciliorem eiectionem disponit. Quin et, dum a tenuium humorum serosorum copia non minus quandoque inducitur, illam quoque calida sua potentia diminuere valet.* SENNERTVS ^d) suis,

fuis, contra asthma humorale, propositis remediis, ex Fl. sulph., benzoës, Gumm. amon. croco, moschum quoque adiecit. Crediderim, omnia expectorantia, sine exceptione, oxymel simplex et squilliticum, etc. quia magna, et proportionata visciditatibus, in aspera arteria, bronchiis et earum cellulis stabulantibus, dosi, largiter exhiberi possunt, cum in determinandis moschi praebis cautio requiratur, longe esse praefenda, neque enim vlla ratione illis, quoad operationem, praeferri meretur.

Petrus POTERIUS ^{e)} de asthma dicit: e) in Cent.

In quibusdam tanta est mali ferocia, ut a lau- III. c. 22.
dano incipere cogamur. Pro laudano accipe
pilulam ex croci gr. III, opii thebaic. gr. IV,
et moschi gr. I. capiat eam loco coenae. Sine

dubio loquitur de asthma spasmodico
HOFFMANNVS in adiectis notis, eapropter
ait: *Quando asthma est spasmodicum, ut hyste-*
ricum, et hypochondriacum, anodyna cum an-
tispasmodicis mixta, praesentissima sunt. Bo-

nus Poterius certe non intellexit habitum
et affinitatem Opii et Moschi, inter se.
Larga satis, et sane nimis larga dosis opii,
non indigebat, ut parca, respectu eius, do-sis moschi adiceretur. Periculum sese

cum eo fecisse, in asthma spasmodico, et
tussi convulsiva, recenset *WHYTT* ^{f)}, sed
doses nimis ~~parcas~~ fuisse memorat, quam
ut certi quippiam, de eius fructu in his ca-

f) p. 280.

fibus, determinari posset. Certe, vt in aliis morbis, ita et in curatione conuulsiui asthmatis, variae et diuersae causae respiciendae sunt, earumque ablationi studendum. Notatu dignum est, dum illas in sequentibus tradit, et iis medendi conuenientem methodum exponit laudatus Autor ^g), ipsum vltro asserere: Verum asthma spasmodicum, nulla existente in pulmonibus obstructione, neque iis pituita viscida oppletis, optime VSe, et opio curari. Sane VSi, si necessaria fuerit, in totum repugnat et contrariatur Moschus, plethoram, quam illa minuit, rarefactione sanguinis, denuo ingenerans. Demta vero illa, si opio locus, facile poterit abesse moschus. In tota de asthmatis spasmodici therapia, quam tradit, licet passim castorei, asae foetidae, spiritus aetherei, mentionem iniiciat, de moscho nil habet, infallibili, opinor, testimonio, quod ipsum, pro sanatione Aegrorum asthmaticorum, non simpliciter necessarium habuerit.

Adiiciam adhuc paucula de *tussi*, eademque *conuulsiua* praecipue, nam fluidorum vitia tussim proritantia vix auferre valet Moschus. Non bene intelligo, cur **h) Conf. 79** Magnus CRATO ^h) compositioni sui Oxy-mellis moschum addiderit. In tussi conuulsiua infantum Iulapium moschatum **i) p. 206.** commendat FULLER ⁱ). In eiusmodi tussi spas-

spasmodica vsum Moschi ingentem esse, et infantibus eum ad grana 4. 6. 8. exhiberi, dicit PIDERIT^{k)}. Illustris ROSE^{l)}, nondum se occasionem habuisse dicit, hoc remedium adhibendi, cum vero in aliis morbis cognatis bonum effectum viderit, sine periculo, probabilius eum emolumento, id posse praescribi, dicit. Interim methodum deinde tradit, multiplici experientia et summorum Virorum, HOFFMANNI^{m)}, RIDLEYⁿ⁾, HVKHAMI^{o)}, BASSEVILLE^{p)}, FORBES^{q)}, de GORTER^{r)}, aliorumque testimoniis comprobata, quae blandioribus emeticis, purgantibus et cortice peruiano absoluitur, cum fomes pituita, acrimonia infecta, in ventriculo lateat, et mala digestionem semper innouetur. Ipse WHYTT^{s)}, corticem mature vsurpatum, optimum remedium esse affirmat, in conuulsiva tussi. Certe, omnium praestantissimorum horum Medicorum vsu valens et rationalis methodus, omnem Moschi adhibitionem in totum excludit.

Vix credidissem ad *Phthisin* adeo Moschi vsum extendi posse. Non dubitat interea SCHROECKIVS^{t)}, quod is aliquando et in hoc morbo conducere queat, cum Galenus ad exsiccanda pulmonis vlcera Hedychroum, spicata et foliata vnguenta, assidue naribus admota, laudauerit, Langiusque et Wittisius odoramenta fragrantia, vaporationes, et suffitus, in phthisi deplorata, quoniam

k) p. 267.
l) *Kinderkrankheiten*

m) *Med. Syst. Tom. IV. Part. III.*

p. 414. 415.

n) *obs. 20.*

o) *Operum Tom. I.*

p. 98. p. 219.

220.

p. q) *habentur in Collectione Halleriana.*

r) *Med. dogm. p. 194.*

195.

s) p. 258.

t) *Cap. XXVI. p. 172.*

v) *in Theatro Tabidorum.*

partem affectam immediate attingunt, ad vlcus depurandum, et exsiccandum, commendauerint. Potuisset his Autoribus SCHROECKIUS etiam inter alios addere BENNETVM^v), effumationes et vaporationes commendantem, qui tamen in formulis suis moschum non habet. Sufficiunt prorsus his scopis, Olibanum, Succinum, Mastiche et paucae aliae Gummi Resinae.

x) *p. 145.*

Ipse SCHROECKIUS^x) alio loco moschum excludit, quando expressis verbis dicit: *in suffitu, suauiter odoratae eius moleculae ab igne comburuntur, et foetent, quod et notauit*

y) *diff. de Saffimentis §. 22.*

SCHVLTZIUS^y).

§. XVI.

Praxis Medica Moscho in totum, potest carere.

Non opus esse credo, vt plures adhuc morbos, quibus Moschum destinant eius Patroni, contempler. Satis ex his, quos haectenus accuratiori considerationi subieci, innotuit, illum inconsiderate exhibitum, saepe vere noxium esse, saepe alia remedia, illius vsui, merito esse praefenda. Atque hoc ipsum non minus clarissimum euaderet, si, quod superfluum habeo, adhuc alias aegritudines, quae superesse videri poterant, figillatim ediffererem. Antequam autem finiam, vt quale demum, in artis exercitiis, adeo depraedicato moscho pretium statuendum sit, plenius elucescat, pono ante omnia, per ea, quae in superioribus

bus

bus attuli, tanquam euictum, Opio et Moscho inter se, ratione effectuum, arctissimam analogiam et similitudinem intercedere. Sane in *Praxi Londinensi*, quae vtrumque remedium creberrime, et largissime exhibet, quando vnum commendatur, commendatur et alterum; amboque fere vbique sibi iunguntur, et substituuntur. Patet ergo, Anglos Medicos Analogiam hanc vltro agnoscere, et ratam habere. Ab iis certe, in omnibus morbis, in quibus Moschum extollunt, laudatur et Opium. Cel. WHYTT^{a)} hoc egregie iuuare dicit, et probat, in nervorum affectionibus, conuulsionibus, et spasmodis, malo hysterico, doloribus sine inflammatione, colica a flatibus, asthma spastico, (p. 271. 272. 372.) in cephalalgia rebeli, (p. 283.) in hydrophobia, (p. 360.) nausea, et vomitu, (p. 363.) flatibus (p. 370.) et aliis morbis. Ad eosdem morbos, communiter valere etiam dicitur moschus. Latius certe, in Medicina, quod sciam, moschi laudes nondum fuerunt extensae. Si his ergo morbis leuandis et sanandis Opium sufficiat, et Moschi vires semper aequet, aut superet, namque ego ne vnum credo existere casum dabilem, vbi Opium id non praestet, quod praestare dicitur Moschus, cur in praxi opus esset moscho, cuius partes opium semper felicius, et certius explet? Magna conuictione pronuncio,

nuncio, *feliciter*, et *certius*; quia illis vitiis nequaquam laborat opium, quae moscho inseparabiliter adhaerent. Dum de pulvere tunquinesi agit KLEIN^{b)}, qui certe Moschi inimicus non est, de eo dicit, quod *locum habeat apud eos, qui medicinam hanc, odore suaueolente fragrantissimam ferunt.* Nonne autem hoc idem est, ac si dixisset, Moschum raro, vel nunquam, apud aegros locum habere? Nonne in cognitione virium, Medicamentis propriarum, versatissimus LUDOVICI, verissime pronunciauit, quod *Moschus pluribus sit aduersissimus^{c)}*? Nonne innumeris, et vbiuis locorum, consentientibus experientiis firmatus, scripsit CARTHEUSER^{d)}, quod solus odor multis, tam masculini, quam foeminini sexus, maxime autem foeminis hystericis, contrarius fit? Nonne autem, SYDENHAMO^{e)} teste, hystericæ affectiones sunt dimidia pars morborum chronicorum? Nonne ingens non minus datur Virorum hypochondriacorum numerus? Quis igitur negaret, speratum a Moscho fructum necessario perire debere apud numerosos illos homines, qui contra ipsum naturalem, et insuperabilem habent antipathiam, si etiam morbis sanandis, quibus laborant, foret conuenientissimus? tum enim, quando ipsis prorsus contrariatur, iuuamen est impossibile. Profitetur vltro CEL. WHYTT^{f)}, de aliis remediis, in nervos agentibus, impossibile esse determinatu, quodnam inter ea

b) p. 199.

c) in Pharmacia moderato seculo applicanda p. 358.

d) Tom. II. p. 380.

e) p. 486.

f) p. 281.

ea solum adhibitum maxime vtile futurum fit, nisi antea vim huius, vel illius, in hoc, vel illo corpore, expertus Medicus fuerit. De alijs talibus neruinis remedijs, fortiorem odorem spirantibus, quod notari debet, incertum tantum est, an profutura sint, an indiuiduo cuidam conueniant, an non; de Moscho vero sine praegressa vltiori experientia scitur, quod plerique et pleraeque illum auersentur et quod, eapropter, nullam vtilitatem parere queat. Quis enim adeo emunctae naris esset Medicus, dum forte ipse moschum auersatur, vt subolfacere et hariolari queat, an hic aeger, an haec aegra, cui illum praescribit, pertineat ad obdurato adeo et insensibili, ad omnia suaueolentia effluuia, genere neruoso praeditos homines, qui inde non laedantur? Si aeger is, aut aegra numerum plurimorum, quibus abominationi est moschus, ingrediatur, duplici ratione peccari potest, quando ipsi hoc remedium praescribitur. Primo enim inducit mala, quae sano inducta fuissent, morbique genium et decursum sic obscurat, ac turbat; si insuper morbo non conueniat, vt saepe, contra commune praeiudicium, non conuenit, hunc, praeter inductas turbas, simul adhuc auget. Mouerunt sine dubio eiusmodi considerationes, Cel. CAR-
THEVSE^g), vt scriberet: *Quoniam adeo solo odore multis aduersatur, ipsisque damna indu-*

g) *Mat. Med. Tom. II. p. 380.*

inducit, perrarissime, vel nunquam, a prouidis Medicis praescribitur, sed aliis tantummodo medicamentis, tam internis, quam externis, aquis spirituosis, rotulis, morsulis, balsamis, unguentis, emplastris, massis odoratis, pulueribus cypriis, dosi valde exigua additur. Celebris ille Pharmacopoeus Berolinensis

h) *Praelect. chym. p. 1289. 1290.* NEVMANNVS^h), medicamentorum vires rerum vsu pulchre edoctus, de Moscho iudicat, quod praecipue ad odorem suaueolentem, variis rebus conciliandum, vsurpetur. An in Medicina adeo magnum vsum habeat, vt eo carere nequeat, se ignorare,

i) *Aufrichtziger Materialist p. 483.*

dicit. Petrus POMETⁱ), Moschum pro medicamentis parum adhiberi, ait, quia foeminis adeo aduersus est, tanto magis vero, ad gratiam suaueolente odore excitandam, variis praeparatis adiici. Sed prorsus, Moschum significantibus verbis, a praxi medica abesse vult BARTHOLINVS^k). Nempe, ob varias rationes, quas intuitu generationis moschi praemittit, rotunde illum nobis non necessarium esse, asserit. *Veteres*, inquit, *olim eo carere potuerunt, cum ante Aetii aetatem, qui vixit tempore Constantini M., nemo Medicorum Graecorum eius mentionem fecerit, ut recte SMETIVS monet. Certe hodieque odoris sui suauitatem ex cloacis recipit Moschus, si vetustate fuerit inodorus. Quas delicias sibi illi habeant, qui peregrinis medicamentis inescantur, ad luxum magis, et pompam,*

k) *Aët. Hassii. II. no. 19.*

pam, quam ad necessitatem. Hanc sane minime subesse, optime intellexit BOERHAAVIVS, nam in tota eius *Materia medica, Aphorismis seruiente*, in qua sane nil superflui continetur, nullibi moschus praescriptus legitur, qui tamen ipsi satis bene cognitus fuit. Turpiter fallitur Salomo ALBERTI, quando orationi suae de moscho epiphonema adiicit: *Ita hercle moschus necessarius est, ut si usura eius Medicinam orbaueris, ipsa mutila protinus sit, et diminuta.* Cur remedium, vix vnquam genuinum, semper adulterinum, nihilominus tamen satis pretiosum, sine vlla sufficiente ratione, in artem intruderemus? Qui id ad abusum vsque, largissimis dosibus, aegros deuorare cogunt, aut nesciunt, aut non perpendunt, quod per Experimentias, a me huic dissertationi praemissas, et per effatum verissimum Ill. TISSOTI, operetur, vt opium, cui fere in certa dosi queat substitui. De hoc verius scripsit SYDENHAM, quod *sine eo, manca sit et claudicet Medicina.* Hoc seruato in arte, etiamsi in totum absit Moschus, illa firmo rectoque gressu incedet felix. Nemo putet, moschum leniorem esse, et innocentiozem Opio, adeo, vt in illius exhibitione non ita magna deliberatione, et circumspectione opus sit, quam in exhibitione huius. Inculcat nempe TISSOT¹⁾, eandem praecautionem poscere

1) de Epi-
 leps. p. 280.
 prae-
 edit. germ.

praescriptionem Moschi, quam Opii. Vt Opium iusto largioribus dosibus, nimisque repetitis vicibus, vsurpatum, multa mala grauia, inducere, et necare etiam potest; ita, pro doseos proportione, idem patrare potest Moschus. Vt, qui sub vsu Opii moriuntur, apoplexia moriuntur, ita etiam nimis liberalis vsus moschi lethargum et apoplexiam ingenerare potest, in dispositis praecipue. Forte grana 8. 10. 12. moschi ita agunt in corpus, ac agit granum vnum Opii. Sed ne quidem proportio rite determinari potest, vt statim videbimus.

m) p. 152. Sinenses, CRANTZIO^m) referente, exhibent moschum, a granis 10. ad 48. de

n) *description de l'Empire de la Chine Tom. III. p. 605 sq.* HALDEⁿ) eos, paruulis infantibus, tres dare pilulas moschi vsque ad septem, pisi magnitudine, dissolutas, adultioribus autem duas decimas partes vnciae, vel vnam decimam partem, vel quindecim eiusmodi pilulas. Inde autem nondum securitas adhibitionis, et innocentia moschi probatur. Populi orientales sumunt Opium ad drachmam dimidiam, vnam, duas, tres pro vna

o) *vid. Vfus Opii Sect. I. c. ult.* dosi^o), sed quod bene notandum, a minoribus dosibus incipiunt, et maioribus sensim adsuescunt. Et tamen granum vnum vel duo, non adsuetos ducere possunt in multa mala, et paulo grandiores doses, in peri-

periculum vitae, ipsamque mortem. Sine dubio etiam moschi largioribus dosibus sensim adfuescunt Sinenfes. Angli Medici recentiores aliis in exhibendo Opio audaciores sunt, quam in laudano suo porrigendo erat Gloria eorum, Magnus SYDENHAM, non mirum ergo, quod ita quoque se gerant in exhibendo Moscho. Illam audaciam hi propagarunt ad alias Regiones. Profitetur Cel. NICOLAI ^{p)} Prof. Ienensis, se, olim timidiorum in dando Opio, edoctum autem tandem fuisse, timorem hunc esse frustraneum. *In tetano, et Trismo, inquit, effectus Opii et Moschi, a multis Illustribus Medicis speciatim boni, et incomparabiles deprehensi sunt. Opus autem est, ut Opium in his morbis non paruis dosibus exhibeatur, sed statim in principio sat magnae praebendae sunt, sique aeger illas ferat, ad adhuc maiores progrediendum (Si vero illas non ferat, et ab iis multa mala non indifferentia, nec adeo cito et certo expugnanda, sequantur, quid tum?) Nil mali in his casibus patrat opium, quod aliis in morbis asferre solet. Nullum infert stuporem, nullum soporem, nullum primum effectum, qui alioquin a largo nimis usu obseruatur.* Recenset postea varios casus, prouocatque ad celebria nomina Practicorum, CLEOPHANE, HVNTER, FARR, HVCK, CALMER, qui omnes in Trismo, Tetano, Opisthotono, ingentes doses Opii exhi-

p) *Recepte und Cur-Arten p. 1084.*

exhibuerunt. Impudentis fere esset, his omnibus obloqui, quos tamen non facile imitarer. Interim actio Opii in corpus humanum, siue id sanum sit, siue aegrum, semper est eadem. Vasorum encephalico- rum constitutio, aliis omnibus in corpore humano minus elastica, in sanis, et his morbis conuulsivis affectis, eadem. Nunc tantum sciendum superest, an cerebrum cum suis vasis omnes has a magnis dosi- bus Opii illatas iniurias, salua sua naturali integritate, sineque damno superstite, susti- nuerit; an nulla ipsi hac medendi ratione vis illata; an aegri plenariae sanitati restitu- ti; an mentis vires pristinas recuperauerint, an hae imbecilles remanserint. De hoc mo- mento curationis primario, nil quoque ha-

q) p. 29. 30. bet LEVISON ^q), in *Praxi hodierna Londi- nensi*, in qua contra tetanum et trisnum mo- schus et opium pro primariis remediis declarantur, a quibus vnice fructus aliquis sit expectandus, si largioribus dosibus, ad- hibeantur. Si nimis paruae fuerint, ratio- ne emolumenti nil certi de moscho deter- minari posse, notat WHYTT ^r).

r) p. 280. Octenni Puellae, Anglorum pollicitationibus sine

s) *Tom. III.* dubio motus, van SWIETEN ^s), scrupulum dimidium per plures dies dedit. Cl. PIDE- RIT ^t),

t) p. 267. ratione portionis, in qua dandus Moschus, notandum esse dicit, quod, vt Chineses imitemur, illa paulo largior esse debeat,

debeat, quam nostrorum consuetus mos est, ad minimum, ad scrupulum dimidium. Cel. VOGEL ^{v)} testatur, se per plures dies dedisse pro dosi grana duodecim. Hanc vero praescribere, alii Clari Viri non ausi sunt. Lucas SCHROECK, quando peculiari capite de dosibus Moschi agit, dosin a grano dimidio, ad II. III. X. extendi dicit, quae granorum decem sit, vltimam esse, alios ad summum exhibere grana quinque, vel sex; quamvis alii iterum etiam grana decem transcendere non dubitent. CHESNEAU ^{x)} grana tredecim pro dosi, declarat. Ill. QVARIN ^{y)}, grana IV. exhibuit. Sane illae doses, quas interdum, licet rarius, porrexit HOFFMANNVS, respectu haecenus memoratarum, valde minutae sunt. Cel. SCHULTZIVS ^{z)} Prof. Halens. Confectionem Alkermes completam, ob Moschum, et Ambram, aegrotantibus vix ultra drachmam dimidiam dari licere existimat, nisi in hominibus valde iam adsuets, sanis autem paulo largiorem dosin non officere ait. Sane drachmae dimidiae valde parum Ambrae et Moschi inest. Alibi doctissimus Vir mentem suam sic explicat ^{a)}. De Viribus Moschi valde disputatur, sunt, qui internum usum damnant, ob sulphur nimis vaporosum, sed parcum usum omnino damnare nollem, ut copiosum nemini suaserim.

v) p. 355.

x) *observo.*
lib. III. p.
367.y) *in formulis ad curandas febres*
no. 17.z) *Praelect. de usu et viribus remediorum* p. 64.a) *in thesibus de Mat. med.* p. 479.

b) *Abhandlung von Arzney Mitteln* SEKE^{b)} circumspēctum esse debere Me-
 dicum monet, raroque dosin vltra gra-
 num vnum, tria, vel quatuor, extendi
 p. 553. Berl. debere.
 1758.

Verum omnes illi Medentum, qui fre-
 quentius adamoto hoc remedio vtuntur, iu-
 stam eius dosin, quae iuuare, quaeque ferri
 queat sine noxa, exacte determinare pror-
 fus nequeunt, cum genuinus et non adulte-
 rinus Moschus rarissime, dixerim potius,
 e) *cap. VII.* nunquam obtineatur. SCHROECKIUS^{c)}

recte verum Moschum, illum tantum agno-
 scit, qui ex folliculo depromitur. Sed ipsi
 Sinae adulterationi eius iam student, quos
 eapropter MARTINVS^{d)}, homines lucri cu-
 pidos, callidos, mendaces, auaros appellat.

d) *in At-
 lante sinico p.
 s. 54.*

e) *Les six
 Voyages en
 Perse et aux
 Indes Part.
 III. lib. II.
 c. 24.*

Recenset TAVERNIER^{e)}, quod Rustici, quan-
 do occiderunt animal moschiferum, ex illa ve-
 sicula, vel folliculo, quem gerit prope par-
 tes genitales, moschum sanguini coagulato
 similem auferant, et hepar sanguinemque
 huius animalis inuicem contundant, et com-
 misceant, locoque moschi ipsi indent; men-
 tionemque simul iniicit aliorum fraudulen-
 torum conaminum, quibus moschus adul-
 teratur. Legitur apud SCHROECKIUM ca-
 put IV. de *Moscho ex sanguine Animalis para-
 to.* Caput V. de *moscho ex eius renibus, et*
 testi-

*testiculis confecto, caput VI. de moscho ex tota animalis carne vel aliarum animalium, ut vulpecularum, contusa, praeparato, et in vesicas, ex pelle formatas immisso. Non dum autem fraudum et technarum finis. Non sufficit, ut in patria sua malis artibus fugo obducatur et corrumpatur moschus, sed praeterea in Europa Iudaei, alique lueri cupidi impostores, quia ipse sanguini exsiccato et grumoso similis est, eidem admiscunt diuersorum Animalium sanguinem exsiccatum, hircinum, columbarum, noctuarum, micam panis, panem assum, semen angelicae puluerisatum, sanguinem draconis, terram iaponicam, ladanum, et quod primo loco notari debebat, stercus murium, mustelarum, martium^f). Ob varia addita-
tamenta igitur peregrina, vesiculae indita, et moscho admixta, quia omnia, quibus adiacet, odore suo inficit, de veri et genuini praesentia, nil certi constare potest, neque etiam aliqua dosis iusta determinari, et stabiliri. Vltro professus est *WHYTT*^g),
Saepe Vires moschi non animaduerti, quia adulterinus est. His omnibus igitur ita se habentibus, cur vellemus diuersimode vitiatum, falsatum, deprauatum, incertae efficaciae et operationis remedium, in apparatus genuinorum et probatorum recipere, cum eo non indigeamus; cum habeamus*

f) Vid.

Schröck. cap. XI. de Moscho adulterino. Neumann Cartheuser, Valentini,

Crantz et alii.

g) p. 280.

opium, quod odore suo, graui licet, nemini, vt ille, aduersatur, quod dextre praescriptum mares et foeminae bene ferunt, cuius doses veras, moschatis longe minores, certius multo scimus, et determinare atque stabilire possumus? Cur mediocrium dosium moschi inertiam et actionis incertitudinem experti, eousque eas augere vellemus, vt manifeste tandem noxiae queant euadere? Cur moschum, tot falsationibus expositum, vbi quoque maxime cauetur, propter quas *Danieli* LVDOVICIⁿ) is merito displicet; cur Moschum factitium, qualem in nostris Officinis tantum existere, probat CRANTZ, authenticis et sinceris medicaminibus iungeremus, aut praeferremus? Non absolute indiget, vt felix et secura sit, morborum medela, tot medicamentis exoticis, veris etiam et minus corruptis. Merito Medicorum Exoticomaniam peculiari schediasmate castigauit SCHEFFELIUS, quanquam rheo et peruiano cortice et aliis nonnullis, postquam nobis innotuerunt, aegerrime careremus. Non prorsus aplaudo Cel. HEISTERO, qui, *de medicamentis Germaniae indigenis, Germanis sufficientibus*, elegantem dissertationem conscripsit.

h) in Pharm. moderno Sec. applicata.

i) in epistolis ad Basiliandum epist.

54.

Quodsi autem, BOERHAAVIO i) Iudice, pro radice Ninzin, radix foeniculi; pro Paragoay, Ypecacuanha; pro Acabella, Agri-

Agrimonia, et Betonica; pro Mongi, Ru-
 ta; pro faba Ignatii, Centaurium minus;
 pro Pareira Braua, radix Aristolochiae;
 commode substitui queat^{k)}, cur Moscho
 non substitueremus Opium, quod insuper
 in Europae Regionibus, Italia, Gallia, Bri-
 tannia, Germania, aequè purum haberi
 posset, quam in Asia, BELLEONIO teste; mo-
 do eadem cura in colendo papauere adhi-
 beretur^{l)}. Si interea Practici quidam sine
 Moscho Medici esse noluerint, vt talis sine
 Opio, sed multo maiori iure, noluit esse
 SYLVIVS, illis quidem honorem inuiden-
 dum haud habuerim, quando aegris suis,
 cum moscho, deceptricibus artibus creato,
 admistas stercoraceas dapes, et cupedias
 porrigunt. De latrinarum beneficio, mo-
 scho deperditam fragrantiam restituente,
 quod ipsi exprobrat BARTHOLINVS, quod-
 que obsoleto conferri solere non negat
 SCHROECKIVS^{m)}, et HOFFMANNVSⁿ⁾,
 iam nil dicam. Nauseam certe mouerent
 talia medicinalia fercula moschata, delica-
 tioribus maribus, et foemellis, si, quae sub
 tegmine suaueolente subsint et lateant for-
 dida et spurca, probe scirent. Ego per
 Semiseculum, quo artem medicam exer-
 cui, ab omnibus ambiguis et incertis reme-
 diis mihi sollicite caui, quae toties, cer-
 tioribus et securioribus neglectis, in vsum
 vocan-

k) *plura
 eiusmodi do-
 mestica, exo-
 ticis substitu-
 enda, vide
 apud Scheffe-
 lium §. XI.*

l) *vide meum
 Vsum Opii
 salubrem, et
 noxium Sect.
 I. c. I. §. 2.*

m) *cap.
 XII. in fine.*
 n) *in notis
 ad Poterium.
 Attentione
 dignum et cu-
 riosum est,
 inquit, quod
 Moschus odo-
 re suo priua-
 tus, si in la-
 trina suspen-
 datur, sua-
 vem suum
 odorem ite-
 rum acqui-
 rat. p. 483.*

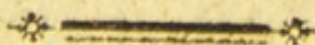
vocantur. Alte animo meo haesit effatum
HIPPOCRATIS: *Experimentum periculo-*
sum, dubiaeque aleae rem habui, experi-
menta facere, si non semper per mortes et
funera, tamen per casum, et ancipitem
fortunam. Neque vnquam salutem aegro-
rum meorum audaciae, temeritati, leuitati-
que animi, debere volui.

CONSPECTVS.

Praefatio, Pag. 11.

- §. I. Introitus, 13.
- §. II. Experientia I. Moschus summa et stupenda plane vi, agit in Nervos totumque eorum Systema peruadit et commouet, 21.
- §. III. Experientia II. Moschus Circulationem Sanguinis celeriorem reddit, et fortiolem, eaque propter et calorem in Corpore auget, 27.
- §. IV. Experientia III. Moschus sanguinem rarefacit, expandit, eiusque Volumen auget, 32.
- §. V. Experientia IV. Moschus sanguinem ad caput congerit, vasa eius eo obruit, et distendit, grauitatem eius, somnolentiam, temulentiam inducit, tum et illum simul trudit ad pectus, in quo oppletionem, et anxietatem excitat, 35.
- §. VI. Conuenientia Moschi cum Opio, 44.
- §. VII. Hydrophobia, 45.
- §. VIII. Motus conuulsiui, 59.
- §. IX. Epilepsia, 63.
Epilepsia infantum, 69.
- §. X. Malum hystericum, 74.
- §. XI. Mania, 95.
- §. XII. Febres acutae, inflammatoriae, 108.
- §. XIII. Febres malignae, 115.
- §. XIV. Morbi capitis, 125.
- §. XV. Morbi Pectoris, 132.
- §. XVI. Praxis medica Moscho in totum potest carere, 136.

ERRATA TYPOGRAPHICA

SEQVENTE RATIONE CORRIGENDA.

- In dedicatione.
pag. 5 lin. 3. pro *Opus* lege *Opes*.
- In praefatione.
pag. 1 lin. 13. pro *placita* lege *placida*.
porro: pag. 24 lin. 7. pro *ipse* l. *ipsi*.
pag. 33 lin. 1. pro *ipse* l. *ipsae*.
pag. 34 lin. 8. pro *accipiti*, l. *occipiti*.
pag. 69 lin. antepen pro *duo* l. *duae*.
pag. 73 lin. 1. pro *figa* l. *dicit*.
pag. 75 lin. 26. post *adbibitum* l. *Moschum*.
pag. 84 lin. 24. pro *reperitae* l. *reperita*.
pag. 131 lin. 28. pro *hemiplecticae* l. *hemiplectico*.
Si quaedam alia superfuerint Lector beneuolus
facile illa sensum non turbantia corriget.
-

